

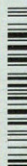
Julen Zabalo: "Erregionalismo kontzeptua baztertua daukagu"

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

ARGIA

01773

Debagoiena eta komunikazioa

SINERGIEN INDARRA

Andoni Egaña

"Aspergarria da politikoki polit izan behar hori"

baina...

hi n[on] bizi haiz?

www.argia.com

egunero

- SAREKO ARGIAKO ALBISTEAK • KANALAK: euskal kultura (hari@, aurkibidea, gure mendea), sagardoa, umorea •
- GAI BEREZIAK: bake prozesua, larrun, hauteskundeak, argiaren gai nagusiak • ZERBITZUAK: bilatzaileak, kioskoak, euskara atsoitizak • SAREKO HERRIAK • ARGIA ASTEKARIA ON LINE • BILAKETAK • ELKARRIZKETAK • GUREAZOKA •

Argazkia: Ruben Plaza
Diseinua: antza S.A.L.

■ **Julen Zabalo:**
"Erregionalismo kontzeptua
baztertua daukagu" 9

■ **Goiena egitasmoa:**
Etorkizuna "glokala"
datorrelako 18

■ **Andoni Egaña:**
"Aspergarria da
politikoki polit izan
behar hori" 28

■ **Begoña Vicario:**
"Ez dut Goya
gehiagorik nahi" 37

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta	4
Irakurleak mintzo	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrizketa: Julen Zabalo.	
Mikel Asurmendi	9

EKONOMIA

Merkeenak Iruñean eta garestienak Gasteizen.	
Daniel Udaltz	12

EUSKARA

Zamudioko kultur ondarea jaso dute "berbarik berba". Asier Bidart	16
---	----

GIZARTEA

Etorkizuna "glokala" datorrelako.	
Beñat Doxandabaratx	18
Iruñeko botikako solasak Biurrunen eskutik.	
Erlantz Urtasun	25
Elkarrizketa: Andoni Egaña.	
Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre	28

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	34
Elkarrizketa: Begoña Vicario.	
Iñigo Bidetxea	37
Orain Dela 30 Urte.	
Pilar Iparragirre	40

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak. Pilar Iparragirre	42
Agenda	45
Telebista-Irratia. Nagore Irazustabarrena / Mikel Agirre	46
Ihesi	48
Bizia	54
Denborapasak	55

IRITZIAK

Politika: Arantza Urkaregi	8
Kultura: Jorge Gimenez	36
Azkena: Iñaki Mendiguren	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia
Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioa laguntza da.

kutxa gizarte-ekintza
obra social

- Euskara ulerterrazean idatzia
- Koloretsua eta arina
- Euskara ikasten ari garenontzat aproposa

Labetik atera berria

aekren aldizkaria

aizu!

jaso nahi dut!

Izen abizenak
 Helbidea P.K.
 Herria Herrialdea Telefonoa
 Bankua/Kutxa Sukurtsala
 Kontu zka. IFK/NAN
 (20 digituak)

Urte osoko harpidetza

- Hego Euskal Herria eta Espainia: 2.500 pezeta
- Ipar Euskal Herria eta Frantzia: 180 libera.
- Gainontzeko herrialdeak: 4.500 pezeta / 180 libera

Harpidetza egiteko txartela honako helbidera bidal ezazu

Aizu!

**Perro kalea 1, 5.
48005 BILBO**

aizu-bizkaia@aekeuskaltegiak.net

tel. 94 415 95 12 • Fax 94 416 65 55

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
Erredakzioa: Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi, Xabier Letona.
Maketazioa: Berdaitz Goia.
Administrazioa: Marijo Aierza.
Harpidetza: Olatz Korta, Edurne Urruzmendi.
Hedapena: Ixabel Bereziartua.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze, Bego Zuza.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita.

64122 Uruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3. eskuina. 31001 Iruñea. Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com

Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .15.600 pta./93,76 euro
 Ipar Euskal Herria . . .746 lib./113,73 euro
 Espainia15.600 pta./93,76 euro
 Beste atzerriak . . .20.100 pta./120,8 euro
 Airez31.450 pta./189,02 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaina Taldeko partaidea da

“Enkarterri” huts-hutsik?

Euskaltzaindia gure akademiak aditzerat eman berri du zein diren bere gardiz Euskal Herriko sartaldean dagoen erregioaren deitatzeko izen egokiak euskaraz: Enkartazioak eta Enkarterri (“Euskera” kazeta 1999, 2, separata). Biak ditu onetsi, horrenbat, Akademiak, lehenbizikoa tradizioakoa eta bigarrena azken urteotako asmakizuna dela nola edo hala erraiten badu ere. Enkarterri nehoiz ere aireratzen edo eskribatzen ez duen euskaldun txungalari eta hisiti honek trebularik ez du jagoitokoz berori baliatzeko, izen berriak kreatzeari ariketa fisiko eta mental guziz parekagaitza baiteritzot -Euskaltzaindia izena bera ere asmatua da-, baina horra ezustea ikusi dudalarik zein zen Euskaltzaindiak bere deliberaren berri emateko testuan izenburu enplegatut duena: “Enkarterri/Encartaciones”. Hots, erromantzezko izenarekin bateo Enkarterri forma da euskaraz Akademiak agertzen duen bakarra. Ez ote da honakoa ororen buruan Euskaltzaindiko isileko eta ezkutuko kanpaina edo dena delako baten hatsea betiko Enkartazioak bazterreratu eta asmakizun bati lehentasuna emateko? Alabaina, teoriarik izen biak dira onartzen, baina praktikan bakar baten alde da jokatzeko.

**JUAN LUIS FERNANDEZ
 GETXO (BIZKAIA)**

Herritarrei

Gotzon Beloki Ortuzar, Aranjuezen espetxeratuta dagoen preso durangarrak,

espediente bat jaso zuen apirilean. Hil bereko 24an, alegazioak euskaraz aurkeztu zituen, eta hurrengo egunean instruktoarearen erantzuna jaso zuen ondorengo esanez:

“En primer lugar usted conoce perfectamente el idioma castellano que es oficial en todo el territorio del Estado y, en segundo lugar, el euskera no es el idioma oficial en la comunidad de Madrid, que es el territorio nacional donde usted realiza sus alegaciones. Por consiguiente, usted puede ejercer su derecho de defensa en castellano”.

Hau guztiau horrela gertaturik, Berbaro elkarteak, Abarrak AEK eta Udal Euskaltegiko langileak ondokoa adierazi gura dugu:

1. Gotzon Beloki preso durangarra Barbaroko bazkidea da, eta hainbat urte jardun du euskararen aldeko zereginetan.

2. Aipaturiko instruktoarearen erantzunak ez du legea urratzen Estatu Espainoan, legezkoa da.

3. Era berean, legezkoa eta eskubidezkoa da Gotzon Beloki preso durangarra euskaraz bizi ahal izatea.

4. Eta beraz, dei errimeka egiten dugu Gotzon Euskal Herrira ekartzeko, bere herriatik albaite gertuen, dagozkion hizkuntza eta bizimodu eskubideak bete daitezela.

BERBARO ELKARTEA

ABARRAK AEK-KO

IRAKASLEAK

UDAL EUSKALTEGIKO

LANGILEAK

Hiruko Txikian

PRESINGA

A rerioari aurre egin, bere jokoa ahuldu eta ezkutuan lituzkeen eskasiak agerian uztea da presing taktikari berehala galdetzen zaizkion emaitzak. Presinga da baloiaren jabeak gorroto duena. Bera baita, jabeak baloia nahi bezala erabiltzeko lekuri eta astirik gabe uzten duena. Eta baloiaz iaioena eta azkarrena izaten da lotsagarri geratzeko arrisku gehien duena, baloi ezak jokotik at utz bailezake noraezean publikoki. Politikan ere, arerioari aurre hartzean datza, hein handian, arrakastaren erroa. Lizarra Garazik lekuz kanpo utzi zituenak ez dute

amore eman eta beste estadio baten bila ibili zaizkigu egituratze ahaleginetan zebilen taldea barnetik hautsi nahiz. Eta bere zelaia inposatzeaz gain, baloia ere bere-berea sartu nahi izan dute, ezker abertzalea jokalaria jokotik at ezarraraziz gainera. Zalegoa ere, banatuta eta kontrolpean daukate. Bakoitza bere lekuan, taldearen pankartapean tinko eta inork bestenera aldegin ez dezan arerioak etsaitzat joz eta eztabaida aginduez eragotziz. Eta gehiengo, asper-asper eginda lagunarteko partidoak noiz bukatuko zain ●

◆ **JOXE MARI OSTOLAZA**

T E R M O

TXANPONA

ISTRIPU NUKLEARRAK

Itsaspeko nuklear errusiar batek Barents itsasoan izandako ezbeharrak istripu nuklearren gaia mahai-gaineratu du. Horien gainean sekretismo eta isiltasun ofiziala dago beti. Itsaspeko istripuaren ondorio ofiziala 130 hildako izan dira, tripulazio osoa. Baina eman al digute istripu horren ondorio guztien berri, zuzenki istripu nuklear batekin lotuak daudenak, hala nola ekologikoak? Ezezko erantzunaren susmoa dugu. Marinelen heriotzez gain, baliteke jakitera eman ez diren baina gizaki edota itsas faunarentzat konponezinak diren ondorioak egotea. Euskal Herria ez dago arriskutik kanpo. Duela 30 urte, itsaspeko nuklear errusiarrek jasandako lehen istripu larria jazo zen Bizkaiko Golkoan. Istripu hark, orain jakin denez, milaka pertsonaren heriotza eragin ahal izan zuen eta baita milaka pertsonaren erradiazioa ere. Isiltasun ofizialak istripu hura estali zuen. Dirudienez, itsaspekoa ez dute Bizkaiko Golkotik erreskatatu eta korrosio egoeran dago. Ziur al gaude ez dituela ondorio kaltegarriak eragingo? Autoritateek gardentasuez argitu beharko lukete egoera ●

◆ DANIEL UDALAITZ

ASPALDIKO 'HIRUGARREN ESPARRUA'REN GAUZATZE LANAK

EAJk, EAK eta Ezker Batuak "giza eskubi-deekiko eta euskal gizarteak erabakitakoarekiko begirunean" oinarrituko litzatekeen gune berri bat eratze lanetan diardute. ELA eta Elkarrekin ere hitz egin izan da espazio berriaren eratzeari begira eta irailean nolabaiteko agerraldi publikoren bat egingo litzateke. Oinarrian Lizarra-Garaziko edukiak leudeke, bultzagileek jakinarazi dutenez, eta alderdien arteko elkarrietzeta bultzatzen saiatuko dira. PSE-EEri ere ekimena aurkeztu zaio baina honek esan du ez duela Lizarran oinarritutako ezertan parte hartuko. Foroa gauzatzeko kontaktuei Jose Mari Korta enpresaria ETak hil ostean ekin ei zieten EAJko Josune Ariztondok eta Gorka Knörr EAKo idazkari nagusiak.

BOST ENPRESEN AURKAKO LEHERGAILUAK GIPUZKOAN

BILBO Aseguru-etxea, Terrain eraikuntza enpresa, Decoexa, Olloquiegui eta Pingon enpresek Donostian, Irunen eta Lazkaon lehergailuz jasotako erasoak ETaren 'zerga iraultzailea' rekin lotuta bide daude. Jose Maria Korta Adegiko lehendakariaren aurkako atentua ere logika horren barruan interpretatu zen eta, dirudienez, ETak ahalegin berezia egin nahi du 'zerga iraultzailearen' bilketatik ahalik eta diru kopururik handiena biltzeko.

JUSTIZIA AUZITEGIEN DEBEKUAK

AZKEN boladan udal desberdinek hartutako erabakiak ezeztatzeko joera hartu du EAEko Auzitegi Gorenak. Boluetan hildako ETako ekintzaileekiko Hernani eta Markinako udalek onartutakoak izan dira entzutetsuenak baina berdin egin du Anoetako udalak Eudiman sartzeko 1996ko uztaillean hartutako erabakiarekin. Edo lehenago UEMAekin. Behin eta berriro gertatzen dena da eta juridikoki garran-

tzia badu ere, bizi dugun orden-juridikoan eragina duelako, ebazpenok ezin izango dute eragin udalek ordezkatzan dituzten herritarren pentsamoldean.

TTIPI TAPAKO KAZETARI BATEN AURKAKO SALAKETA

MADRILGO Entzutegi Nazionaleko Juan Del Olmo epaileak talde armatuarekiko kolaborazioa egotzi dio Ttipi Ttapa telebistako Jon Abril kazetari beratarari. Beratar bat epailearen aurrean deklaratzera zihola eta, Abrialek Madrilgo auzitegiaren aurrean telebista kameraz hartutako irudi batzuetan poliziaren auto kamuflatu baten matrikula agertzean oinarritu da epailea. Horrez gain, Berako alkatea HBkoa izatea ere salaketarako lagungarri izan zaio

B A H E A

- Patxi Zabaleta, EHko Iruñeko zinegotzia: "Edozein pertsonaren gorpua beren sendideei itzultzea kultura zibilizatu guztietan errespetatu den araua izan da, baita ajustiziatua izan ondoren ere. Hilozak gordetzea eta beren senideen saminari lapurtzea inzibilizatu da. Estatu arrazoiak tartean, horixe egin zuen Bueren epaileak Lasa eta Zabalarrekin".
- Victor Manuel Arbeloa, PSNko buruzagi ohia: "Nire omena, apal eta txikia, Francisco Casanova Vicente subtenienteari eta Sallent de Gallegon erahildako Irene Fernandez eta

M E T R O A

epaileari, honek bere txostenean adierazi duen bezala. Abrili bost milioi pezetako (320.000 libera) bermea jarri dio epaileak. Debagoieneko Goitbko kazetariak ere argi ibili ahal dira, Arrasate, Eskoriatza, eta Antzuolako alkateak ere EHkoak dira eta.

VOYNET MINISTROA EUSKAL DEPARTAMENDUAREN ALDE

DOMINIQUE Voynet, Frantziako Lurralde Antolaketa eta Ingurugiro ministroa, Lionel Jospinek Korsikako prozesuan azaldutako jarre-raren aldekoa da. Frantziako estatuaren deszen-tralizazio prozesua garatu beharra dela dio eta Euskal Departamenduaren sorrera ontzat jotzen du ministro honek. Michele Alliot-Mariek, berri, Donibane-Lohizuneko auzapeza, diputa-

ALDERDIEN MAHAIA

Gero eta nahaspilatsuago ageri da Ibarretxe lehendakariak eratu nahi duen elkarriketa mahaia. HB barruan edo kanpoan, horren inguruan bilakatu da eztabaida eta, azkenean, Ibarretxek elkarriketa inor baztertu gabe eraman nahi duela argi utzi badu ere, gizartean ez da argitasunez jaso mezua, akaso mezuaren inguruan jorratutakoa EAJn bertan garbi ez dagoelako, edota komunikabideen distorsioagatik. Edozein modutan, halako anbiguetate bat antzematen da ideiaren inguruan egiten diren hausnarketa desberdinetan.

tua eta RPRko lehendakaria, Euskal Departamenduak ETaren helburuak lagunduko litzuke-la berretsi du.

■ Departamenduaren aldeko ekimen bat.

■ Iñigo Urkullu.

IZPIAK

Iñigo Urkullu EAJko BBBko lehendakaria harri-tuta agertu da Atxondoko udaletxeak -sei zinegotzi EAJkoak eta hiru EHkoak-Ibon Beloki bizilagunaren atxiloteta dela eta onartu duen mozioarekin. Bertan, Beloki "interes politikoen-gatik" atxilotu dutela esaten da eta Madrilgo Gobernuari "Euskal Herrian zabaldua-ko prozesu demokratikoa oztopatzea" egozten zaio.

Egoitz Urrutikoetxea libre utzi dute bost hilabete espe-txean egon ondoren. Joan den otsailean manifestazio batean polizia bat jotzeaz akusatua dago. Hil honen 12an izanen da epaitua.

Nicolas Redondo Terrero-sen ustez, azken urteetan PPK jarrera bikaina erakutsi du Euskal Herrian. Bi alderdiak bat datoz esatean, Ibarretxe lehendakaria "ez dabilela demokraten batasunaren bila".

■ Nicolas Redondo.

Jose Angel de Jesus de Encinas Guardia Zibilari: Gora Espainiako armada! Gora Guardia Zibila! Gora Espainia! Horrexegatik eta ez besterengatik hil baitituzte".

• Joseba Permach, HBko Mahai Nazionaleko kidea: "Mindu egin nau Juan Martin Elex-puruk idatzitako artikuluak, aukeratutako uneagatik, bere mamiarengatik eta formaren-gatik bereziki. Asmakizunez osatutako idazkia da".

• Frantxua Maitia, Ipar Euskal Herriko PSko burua: "Bakerako biderik ez dago elkarriketarik gabe".

Printzipioetaz

AZKUNAREN PRINTZPIOAK. Lerro hauek idazten ditudanean, Bilboko Aste Nagusiaren barrenean murgilduta gaude. Azkuna jaunak jaien hasiera aprobetxatu du bere iritziz politikoa berriro plazaratzeko eta bere harrera "ofizialean" (berak asmatutakoa, jaien eredu herritarretatik kanpo): "printzipioei sendo eustea, gobernu-garritasuna kostatu arren" proposatu zuen.

Printzipioei eusteari ondo deritzot, baina Azkuna da printzipioei eusten ez diena. Bilbotarrei zuzendutako mezuan, "indarkeria, intolerantzia eta inposaketa mota guztien kontra dagoela" adierazi digu, baina berak inposatzen diguten Espainiako bandera jarriko du Udaletxeko balkoian. Hori al da inposaketaren kontra jotzea?

Gauza bera esan dezaket aniztasunaren inguruan. Bilbon guztiontzako lekua dagoela esaten duen bitartean, Bilboko Udala eskeintzen die partidu politikoei elkarriketagine gisa, baina hori bai, Euskal Herritarrok taldeak ezin du parte hartu elkarriketetan. Hori ez al da EHri botoa eman zioten bilbotarren %15a baztertzea? Horrela ulertzen du Azkuna jaunak "pentsakera guztiekiko errespetua".

Dena dela, ez nau harritu, Udaleko lanean emandako urte luzeak Azkuna jaunak praktikara eramaten dituen printzipioak ondo ezagutzeko aukera eman baitit. Alde batetik, beti PSE eta PPri begira, beraiek hartuko duten jarreraren beldur eta beraiekin akordioak lortzeko prest; EHk egindako edozein proposamenaren aurrean, aldiz, gorrarena egin du beti. Bestetik, Bilborako proiektu erraldoiak izan ditu gustoko, auzoek dituzten arazoei aurre egin baino. Bilbotar xumeengana hurbildu ordez, harrokeria eta agintekeria izan dira nagusi, berak izan duen gobernatzeko era.

EAJ-REN PRINTZPIOAK. Azken asteotan Azkuna ez da izan printzipioetaz mintzatu den bakarra. Lizarra-Garaziko Akordioa indargabeturik dagoela, baina bere printzipioak baliagarriak direla baieztatu du Arzalluz jaunak. Eta EAJk nola eramango ditu aurrera Lizarra-Garaziko printzipioak? Beharbada, Josu Jon Imazen ahotik plazaratu

den azken proposamenaren bidez?

Lizarra-Garaziko Akordioan, gatazkaren konponbideak, bazterketarik gabeko elkarriketaren bidez etorri behar duela adierazten da. Zertara dator ba EHrik gabeko mahai berri bat eratzeke proposamena? Proposamen hori ez dator bat, hain zuzen, Lizarra-Garaziko printzipioekin. Are gehiago, norbaitek pentsatzen al du horrelako proposamenak Euskal Herriak bizi duen gatazkaren konponketarako balio-ko duenik?

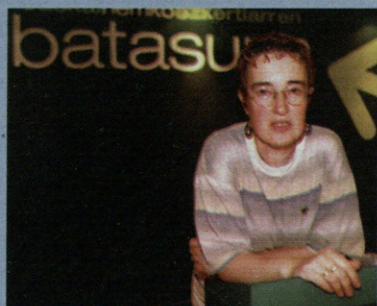
KONPONKETAREN BILA. Momentu latzak bizitzen

ari gara (eta, zorritzarrez, biziko ditugula uste dut). Hausnarketarako momentuak, irtenbideak asmatzeko uneak. Baina ez orain 20 urte proposaturiko gauzak (eta porrot egin dutenak) berriro plazaratzeko. Egindako ibilbidetik, izandako akats eta lorpenetatik ikasi behar dugu guztiok.

Momentu nahasiak izan arren, helburua gero eta argiagoa dugula entzuten dut maiz. Helburua, egungo marko politikoa gainditzeko, abertzaleen arteko akordioa lortzea da. Baina helburua bezain argiak ikusten ditut helburu hori lortzeko zailtasunak, gainditu behar ditugun oztopoak. Batzuk kanpokoak dira, hala nola, EAJren jarreraren indefinizioa eta barne-iskanbila, ETAk su-etena apurtzeak jende askorengan sortutako egoneza... Hala ere, helburua ailegatzeko bidean aurkitzen ditugun oztopoak ezin ditugu beti gugandik kanpo jarri.

Ildo horretatik, azken garaian entzuten dudana ideia batek kezkatzen nau: "Zenbat eta okerrago, hobe". Luzaroan, jendea, okerra-

go dagoenean, borrokarako grina handiagoa duela pentsatu izan dugu. Baina esperientziak esaldi horren faltsukeria erakutsi digu arlo ezberdinetan (langile mugimendua edo mugimendu feminista, kasu). Eta arlo politikoan ere horrela pentsatzeko arrastoak baditugu. Euskal gizarteak asko aldatu du, eta orain dela 20 urteko proposamenak egun baliagarriak ez diren moduan, gure aldetik ere aspaldian izandako zenbait ideia baliagarriak ez direla pentsatu beharko genuke, eta azken urteetan emandako aldaketa sozial eta politikoak kontuan izan beharko ditugu gure azterketa eta proposamenetan ●

Arantza Urkaregi
Bilboko EHko zinegotzia

***"Lizarra-Garaziko Akordioan,
gatazkaren konponbideak,
bazterketarik gabeko
elkarriketaren bidez etorri
behar duela adierazten da.
Zertara dator ba EHrik gabeko
mahai berri bat eratzeke
proposamena?"***

"Abertzaleak eta ezkertiarrek" orain bi urte eta erdi idatzitako saioa da. Lizarra-Garazi akordioa eta ETaren su-etena gauzatu aurreko aroaren atarian idatzia. Julen Zabalo egileak gogoeta-aro bezala jo zuen ordukoa. Oraingo aroa halaxe dela mantenez du egun ere.

"ERREGIONALISMO KONTZEPTUA BAZTERTUA DAUKAGU"

L iburuaren hasieran "Nazio bakartasun-
an kultur aniztasu-
na" proposatzen
duzu, eta nazionalismoa zer
den hobeto antzemateko "er-
regionalismo" kontzeptua landu
eta baliogarritzat jo ere bai.

Euskal Herrian erregionalista kontzeptua oso baztertua dauka-
ku, erregionalistek berek ere ez
baitute onartzen. Kontzeptu hau
mespretxu kutsu barik onartu eta
erabiliko bagenu gure egoera
asko argituko litzateke; politika
arloan gauzak argitzeko oso
mesedegarria izango litzateke.
Nazionalismoak, berez, beti
darama berarekin nazio proiektu
bat. Nazio proiektu horrek ezin
du bat egin beste proiektu bate-
kin, gure kasuan espainiar edo
frantziar nazio proiektuekin.
Ordea, nazio proiektu baten
barruan nazioarekiko maitasuna
adierazi daitekeela uste dut nik.
Hori erregionalismoa da. Euskal
Herrian badaude erregionalistak,
eta kontzeptu hau gara daiteke.

Esaterako, erregionalistak izan daitezke
Trebiño Euskal Herrian sartzearen alde-
koak. Euskal Herriko osotasun politikoa
onartu ez, baina Euskal Herri kulturala
onartu eta ideia horren alde lan egiten
duten pertsonak. Katalunia eta Balear
Uhartetan, esaterako, joera hau normal-
izat hartzen da. Erregionalismoa, aber-
tzaletasunean oro har eta EAJren baitan
bereziki, politikoki argituko balitz, mese-
garria izango litzateke herri honentzat.
Beste gauza bat da EAJk hori argitzea
nahi duen edo ez.

■ **Nazioa irudipen kolektiboa izaki,
zati objektiboaz eta subjektiboaz egina**

■ "Europako nazio-estatuak ez dira desagertuak".

**dela diozu. Zuk subjektibotasuna
hobesten duzu, ordea.**

Izan ere, nazioa objektiboa dela esa-
ten badugu, orduan, kulturak beste nazio
bat agertuko beharko luke. Hori ez da
horrela gertatzen elementu subjektiboa
falta delako. Hau da, agente bat falta
zaigu gu nazio bat garela esateko. Sub-
jektibotasuna berez onartzen badugu,
ordea, guk dugun hainbat klitxe baztertu
beharko genuke: esaterako, euskaldun
garelako nazio bat gara. Subjektibitatea
onartzean, batetik lastre batzuk kentzen
baditugu, eta bestetik, dimentsio politi-
koa onartzen badugu, zentratuago egon

gintezke arlo politikoan eta
nazio eraikintzan. Izan ere,
objektiboki nazio bat garela
aldarrikatzen dugunean oker eta
haserre asko sortzen da. Hartara,
nazio-kide diren guztiek nazio-
nalistak izan beharko lukete, eta
ez da horrela. Horregatik sortzen
dira elkarri leporatzen dizkiogun
epelkeriak. Nazionalismoa bere
testuinguru politikoan ulertzen
badugu, ulertuko dugu horiek ez
direla epelkeriak, berez jarrera
politikoak direla. Nazionalismoa
apur bat arrazionalizatzen badu-
gu, hobeto antzemango dugu
benetan zer garen, eta gure herri
xedeak lortzeko zer egin behar
dugun. Integrazioa aldarrikatu
ohi dugu, baina non oinarrituta?

■ **Integrazioa kontzeptua
landu duzu ere bai. Integra-
zioa, ordea, Euskal Herrian
era nahasian eta interesen ara-
bera erabiltzen dela, diozu.**

Nazionalismo guztiek inte-
grazioa bilatzen dute, oso garbi
utzi behar da hori. Beste gauza
bat da zer integratu nahi duten.

Nazionalismoek naziotzat jotzen dutena
integratu nahi dute. Esaterako, Islameko
herrietan nazioa integratu nahi dute. Nor-
tzuk dira nazioa, ordea? Erlizioz islama
jarraitzen dutenak. Kristauak edota hin-
duak ez dira nazio horretako kideztzat
jotzen eta ez dituzte integratu nahi. Eus-
kal Herrian nor jotzen da naziotzat?
Mundu guztiak dio nazioa Euskal
Herrian bizi diren guztiek osatzen dutela.
Hartara, integrazioa Euskal Herrian bizi
diren guztiena izango da. Mundua ez
dago nazioa definitu eta nazio horren
integrazioa bilatzen ez duen nazionalis-
morik. Integrazioa berez doa nazionalis-

RUBEN PLAZA

moarekin, eta euskal nazionalismoan ere bai. Beraz, kanpotik esaten denean euskal nazionalismoak Euskal Herria desintegratu nahi duela, gezur hutsa da. Beste kontu bat da, kanpotik etorri iritzi interesatu bat euskaldunak bakarrik integratu nahi direla esanez. Gezurra da. Euskal Herrian laurden bakar batek egiten baitu euskaraz. Edo euskal abizenak dituztenak soilik integratu nahi dituela. Gezur handiagoa oraindik.

■ **Euskal nazionalismoaren ardatz teorikoa hizkuntza dela, eta euskararen kasuan desidentifikaziora jo behar dela proposatzen duzu. Euskararen politizazioari itzuri barik horregatik.**

Euskara desidentifikatu esaten dudanean, ez dut despolitizatu esan nahi. Argi eta garbi. Euskara ezin da despolitizatu, euskararen aldeko lege eta neurri politikoak behar direlako. Ostera, desidentifikatu diodanean, nazionalismoa ez dela hizkuntza batekin identifikatu behar adierazi nahi dut. Hizkuntza hori herri oso batena delako eta ez korrante politiko batena bakarrik. Izan ere, euskal nazionalismoaren lana ez da soilik euskararen alde lan egitea, gehiago da. Mesedegarria eta argigarria izango litza-teke euskararen desidentifikazioa, eta horrek ez du esan nahi nazionalismoak ez duela euskararen alde lan egin behar. Esan nahi dut, esaterako, euskararen aldeko mugimenduak ez direla nazionalismoarekin identifikatu behar. Seguru nago EHEko militante ia guztiak euskal nazionalistak direla. Teoriaz ez luke horrela izan behar, eta euskaltzaletasuna nazionalismotik desberdindu beharko litzateke. Modu horretara, euskal nazionalistak ez direnak apur bat erosoago senti litezke euskaltzaletasunaren barruan. Jakina, ezin dugu pentsatu desidentifikazio hau bi urteren joan-etorrian gauza daitekeenik. Nire proposamena jarrera teoriko bat da. Orain dela berrogei urte nazionalismoa hizkuntzarekin identifikatu behar zela eta ez arrazarekin teorizatu zen. Nazionalismoa ez zihoala inora pentsatu zen orduan. Egun, teorizazio haren ondorioak bizi ditugu. Nik antzeko zerbait planteatzen dut. Esan gabe doa, desidentifikazioa eskualde euskaldunarentzat aldarrikatzen dut, eskual-

ARRAZIONALISTA ETA POSIBILISTA

Julen Zabalo Basaurin jaio zen 1957an; Zeberion bizi da gaur egun. Txoli Mateos soziologia irakaslea eta HBko mahaikide ohia du bizikide. 1987tik aurtengo otsaila bitartean Espainiako hainbat espetxetan eman zituen ETako kide bezala ekarria. Geografian doktore eta Politika Zientzietan lizentziatua da. Espetxeratu zutenean EHUKo irakaslea zen. Langabezian da egun. Irakaskintzara itzultzeko zain.

de erdaldunetan euskara eta euskal nazionalismoa desidentifikatzea ezinezkoa da. ■ **Nazio-estatuak desagertu behar den iritzia oso arin zabaldu dela diozu. Zu ez zatoz bat iritzi horrekin.**

Batzuetan estatua eta nazio-estatuak berdintzen dira. Batzuek diote nazio-estatuak desagertzera doazela, eta, nonbait, estatu bera ere desagertuko den ideia zabaldu dute ere bai. Hori ez da horrela inondik ere.

□ “Ezker Abertzaleak ETak su-eten berri bat aldarrikatzeko gogoarekin kontatzen duela uste dut”

Nazio-estatuak ondorio txarrak eduki ditu Mendebaleko Europan, eta oso kontuan hartzekoa da hori. Euskal Herriak, kasu, espainiar eta frantziar ondorioak jasan ditu. Nazio-estatuak ez dira idealak berez. Aro honetan, globalizazioaren ondorioz nazio-estatuak desagertze bidean daudela zabaldu da, eta hori gezur hutsa da. Esaterako, Nigeria edo Kamerun estatuetan bizi diren herriek nazio-estatu bat osatu nahiko lukete, nolabaiteko homogenizazio batera heltzeko. Nazio-estatuak gainbeheran dagoela esatea egia izan daiteke baina ez osorik, ez gutxienez mundu mailan.

■ **Mendebaleko Europako nazio-estatuak ondorio txarrak ekarri dituztela diozu. Zein da bidea Euskal Herrian? Estatuaren aldeko bidea?**

Nazio-estatuak ez dago desagertua.

Izugarritzko indarra du oraindik, eta Europako Batasuna nahiko galgatuta dago nazio-estatuak berezko indarra dutelako. Orduan, abertzaleei ezin zaigu nazio-estatuaren ideia baztertzea eskatu. Nazio-estatuaren ideia indar gehien duen egitura da oraindik ere. Beraz, printzipioz hori ezin dio uko egin euskal nazionalismoak. Nazio-estatuak benetan gainbehera doala ikusiko bagenu, etorkizunik ez duela, bere arriskuak ezagututa, noski, guk ere uko egin beharko genioke. Euskal nazionalismoak ez luke jarrera garbirik ezarriko beharko hasiera batean, oraindik estatu bezala ez baita gauzatuta. Gauzatuko balitz, orokorrean gertatzen dena onartu beharko luke.

■ **Nazionalismoaren xedeak aipatzen dituzu eta haietara iristeko hainbat proposamen egin ere. Posibilista agertzen zara: euskal nazionalismoaren asmoak independentzia eta nazio-estatuak izanda ere, Herrien Europa ikusmiran izan behar duela diozu.**

Azken helburuak ipintzerakoan, azkenak direnez, oso urrun ikusten dira. Orduan, guk independentzia azken helburua dela, edo Herrien Europa dela esaten badugu, bada, antzeko zerbait esaten ari gara. Biak posibilitate urrunak baitira egun. Hala ere, independentziaren aldeko mugimendu sendo bat ari dela ikusten bada, independentzia gertuago ikusten bada, definizio

zehatzago bat egin beharko da. Zentzu honetan, EAJk edo EAK Herrien Europa aldarrikatzen dutenean, argitu beharko lukete ea nola uztartzen duten aukera hori independentzia posible batekin.

Nik euskal nazionalismoa mugimendu politiko bat dela diot, eta ezin dela ipini helburu bat tarteko pausuak edo bide desberdinak urratu gabe. Independentzia bada gertuen dagoena, bada aukera hori egin dezagun, hori da zentzuzkoena. Garbi dago orain ez dela momentua. Herrien Europaren aukera agertzen bada, bada balia dezagun. Herrien Europaren ideiak Europako beste mugimendu batzuekin batzen gaitu, abantaila bat da, elkartasuna sendotzen duelako. Unibertsalismoaren joatearen ezkerraren ideala posibleago egiten da.

■ Klase ikuspuntua eta nazio eraikuntza ez dituzu osagai banaezintzat jotzen. Ezker Abertzalearen bi osagaia hauek ez al dira elkarrengandik urrun samar garatu orain arte, ordea?

Azken hogeita hamar urteotako tesuinguruak markatu ditu bi osagaien bilakabidea. Euskal Herrian, eta munduan orobat, globalizazio aroarekin batu gertatu mugimendu bi gertatu dira: batetik, Europa osoan -Espainiako estatuan bereziki- ezkerrek behera egin du azken hogeita urteotan. Bestetik, dinamika unibertsalarekin batera, nazionalismoak erregionalismoak edo komunalismoak gorantz egin dute. Joera hauek fase horretan harrapatu gaituzte, eta horrek agertzen digu nazio arazoari gehiago ekin izana klase arazoari baino. Ezkerra eta klase ikuspegia apur bat baztertuta geratu da. Hala ere, dagoen ezker ikuspegi apurra nazionalismoa gertatu delako iraun ahal izan duela esango nuke. Europako ezkerra Euskal Herrian baino beherrago dagoela alegia. Ezker Abertzalean errepresioa dela-eta, nazio arazoari arreta gehiago eskaini zaio ezkerreko ikuspegiari baino, egia da. Ezker Abertzalean garatzen ari den Batasuna prozesuaren bidez ezkerrearen ikuspegiari bultzada bat eman ahal izango zaio beharbada.

■ Horretarako baina, ETaren aroa amaitutzat eman beharko litzateke. Ez duzu uste?

Ezker Abertzaleak ETak su-etena aldarrikatzeko gogoarekin kontatzen duela uste dut. Kontua da ea ETak noiz erabakiko duen unea dela su-etena aldarrikatzeko. Ezker Abertzalearen proiektua su-etena horretatik pasatzen da. Kontua, berriro ere, aldeko egoera batera iristea da aliantzak gauzatu ahal izateko, ETak su-etena eman behar du, baina su-etena hori aurreikusteko aliantzak behar ditu. Biak daude batuta eta nahastuta. Arazoa nork eman behar duen lehenengo pausua dela dirudi. Pausuak batera eman daitezkeela uste dut. Lizarra-Garazi gauzatzeko egin zen bezala. Ez dut uste bidea beste inondik pasatzen denik. Gero beste gauza bat da EAJren baitan diren arazoak eta egoera politiko nahasia bera.

Ezker Abertzalearen ildoak argi daude; ETaren erabakiarekin kontatzen du. Egoera aldekoa izanda, su-etena

RUBEN PLAZA

■ "Nazionalismoa arrazionalizatuz hobeto atzemango dugu zer garen".

berri aldarrikatuko duela espero du ezker abertzaleak.

■ EAJren ustez, antza, nazionalisten arteko aliantza gauzatzeko ezinbestekoa da behin betiko su-etena.

Erregionalismoaz hitz egitera itzul-

□ **"Biolentzia dagoen bitartean, EAJri posiblea zaio arazoa estaltzea, baina hori ezin da estali betirako"**

tzen gara. EAJk argitu nahi ote du bidea? EAJk ezin du bere indefinizioa saihestu, batez ere uneon, EHk apustu bat egitea eskatzen diorean. Independentziaren aldeko apustua apur bat sendotu den honetan definitu beharra dauka. EAJk independentziazaileekin bat egin duenean erregionalistak kexatu egin dira, hori gertatu da Lizarra-Garazin. Erregionalisten

aldera lerratzen bada bere baseak kexatzen zaizkio. EAJri biolentzia dagoen bitartean posiblea zaio arazoa estaltzea, baina hori ezin da estali betiko, batez ere ETak garbi adierazten diolako su-etena aldarrikatuko duela. EAJk argitu beharko luke bere jarrera. Zazpi lurraldeen batasun politikoa aldarrikatzen duena da nazionalista, eta kulturalki zazpi herrialdeak onartzea. Espainia eta Frantziako estatuak onartzea erregionalismoa da. Nazionalismoa da politikoki zazpi herrialdeak onartzea. Edonola ere, gauzak argituko balira, eta erregionalismoa mamutzat hartuko ez balitz, gauzak gehiago argituko lirateke. Hasteko eta behin, EAJ alderdia bera argituko litzateke, eta beharbada, herri honen egoera politikoa ere bai ●

◆ MIKEL ASURMENDI

Interes tasen beherakadak eta lan merkatuaren hobekuntzak, inoiz baino ezegonkorragoa bada ere, nabarmen areagotu dute etxebizitzaren eskaera. Horren ondorioz, etxebizitzaren salmentak eta prezioak gorakada garrantzitsua izan dute Euskal Herrian.

MERKEENAK IRUÑEAN ETA GARESTIENAK GASTEIZEN

■ Etxebizitzaren prezioek gora egin dute etengabe, etxebizitzaren libre eta babestuen eraikuntza hazi bada ere.

Etxebizitzetako metro koadroaren prezioak, batez besteko, %11 egin zuen gora 1999an, aurreko urtearekiko; KPI eta soldatak baino askoz gehiago. 1999ko etxebizitzaren berrien eta erabilien batez besteko prezioari dagokionez, Espainiako Estatuko hirien zerrendako lehen lekuetan honakoak agertzen dira: Gasteiz -481.000 pezeta (19.240 libera) metro koadroko etxebizitzaren berrietan eta 425.000 pezeta (17.000 libera) metro

koadroko etxebizitzaren erabilietan, Donostia (403.000 pezeta metro koadroko etxebizitzaren berrietan eta 525.000 pezeta metro koadroko etxebizitzaren erabilietan) eta Bilbo (320.000 pezeta metro koadroko etxebizitzaren berrietan eta 236.000 pezeta metro koadroko etxebizitzaren erabilietan) agertzen dira. Nafarroa (200.300 pezeta metro koadroko etxebizitzaren berrietan eta 180.000 pezeta metro koadroko etxebizitzaren erabilietan) bederatzigarren eta zazpigarren ageri da sailkapen horre-

tan. Horrek esan nahi du etxebizitzaren berri garestienak Gasteizen aurkituko ditugula eta merkeenak Iruñean. Aldiz, etxebizitzaren erabili garestienak Donostiakoak dira eta merkeenak Iruñean aurki daitezke.

Adierazi dugunez, etxebizitzaren eskaera indartsuak salmenta azkarrak eta prezioen gorakada izugarria eragin du. Nolanahi ere, hainbat adituk dioenez, etxebizitzak eta hipoteka kredituak garestitzearen ondorioz etxebizitzaren salmentak behera egingo du, epe ertainean.

■ Mailegua eskatzerakoan ahaztu behar ez dena

Etxebizitza erosteko asmoa duten gehienek nolabaiteko hipoteka mailegua behar dute. Eskatu aurretik oso garrantzitsua da hainbat alderdi kontuan hartzea, ez badugu "laprast" egin nahi. Maileguz ematen den kopurua eta hilero ordaindu beharrekoa, gehienetan, honako baldintzetan oinarritzen dira: etxebizitza zein prezio-tan tasatzen den, eskatzailearen diru sarrerak, mailegua itzultzeko epea eta ezarritako interes tasa.

✓ Etxebizitzaren balioaren %80ko maileguak eman ohi dira. Nolanahi ere finantza erakunde batzuk %100era ere iristen dira, baina 30 urtetik beherako eskatzaileen kasuan bakarrik.

Bankuek eta Kutxek, gehienetan, ordaindu beharreko kuota, hipoteka mailegua eskatzen dutenen hileko diru sarreraren %35-40 baino gehiago ez izatera behartzen dute.

✓ Maileguak baditu bestelako gastuak ere: irekitze komisioa (maileguaren kopuruaren %0,25 ingurukoa), tasatze gastuak (etxebizitzaren balioaren %0,1), notaritzaren eta erregistratzailearen gastuak eta Ekintza Juridiko Dokumenta-

eta prozedura antzekoa du: informazioa eskatu, kontuak egin eta erabaki ●

tuen zerga (aldakorra, maileguaren kopuruaren arabera).

✓ Interes tasa aldakorra duten maileguetan, kontuz ibili behar da, lehen urteko tasa oso txikiarekin itsutu gabe. Ondorengo urteetan zenbat ordaindu beharko den galdetu behar da.

✓ Mailegua aldatzeko, galdetu beharra dago indarrean dagoen mailegua aldeztu aurretik kitatzeagatik eta berria egiteagatik zer gastu sortuko diren. Interes finkoko maileguetan kitapenerako komisioa nahiko handia izan ohi da (%4ra artekoa), eta interesa aldakorra denean, berriz, legearen aginduz, gehienez, ordaintzeko geratzen den zorraren %1ekoa izango da. Lortzen den aurrezkiak merezi baldin badu, entitate berria arduratuko da subrogazioa (mailegua entitatez aldatzeko eragiketa) bideratzeaz. Halaber, interesgarria izan daiteke entitate berberean mailegu aldaketa bat egitea (interes finkotik aldakorrera edo alderantziz). Eragiketa horri aldaberriketa deitzen zaio,

PREZIOAK EZ DIRA JAISTEN.

Azken lau urtetan etxebizitzaren eraikuntzak igoera nabarmena izan du Euskal Herrian. EAE soilik kontuan hartuz, 1996-1999 epean, etxebizitzaren eraikuntza bere gailurrera iritsi da, 47.348 etxebizitzaren eraikuntzari ekinez, aurreko lau urteetako epean baino %35 gehiago.

Aipatutako 47.348 etxebizitza horietatik 11.611 besterik ez dira babes ofizialekoak eta izaera sozialekoak, hau da, Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza Sailaren laguntza bidez eraikiak. Nafarroan, epealdi horretan bertan, babes ofizialeko 6.000 etxebizitza inguru eraiki dira.

Etxebizitza libre eta babestuen erai-

kuntzaren gorakadak ordea, ez du inolako beherakadarik eragin merkatuko prezioetan. Alderantziz gertatu da. Etxebizitzaren prezioek etengabe egin dute gora. Horrela, etxebizitza berri libreen batez besteko kostua, 1999ko azken hiruhilekoan, metro koadroko 287.000 pezetakoa izan zen, eta 1996koan, berriz, 250.000

RESA GUIPUZCOANA, S.A.

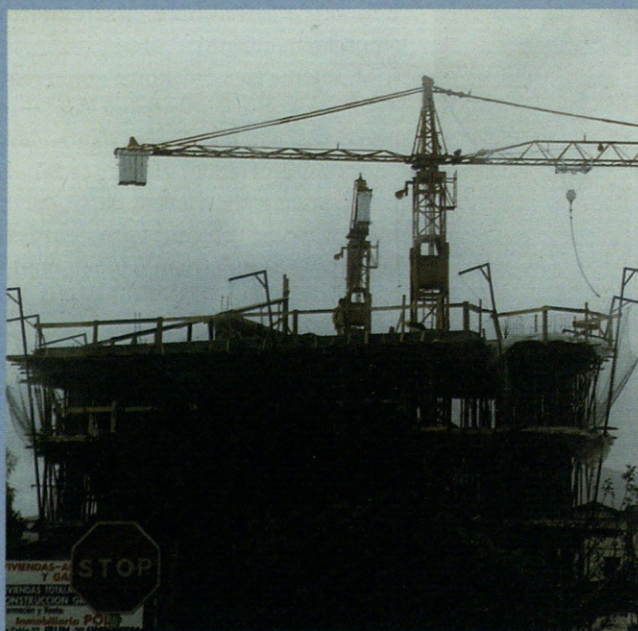
GIPUZKOAKO KONTZESIONARIO BAKARRA

N-1 444. km.a
Billabona (Gipuzkoa)
Tel.: 943 69 04 00
(8 linea)

Arlo guztietan aitzindariak

■ Hainbat zalantza eta erantzun etxebizitza erostearen inguruan

Etxebizitza erosteko asmoz dabiltzanek hainbat zalantza edo arazo izan ditzakete sustatzaile edo saltzaileekin. Eroskik argitaratzen duen kontsumitzaileen aldizkariak, "Consumer-ek", etxebizitzaren gaia jorratzen zuen joan den apirileko txosten batean, arazo horiek kontuan hartuz aholku erabilgarri batzuk eman zituen. Kontsumitzaileen-tzat duten interesagatik, ondoko lerroetan laburbildu nahi genituzke:

✓ Zer gertatzen da sustatzaileak ez badu agindutako epean ematen etxebizitza?

Salerosketarako kontratuan edo beste nolabaiteko agiri batean etxebizitza eskuratzeko data jakin baten konpromisoa ezartzen bada, sustatzaileari telegrama bat helarazi beharko zaio, mezua jaso izana ziurtatzeko eran, etxebizitza hitzartutako epean emateko eskatuz eta atzerapenak eragiten dituen benetako kalte eta galerak adieraziz. Orduan, konpromisoa hartzen den agirian atzerapenaren ondoriozko nolabaiteko zigorrak bat ezartzen bada, dagokion kalte-ordaina eskatuko da klausula horretan oinarriturik. Horrelakorik ezean, nolabaiteko adostasun batera iris daiteke eraikitzaile-sustatzailearekin. Atzeratzen den hilabete bakoitzeko hainbesteko diru kopuru jakin baten truke, etxebizitza emateko epea luzatzea ere adostu daiteke.

Atzerapenen ondorioz beste etxebizitza bat alokatu beharrean egonez gero, sustatzaileari modu frogagarrian jakinaraziko zaio, idatziz. Alokairuaren kontratua ere idatzizkoa izatea komeni da. Gastu horiek atzerapenen ondoriozko galera bezala eskatu beharko zaizkio sustatzaileari, zenbatekoa faktura eta ordainagiri bidez egiaztatuz. Kaltea eta atzerapena larriak direnean edo etxebizitza bukatu gabe geratuko ote denaren funtsezko susmoa dagoenean, saltzaileak agindutakoa ez betetzeagatik kontratua deuseztatutzat emateko asmoa

notario bidez jakinaraziko da. Aldi berean, ordura arte emandako diru kopuruak itzultzeko eta eragindako kalte eta galerak ordaintzeko eskatuko da, betiere kalteak eta galerak ondo egiaztatuz.

✓ Zer gertatzen da etxebizitza amaitu gabe geratzen bada, eta dagoeneko diru kopururen bat aurreratu baldin bada?

Sustatzaileari modu ziurtagarri batean (esate baterako, notario bidez) ordura arte kontura emandako diru kopuruak itzultzeko eskatu beharko zaio, kalteak eta galerak gehituz. Diru kopuru horiek itzultzea bermaturik dago lehengo legeekin eta oraingo Eraikuntzaren Antolaketarako Legearekin. Lehengo araudiaren arabera, banku abalaren kontratuak bermatzen zuen jarritako dirua (gehi interesak) berreskuratzea. Lege berriaren bidez, aseguru kontratuak ere bermatzen du jarritako dirua (gehi %6ko interesa) berreskuratzea.

✓ Nahitaezkoa al da sustatzailearen mailegua subrogatzea?

Eroslea sustatzailearen mailegua subrogatzera behartzen duten klausulak Kontsumitzailearen Babeserako Lege Orokorrean agertzen diren kontsumitzailearen eskubideen aurka-koak dira. Beraz, honelako klausulak baliogabekotzat jo daitezke epaitegietan, eta dagoeneko hala egin izan da, esate baterako, 1999ko martxoaren 5ean Asturiaseko Entzutegiak jarritako epai batean.

✓ Saltzaileari exiji dakioken informazioa.

515/1989 errege dekretuak etxebizitza berrien erosleei honako informazioak ematera behartzen ditu eraikitzaileak eta sustatzaileak: Merkataritza Erregistroan ageri diren enpresaren izena, helbidea eta gainerako datuak; eraikinaren plano orokorra eta etxebizitza berarena, eraikitako azalera eta azalera erabilgarria eta hornidurarako sareak (elektritzitatea, ura, gasa, berogailua,...) adieraziz.

Halaber, etxebizitzaren deskribapena eta erabilitako material komunak ezagutarazi beharko dituzte, eraikuntzarako materialak ere aipatuz: zoru motak, ateak, leihoak, saneamentuak, isolamendu termiko eta akustikoak... Etxebizitza eraikitzeke legezko baimenen kopia, jabeen erkidegoaren funtzionamendurako estatutuak eta erkidegoaren zerbitzuen kontratuei buruzko informazioa ere eska daiteke. Beste zenbait zehaztapen ere eskura daiteke: kontratuaren forma, baldintza orokor eta bereziekin, kalifikazioaren zedula, Babes Ofizialeko Etxebizitza den, ordaindu beharreko zergak, salmentaren guztirako prezioa eta ordaintzeko era, interesak eta epemugen datak adieraziz.

Azkenik, erabat garrantzitsua da Salmentaren Guztirako Prezioa. Erabat zehazturik adierazi beharko da, agentearen ordainsariak eta BEZ barne hartuz, salmenta zerga horren menpe baldin badago. Bestalde, ordaintzeko modu eta baliabideei buruzko informazioa ere eman beharko du, halaber, halakorik balego, eraikitzaileak edo sustatzaileak hitzartutako maileguari kontsumitzaileak egindako subrogazioari buruzkoa ●

ETXEBIZITZA BERRIAK		ETXEBIZITZA ERABIARIK	
Hego Euskal Herria		Hego Euskal Herria	
Hiria	Pta./m2	Hiria	Pta./m2
Gasteiz	481.000	Donostia	525.000
Donostia	403.000	Gasteiz	425.000
Bilbo	320.000	Bilbo	236.000
Iruñea	200.300	Iruñea	180.200
Estatuko gainerakoetan		Estatuko gainerakoetan	
Hiria	Pta./m2	Hiria	Pta./m2
Madrid	254.500	Madrid	225.000
Bartzelona	249.600	Bartzelona	214.300
Burgos	235.000	Burgos	191.000
Santander	216.000	Oviedo	161.300
Estatuko batez bestekoa	192.700	Estatuko batez bestekoa	154.400

♦ DANIEL UDALAITZ

HARTU ARGIA ASTERO

- Urtebetean 46 ale
- Euskal Kulturaren Urtekaria doan
- Orain harpidetuz gero, gure azokako opari bat zuretzat
- Zure helbidean jasoko duzu merkeago
- Gure azokako produktuetan deskontu bereziak
- Zozketa eta eskaintza berezietan parte hartzeko aukera

SINADURA:

ARGIA: 142 P. K. • LASARTE-ORIA 20160 • Tel.: 943 37 15 45 • FAXA: 943 36 10 48 • posta-e: harpide@argia.com • www.argia.com

Urtebeteko ikerketaren ostean, "Zamudio Berbarik Berba" izeneko liburua argitaratu berri du Lagatzu euskara elkarteak. Ikerlana egiteaz EHUko irakasle Iñaki Gaminde arduratu da, eta horretarako, herriko 34 informatzaileren laguntza izan du.

ZAMUDIOKO KULTUR ONDAREA JASO DUTE "BERBARIK BERBA"

MONIKA DEL VALLE

■ Zamudioko euskara ez ezik, herri kultura jaso du Gamindek liburuan.

Bizkaiko mendebaldean, Txoriherri eskualdean, Zamudio herria aurkitzen da. Bertan, Bai Euskarari Kanpainak aitzina egin zezan, herriko berein jende batuzen lan taldea eratuz. Egitasmoa burutu ostean, Kanpainaren aitzakian jadetsiriko indarrei eutsi eta Lagatzu euskara elkar-tea sortu zuten 1999ko ekainean. Aurkeztu zenetik jarduera ugari antolatu eta burutu dituzte; besteak beste, sona handiko zenbait hitzaldi (Zamudioko historia, Etnografia, Euskal selekzioa...), musika

emanaldiak, ikastaroak; euskal jaia, eta bertso afaria.

"Zamudio Berbarik Berba" liburua izan da, ordea, indar gehienaren munarri. Oraintsu argitaratu den liburua urte osoko lana izan da. EHUko irakasle den Iñaki Gaminde ikerlariak burutu du, Lagatzu elkartearen eskariz. Liburua plazaratzeko, Labayru Ikastegia, Zamudioko Udala eta BBKren laguntza izan dute. Ikerlanaren helburu nagusia, herriko euskara jagon, Zamudioko adindunen jakiturari eutsi, eta galtzearen dauden hainbeste

aberastasun (berba, esakune, kanta, bertso, ipuin, narrazio eta abar) batzea izan da. "Ikusi genuen Zamudioko euskara gorde behar zela eta komenigarri izango zela batuta edukitzea. Hemendik denbora gutxira bertoko pertsona euskaldun nagusiak ez direlako gure artean egongo-eta" arrazoitu digu Alberto Martinez de la Cuadra Lagatzuko kideak. Bestenaz, Bizkaia partean gure hizkuntzak tokian tokiko euskararen galera eta erdararen nagusitzearekin tupust egin ez eze, aurre egin behar dio, etorkizunean gaur bezain bizi iraun gura badu bederen. Iñaki Gaminde ikerlariaren iritziz, "Zamudioko eta beste hainbat herritako euskara euskararen egoera orokorragaz batera doa. Euskara aurrera badoa Zamudiokoak aurrera egingo du. Gainera, Bizkaian bertoko euskara desagertzen den lekuan ez dago beste euskara bat, erdara dago. Edo bertoko euskara hobetua, osatua, landuagoa edo gura den lez, edo bestela erdara. Orain arte hori izan da errealitatea". Bizkaiko euskararen egoera hori dela ezaguturik, edonori erazko irudituko zaio Zamudioko euskara elkarteak eta Iñaki Gaminde irakasleak elkarlanean gauzatu duten hasierako lana. Halaz guztiz, baten bat Zamudioko euskara aztertzen jarraitu guran badabil, badu oraindik zeri oratu.

Liburuaren agerrera, oster, eroso eta bitxia da irakurketarako: gaika atonduriko lexiko oparoa, sintaxia eta gramatika (izen eta aditz morfologia, juntagailuak, menderagailuak eta abar), herri esakune andana, herri narrazioak; eta, akabuan, kanta eta bertsoak. Agi denez, azterketa zabala burutu dute Zamudio aldean, hiztegiarekin batera Zamudio inguruan jasotako testu kulturalak batu ere dira, finean, herri kultura jaso eta formatu dotore batean plazaratuz. Bestetik, irakurri ahala

Euskara sailaren babeslea:

LEZOKO UDALA

Kultura eta Euskara Batzordea

*Euskara maitatzen
irakasten duten gurasoei*

FAMILIAK EUSKALDUNTZEKO EGITASMOA

irakurlea konturatuko den modura, ederra eta aberatsa da Zamudioko euskara (han-hor-hemen euskara batuak badu nondik hornitu oraindik) eta bertakoak harro egon daitezke daukaten altxorrek. Halere, irakurleak gomutan izan behar du esku artean duen liburuaren xedea ez dela Zamudioko euskararen azterketa zehatza burutzea, liburu honek kultura izan baitu abiapuntu. Horregatik bada, hizkuntza azterketa monografiko batera baino gehiago hurreratzen da azterketa etnolinguistikora. Ikerketa osatzeko, 34 informatzaile eta berein kolaboratzaileen lana beren beregikoa izan da. Orotara, elkarriketa bideratuaren podazuz, zazpi CD grabatu dira, eta teknologia multimedia oinarri dela, Iñaki Gaminde eta Lagatzukoek CD-ROM bat plazaratuko dute gabon inguruan, Zamudio bertako ipuin, abesti, bertso eta gainerakoak entzun ahal izanzen direlarik. Aukera itzela Zamudioko euskara entzun eta ikasteko. Zamudioko herri esakuneak dioen bezalaxe, "Lagatzuek berba iten jakingo baleu, zenbet gauze esango leukez!".

EUSKARAREN NORMALKUNTZA HELBURU.

Lagatzu euskara elkartean, hasierako beharrak (estatutu, helburu eta egin beharreko ekintzak-eta finkatzea) astun eta geldoak izan ziren. Guztia ere, Lagatzu euskara elkarteak beti izan du argi taldearen helbururik behinena euskararen normalkuntza erdiestea dela. Betiere, Zamudioko hizkerari arreta berezia ipiniz, noski. Izan ere, Gabriel Etxebarría elkartearen kidea-
ren esanetan, "Zamudion %60-65 euskaldunak gara, baina euskara gutxi erabiltzen da, eta horregatik gehienbat ikusi genuen beharra halako elkarrekin bat sortzeko, eta horretan gabilta, ea euskarak Zamudion normalkuntza lortzen duen. Zeren potentzialki kapazitatea egon badago. Dena dela, helburua da euskara indartzea, baina ez euskara erakustea ez dakienari, ezpada dakienak erabiltzea baino. Eta, bertoko euskara bada hobeto". Hori guztiori aiseago lortzeko, Lagatzu Elkartea hiru arlo edo sailetan banatu dute: Harreman arloa, Ikerketa arloa eta Ekintza arloa. Egun 220 bazkide baino gehiago dira, eta gehienak dihardute, batera zein bestera, taldearen egitasmoetan laguntzen ●

◆ ASIER BIDART

Arturo Campion

Arturoren kaiera

HITZARMENARI ZUZENKETAK

Euskal Konfederazioak Ipar Euskal Herrirako hitzarmen bereziari zenbait puntu gehitzea proposatu du, suprefetari eta prefetari bidalitako idatzien bidez. Era berean, azaldu du hitzarmena ez dela hizkuntza politika baten oinarria. Estatuaren dokumentuak alde onak badituela baina dudazko beste zenbait puntu biltzen duela, adierazi du Euskal Konfederazioak. Halaber, dokumentuko bederatzi neurriak lehenbailehen bete ditzaten eskatu du.

EUSKARAREN PLANA ONARTU DA IRUNEN

Irungo Udalak Euskararen Erabilera Normalizatzeko Plana onartu du aho batez. Planak euskara zerbitzu gisa eskaintzeaz gain, udal langileen artean lan hizkuntza bihur dadin lagundu nahi du. Aztertu diren 51 lan jardunetatik %33 euskaraz edo euskaraz eta gaztelaniaz egiten dira. 2002 urterako kopuru hori bikoiztu nahi dute.

"GEU" ALDIZKARIARI DIRURIK EZ

Arabako Foru Aldundiak Gasteizko "Geu" euskarazko hilabetekariari dirurik ez ematea erabaki du. "Geu"-k iaz milioi bat pezeta jaso zituen aldizkaria plazaratzeko eta beste 500.000 pezeta beste ekimenak egiteko. Aurten, aldiz, 800.000 pezeta soilik eskuratu ditu "Kultur Errota" sarea eta beste ekintza batzuk abiatu ahal izateko, euskarazko argitalpena kinka larrian utziz.

EUSKARAREN BILAKAERA NEURTZEKO TRESNA

"BAT" soziolinguistika aldizkariak euskarak datozen urteetan izango duen bilakaera neurtzeko tresna informatiko berri bat aurkeztu du azken alean. Datu gutxi batzuk erabiliz, aplikazioaren bitartez euskararen bilakaerak gerora zein joera izango duen jakin ahal izango da.

Urrea

■ Euskarazko testu-ahots bihurtzaile bat aurkeztu dute Telekomunikazio ingeniari bik UEUn. Aplikazio horrek ordenagailuko pantailako testua ahots bihurtzen du, ezindu fisiko eta itsuentzako oso erabilgarria izanik. Hitz idatziak ahots bihurtzeaz gain, analisi morfologiko eta sintaktikoa egiteko gai da.

■ Espainiako Estatuaren abokatuak Lekeitio eta Ondarroa UEMAn sartzeko hartu zuten erabakia inpugnatu du, jada indarrean ez dauden 1991ko UEMako Estatutuak oinarritzat hartuta. Lekeitio, Ondarroa eta Udallerri Euskaldunen Mankomunitateak ebazpenaren aurkako helegitea aurkezteko asmoa azaldu dute.

Ikatz

ETORKIZUNA "GLOKALA" DATOR

Udalatx mendiaren pareko izan nahi du Goienak. Debagoiena bailara osoak begi bistan duen mendia bezain ikusgarria, garaia eta eskualdearen ipar orratz. Herri aldizkariekin egin bezalaxe, azti ibili dira oraingoan ere gisa honetako egitasmoa garatzeko orduan. Hain zuzen, Goitb lehen emaitza izan den arren, Goiena Komunikazio Zerbitzuak Kooperatibak, beste zenbait egitasmo biltzen du bere baitan, hala nola, bailarako egunkaria, irratia eta Internet, berandu baino lehen abiarazi nahi dituztenak Euskal Herri osora ere hedatzeko xedez.

Testuak: Beñat Doxandabaratx

Tokian tokiko berriak ematea izango da Goienaren indargunea. Egitasmoari izugarri samurtu dio bidea Arrasate Telebistako azpiegituraz baliatu ahal izateak. Halaxe, Goitb-ko emisio gune nagusia Arrasaten egongo da, gaur egungo ATBren egoitza, Otalaran hain zuzen. Horrez gain, hiru ordezkari izango dira Aretxabaleta, Oñati eta Bergaran. Hasieran ATBko programazioa ardatz izango bada ere, ez dute Arrasateko kontuek protagonismo berezirik hartzerik nahi, bailara osoko ikuspegia eta tokian tokiko berriak tartekatu daitezela baizik.

Egitasmo hau haatik, ezinezkoa izango zen 80ko hamarkadaren hondarrean Arrasate Press aldizkariak bidea ireki izan ez balu, argia ikustean euskarazko herri hedabideen aitzindari bihurtu baitzen. Denbora gutxiren buruan, bailarako gainontzeko herriak beren aldizkariak plazaratzen hasi ziren, loraldia Euskal Herri osora zabalduz. Hona hemen Debagoiena bailara aldean dauden herri aldizkariak: Aretxabaletako "Aretxagazeta", Bergarako "Berrigara", Elgetako "Goikobekokale", Oñatiko "Kontzejupetik" eta Eskoriatza eta Gatzagako "Nun barri?".

Aipatu aldizkari gehi Arrasate eta Aretxabaleta telebisten bidez, kazetariak herri mailako informazioa landuz trebatu egin dira eta, bide batez, jendartean ohitura ere sortu da berriak euskaraz irakurri eta entzuteko. Orobat, azpimarratzekoa da herri aldizkari eta telebistei esker, euskarak, aspaldiko partez, dirua egiteko balio izan duela. Bere produktu edo zerbitzua iragarri nahi izan dituenak euskara erabili behar izan du-eta.

"Goiena egitasmoa bide beretik doa. Duela hamar urte herri hedabideetan hutsik zegoen gunea baliatzean egon zen

koska. Bada, oraingoan beste hainbeste egin nahi dugu Goienarekin, alegia, beste aurre hartu, atzean utzi ez gaitzaten" diosku Mikel Irizar Goienako bateragileak.

Beraz, satellite, kable eta telematikaren zirimola ganean dugula, Goienakoek ez dute ostrukarena egin edo lozorroan geratu nahi izan. Jakin badakite ate joka dugun telebista digitalean jendeak menu zabala izango duela aukeran. Gaikako

kateak eta Interneten bitartez, gaur egun dugun eskaintzaren merkatua eskari merkatua bilakatuko da, zeinean ikusleak "eguneko menua" jatetik "kartara" aukeratzera pasako diren. Kate uholde horren erdian baina, berri lokalek aise atxikiko dute jendearen jakinmina, ez baitago satellite bidezko saiorki herriko kontuen tiradizoa gainditu dezakeenik. "Teknologia arloan gainera, duela 10 urte pentsaezina zena egingarri bihurtu da gaur egun. Garbi daukagu bide berri hau urratu beharra dagoela, eskualdeak tamaina egokia baitu elkarlanean aritzeko".

Tokikotasuna aldarri badu ere, irla bakarti bat izateari muzin egin nahi dio Goienak, euskarazko beste hedabideekin loturak bultzatu nahian baitabil. ETBekin kasu,

balizko elkarlan baterako prest agertu dira.

GOIENKARIA PRESTATZEN.

Duela urtebete hasi ziren proiektu hau egosten. Diru iturriak lortzeko, udalen laguntza ukan du Goienak, aurrekontua 100 milioi pezetaren bueltan (4 milioi libera inguru) finkatuz. Era berean, herri komunikabideak indartzeko Eusko Jaurlaritzak duen aurreikuspenak bete-betean hartzen du Goiena. Irizarren arabera, "Eusko Jaurlaritzak eta Foru Aldundiarekin izandako eztabaida luzeen ondoren, bazirudien aurten itun hirukoitz bat sinatu

tuko gurela; azkenean oster, gorabehera batzuk medio, diru laguntzak eskatzeko ohiko deialdian bideratu beharko da eskaria. Baina tira, baliteke datorren urterako zerbait lotzea".

Bitartean, egitasmoa errotzeko diru iturriak lehen baino anitzagoak izatea nahi dute, Estepan Plazaola Goienako lehendakariaren esanetan "publizitatea eta diru publikoa izan dira finantziario bideak. Orain aldez, hirugarren diru iturri bat zabaldu nahi dugu, jendearena, alegia, Goienari bere ekarpena egin diezaioten. Hirugarren hanka hori falta zaigunez, datorren urtean helduko diogu harpidedunak lortzeko ahaleginari".

Goiena abiarazteko hitzarmena zazpi euskara elkarteek sinatu zuten: Arrasateko AED, Aretxabaletako Loramendi, Bergarako Jardun, Oñatiko Laixan, Eskoriatzako Axtroki, Elgetako Goibeko eta Antzuolako Idolazek. "Goienako partaide diren arren, elkarte hauek Goienako kudeaketatik kanpo daude une honetan. Bakoitzak bere herri aldezkariekin segitzen du.

□ "Publizitatea eta diru publikoaz gain, hirugarren iturria zabaldu nahi dugu, jendearena, alegia" Estepan Plazaola

Baina prozesu baten ondorioz, litekeena da Goiena herri aldizkari horien guztien kudeatzaile ere bilakatzea". Horri lotua, eskualde osorako aldizkari bat sortzearen ideia buruan darabilkite, urritik aurrera herri aldizkariekin batera osagarri gisa banatzeko. Gehigarria ordea, zubia baino ez da izango, egosten ari den "Goienkaria" k argia ikus dezan.

MCC-REN ERA-GIN-PEAN.

"Ezerk ez ditu gizakiak eta herriak gehiago ezberdintzen bizitzako baldintzen aurrean bakoitzak duen jarrerak baino. Gertakarien ibilbidea aldatuz historia egitea aukeratzen dutenek abantaila dute aldaketaren emaitzen zain egotea erabaki dutenen aldean" esan zuen Jose Maria Arizmendiarretak egun MCC (Mondragon Korporazio Kooperatiboa) dena eskualdean sortu zuelarik. Nahiz eta MCCren baitan ez dagoen, goiburu hori bere egin du Goienak, berez, kooperatiba izanik.

MCCren harira, aipa dezagun baila-

rak dituen 65.000 biztanleen artean heren batek diharduela lanean, 20.000 inguru alegia. Bada, horien artean erdia baino gehiago MCCn, 12.000 lagun gutxi gorabehera. Plazaolak dioenez, *"momentuz ez gaude MCCn sartuta. Dena den, aukera*

dago langileak Goienako bazkide izateko, udalak ez ezik, erakunde pribatuak ere bazkide laguntzaileak izan daitezke".

KABLEA BURUAN.

Goiena Telebistari gagozkiola, bi arlotan bana daitezke teknologian egin beharreko egokitzapenak; alde batetik Betacam euskarri analogikoa utzi eta DVcam euskarri digitalerako bost kamera erosi dituzte, eta lehengo bi editaia gelez gain, beste bi eraiki dira. Era berean, emisioa automatizatzeke asmoa dute kamera errobotizatuen bidez eta hemendik bi urtera aldiz, dekoratu bertualekin lanean hastea aurreikusia dago.

Bestetik, bailara osora zabaltzeko egin beharreko loturak daude sare eraginkor bat osatzearren. Udaldia frogak egiteko baliatu dute, herrien arteko elkarlanak eman ditzakeen zailtasun tekniko eta bestelakoak gaingituz. Gauzak horrela, joan den udaberri-

Arrasate, Aretxabaleta, Eskoriatza, Leintz-Gatzaga eta Aramaion ikusgai izan delarik, udazkenean, Bergara, Oñati, Elgeta eta Antzuolara zabalduko da Goitb-ko seinalea. Eta arestian esan bezalaxe, Arrasateetik hedatuko bada ere, Bergara, Oñati eta Aretxabaletan ordezkariak ere taxutu dituzte plato baten gisara jarrita. Udazkenetik aurrera aldiz, Goitb bailara osora zabaltzen denean, Bergarako eta Oñatiko ordezkarietatik zuzenean sartzeko aukera ere izango da, *"baina oraingoz, Aretxabaletatik bakarrik"* agertu digu Jon Aldanondo Goienako teknika arduradunak. *"Beste bi adarrak abiatzeko, alegia, Bergarakoa eta Oñatikoa, inbertsio handiagoak egin behar dira; baina horretarako, erakunde publikoekin hitzarmenak lotu behar dira".*

Analogikoan emititzen jarraituko badute ere, epe erdira kable bidez helaraziko da Goitb, *"Arrasaten kablea ipini gabe dago oraindik eta Bergaran leku batzuetan bakarrik. Bailara gehiena kableatuta dagoenean ekingo diogu kablez emititzeari"*. Hain zuzen, hitzarmena dute Euskaltekin berauen plataforman sartzeko, *"herri bakoitzean Euskaltelek kate bat libre utzi behar dio*

ARRASATE PRESS

■ Elkartetako ordezkariak Goiena eratzeko sinadura ekitaldia burututa.

■ Bailarako 40.000 euskaldunak oinarri

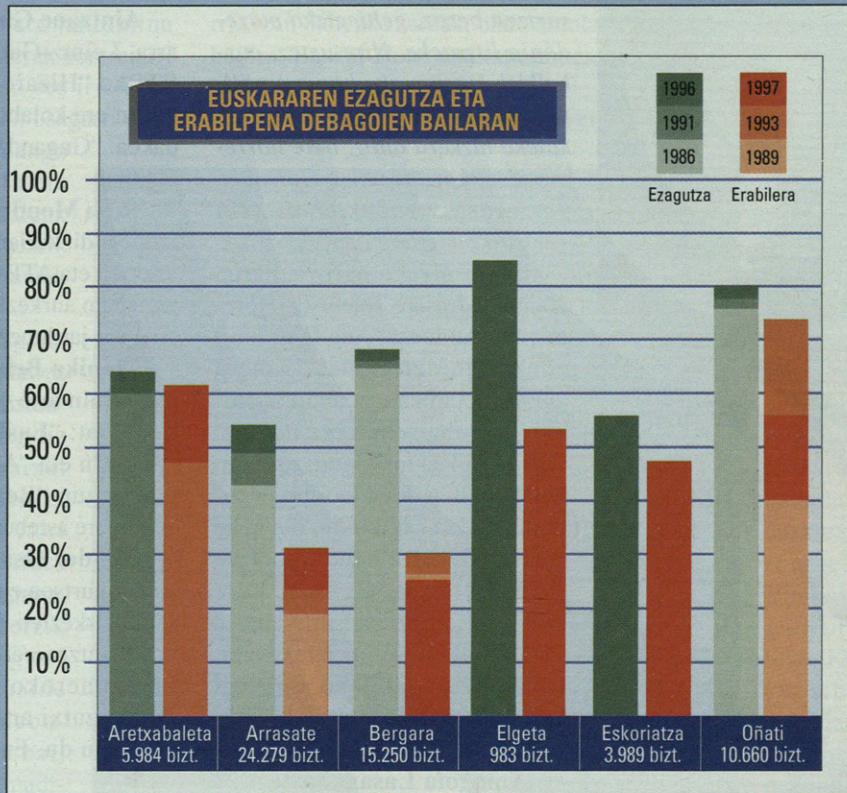
Bailaren atxikimendua euskararekiko pisuzkoa da proiektu honetan sinesteko. Hain zuzen, Debagoiena bailaran, bi urtez gorako euskaldunak 40.000 dira guztira; ia euskaldunak 8.000 eta erdaldunek berriz, 14.500eko kopurua harrapatzen dute, alegia, biztanleria-
ren %20 inguru baino ez dira. Arrasaten esaterako, biztanle autoktono gehienak euskaldunak dira.

Hala ere, 1950etik 1980ra arte Espainiako hainbat lurraldetatik etorritako etorkin multzo handiaren eraginez, udalerrian erroldan jasotako biztanle guztietatik %50k bakarrik daki berbetan euskaraz. Nolanahi ere, hainbat arlotan egiten ari den lanaren ondorioz, -ikastola eta ikastetxeek, kultur erakundeek, Udalak, eta abarrek- euskara suspertzeko eta euskara jakin eta erabiltzeko joera zabaldu da.

Bergaran adibidez, erabilera 14 urte artekoen artean %60 inguruan dabil; ezagutza aldiz, %90koa da. Erabilera %45 ingurukoa da gazteen artean. 25 urte eta 65 urtekoen artean

ordea, ezagutza %50ekoa den arren, erabilpena %25era jaisten da. Adinduen artean %40 inguruan dago erabilera, ezagutza %60koa izanez. "Honen kontura hala ere, kalkulu akats nabarmena egiten da, alegia, ezagutza %90ekoa baldin bada eta erabilera %60koa; bada, %30eko jautzia dagoela esan ohi du jendeak. Bada, ez, hori baino konplexuagoa da. Esaterako, lau lagun artean bi euskaldunak badira, bi horien arteko harreman konbinaketan artean, bakarra dago

euskaraz egitekoa, beste biek in erdaraz egin behar dutelako. Aldagai hori beraz, ez da kontuan hartzen" zehaztu digu Plazaolak ●

Udalari, bere programazioa eskaini dezan". Kable bidezko irudia eta soinua askoz hobeak dira euskarri analogikoan baino, bideo galera oso txikia baita. Lotura gehiago ditu edozein lekutatik sartzeko aukera ahalbidetuz. Joan-etorriko seinalea, gainera, elkarreraginezkoa da, hau da, ikusleak saioetan parte hartu ahal izango du.

Halaber, unitate ibiltari berria estreinatu du Goiena Telebistak. "Bailarako edozein tokitako gertakariak edo ekitaldiak zuzenean eman ahal izango ditugu unitate ibiltariari esker: kirol emanaldiak, kultura ekitaldiak, herrietako festak eta abar. Dударik ez da honek jauzi kualitatibo ikaragarria dakarrela, herrietako ordezkarietatik ez ezik, bailarako edozein bazterretatik ere zuzenean emiti-

■ Unitate ibiltaria erosi du Goitb-k, edozein bazterretatik emititzeko.

ARRASATE PRESS

■ "Goienkaria", bailara osorako egunkaria dugu Goienaren beste egitasmoa.

tu ahalko dugulako" erantsi du Aldanon-dok.

Bestalde, Internet eta telematika kontuak azterketa fase batean daude oraindik. Kontuak kontu, lau bat fase horietan, 40 milioi pezeta xahutu dute.

HARROBI JORIA. Trantsizio urtea izango da aurtengoa Goitbn. Astean 30 ordu emititzera helduko bada ere, "gure asmoa ez da emisio ordu guztiak betetzea, guretzat ezinezkoa delako jendearen jakinmina zeharo asetzea" dio Mikel Irizarrek.

Bestalde, elkarlanaren ondorioz finkatuko da euskara batua edo euskalkia erabiltzea. Bailarako mintzamoldea nagusiki bizkaiera bada ere, herri batetik

bestera aldaketarik badelako. Horren jakitun da Iriziar, "egin kontu, Oñatin edo Bergaran berezitasun fonetikoak dituzte. Esaterako, batuan 'esan diot' hori bizkaieraz 'esan dotsat' baldin bada, 'esan jat' diote Bergaran. Saio batean aldagai horiek guztiak sartzea beraz, gehiegizko mazedonia litzateke. Nire ustez, euskalkiek kutsatutako batua erabiltzea da egokiena. Eta herritarren kaleko hizkera aldiz, bere horretan jaso. Iritziak iritzi, Goienako batzordeak erabakiko du zein euskara hobetsiko den".

ETBrentzako harrobi naroa izan da Arrasate Telebista. Horra hor Jon Andueza, Ane Igartiburu edota Maider Egües kamera aurrean eta beste zenbait profesional trebatu kamera atzean. Orain, egitasmo handizaleago honen baitan dela, Goitbk jauzi-ohola izaten segiko du, baina ez soilik telebista handiagoetara joan daitezen, Goiena, bere horretan, enpresa multimedia garrantzitsua bihurtu liteke-eta. Hona hemen Goitbko albistegi lantaldea osatzen duten kazetariak.

Amagoia Lasagabaster: 23

urte. Atxabalta Telebistako aurpegia izan da hasieratik orain arte eta hemendik aurrera berak emango ditu Aretxabaleta, Eskoriatza eta Leintz-Gatzagako berriak.

Lorea Agiriano: 21 urte. Informazio Zientzietako azken urtea ikasten. Orain dela lau urtetik "Ze Barri?" Eskoriatzako herri-aldizkarian dago lanean.

Aintzane Gardoki: 32 urte, arrasatearra, Leintz-Gatzagan bizi da. Urteetan ETBko "Hizaro" saioan ibilitakoa eta ATBn ere kolaboratzaile lanetan jardundakoa. "Guganda" saioa ere aurkezten du Goitbn.

Rosa Mondragon: 33 urte, "TU Lan-kide" aldizkarian egiten du lan. Arrasate Pressen eta ATBn ibilia da. ATBko albistegietako aurkezle izan zen, "Aretxagazeta"n ere jardunez.

Monika Belastegi: 28 urte, bergarra. Orain arte prentsa idatzia landu du batik bat: "Euskaldunon Egunkaria"n, "Argia"n eta "Aretxagazeta"n ibilia da. Gaur egun "Berrigara"n dabil lanean. ATBn ere asteburuetan ibili da.

Maider Osa: 22 urte, kazetaritzako azken kurtsoa egiten ari da. 1998ko irailetik aurkezten du ATBko albistegia eta, aurrerantzean ere, bera izango da Goitbko eguneroko albistegiko aurpegia. Duela gutxi arte "Astebete" ere berak aurkeztu du. Euskadi Irratian ere ibilia da ●

ARRASATE PRESS

■ Goitb-ko berriemaileak ezkerretik eskuinera goitk hasita: Amagoia Lasagabaster, Lorea Agiriano, Monika Belastegi, Maider Osa, Aintzane Gardoki eta Rosa Mondragon.

GOIENA, IRLAK ETA SAREAK

Komunikabideen globalizazioaren batera eta, neurri handi batean, honen eraginez, lokalizazioa ere gertatu da. Mundu zabalekoaz jakin dugunean, hurbilekoaz ere jakinmina piztu zaigu. Eta maiz bi joerak kontrajarri izan diren arren, sintesia ere iritsi da. Globala eta lokala elkarren osagarri dira, eta etorkizuna globala izango da, aldi berean globala eta lokala. Bestela esanda, sareak hedatzen direnean ez da irlarik geldituko, baina komunitateak sortuko dira.

Eta 2000. urtean Debagoienak irla izaten jarraitzen du, ez ordea, bere borondatez. Hiriburuetatik aparte dago, mendiz inguratuta, errepidez gaizki lotuta, eta trenik ez da iristen. Nire ustez, isolamendu hori izan da, hain juxtu, bailara barruko garapenaren pizgarri. "Kanpokoaren zain alferrik egon barik, ekin dagiogun" golkorako esanda, eskualde indartsua eraiki dute debagoiendarrek. Indartsua bai, baina irla. Oraindik ez du, adibidez, bere indar ekonomikoari eta sozialari dagokion pisu politikorik.

Oraindik Donostiatik aspaldiko partez eskualdera datorrena, ordu erdiz berandu iritsiko zaizu, "Uf, ze urruti zaudeten" eginaz. Arrasaten sarri entzun izan dut kexua: "Arrasatetik Donostiara, 75 kilometro. Donostiatik Arrasatera, doblie". Irla bai, baina ez luzerako. Makinak ari dira mendia jaten, kablea motel baina badator, eta debagoiendarrok geure burua prestatzen ari gara etorkizuneko sarean eta sarezko etorkizunean ganoraz murgiltzeko. Hori bai, gure irla galduko da, baina komunitate iraun nahi dugu. Sareak Totem gisa edo esnobismoz erabiltzen da sarri 'sare' hitza, baina lotura, elkarlan, hedapen edo biderkatu esanahiak ere ez ditu arrotzak. Eta sareak kultur uniformitatea ekar lezakeen bezala, komunitateak sortzeko

aukera ere ematen du, eta kide diren komunitateak elkartuz egitura indartsuak eraikitzekoa. Herrigintza edo aberrigintzaren ikuspegitik, oso tresna eragingarria izan daitezke sareak, ondo antolatzen badira. Euskal Herri zatikatu honentzat, sekulako aukera.

Muga nadin komunikabideetara.

*Mikel Irizar
Goienako bateragilea*

Gurean erdarazkoak dira nagusi, soziolinguistika eta politika medio. Euskaraz eta orokorrak baditugu telebista bat eta bi irrati, egunkari bat eta hainbat aldizkari. Tokikoagoak beste irrati mordoska bat, bost telebista eta 50 bat aldizkari. Ia denek jasotzen dute diru publikorik, eta batzuk asko. Hala ere, ezin esan

elkarlanean eta sinergien bila ari direnik. Jar ditzagun elkarrekin sarean. Susta ditzagun txikiak eta eskualdeak elkartu. Eskualdeek badute gurean komunitate zentzurik, etorkizunak indartu egin lezakeena. Bultza ditzagun eskualdeetako komunikabideak enpresa multimedia modernoetan biltzera, hurbileko komunikazioaren esparru guztiak profesionaltasunez landu ditzaten. Eta lotu ditzagun komunikabide orokorrekin.

Hauek, bat-batean, sekulako berriemaile taldea izango lukete, berriemaile tokikoak, profesionalak eta multimedian trebatuak, edozein euskarritarako eduki hornitzaile izateko prest. Erdarazko komunikabideek ezin dute horrelakorik egin, hau euskarari diogun atxikimenduari esker bakarrik egin daiteke. Euskarak, agian lehen aldiz, gailentzeko tresna bat izango luke. Komunitategile bihur liteke, ziberespazioan denik eta eginkizun prestijiosuena. Areago. Sar dezagun eskualdeetako hedabideen ekoizpena sare orokorrean, eta kostu lokalekin seinale orokorrak hedatzen arituko gara. Seinale uholdea iristen denean, gutaz eta gure hizkuntzan jardungo dutenen kuota mantendu edo hobetzeko bide samurra.

Goiena aurreko guztia ez da amets hutsa. Egin daiteke. Debagoienean egiten hasi gara. Bederatzi herri bildu eta Goiena kooperatiba sortu dugu. Osoa, modernoa eta bideragarria izango den eredia lantzen ari gara. Atal batzuk abiatu ditugu edo laster abiatuko. Beste batzuk patxada handiagoz aztertuko ditugu, emaitza bermatze aldera. Iragnetik datorkigun irla komunitate bihurtu nahi dugu, bere ezaugarri nagusiek iraun dezaten. Eta komunitate hori, sare baten lauki izan dadin saiaturiko gara, horizontalean nahiz bertikalean beste batzuekin lotu eta euskal komunitate modernoa eraikitzen laguntzeko ●

DISEINUA

FOTOKONPOSAKETA

INPRESIOA

EDIZIO DIGITALA

BIDALKETA

antza

grafikagintza & komunikazioa

INDUSTRIALDEA, 2 • 20160 LASARTE-ORIA, GIPUZKOA • TEL.: 943 37 15 45 • FAXA: 943 37 34 03
e-mail: antzagraf@antza.com • www.antza.com

XX. mende hasierako Iruñeko botika bati buruz ari da Gabriel Biurrun "El coqueto Don Sancho Sanchez" liburuan. Bi liburuxka aitzakia, Uruguain jaiotako nafarrak garaiko Iruñea deskribatzen digu.

IRUÑEKO BOTIKAKO SOLASAK BIURRUNEN ESKUTIK

Hamaika dira Euskal Herriko hiriburuaz, Iruñeaz aritu diren ikerlariak. Hor da, erraite baterako, eta eredu gisa, zori- txarrez nahikoa zaharkiturik dugun Jose Joakin Aratzuri doktorearen lan itzela, frankismo gogorrean indarrean zegoen Bianako Printzea delakoan hasirik eta ikaragarri onak diren bertze lan batzuk tarte Iruñeko karriken gaineko hiru liburu mardulen bidez bertako historia aparta burutu duena.

Pediatra ogibidez, umeak sendatzen zituen bezain ongi euskara edota euskalduna den oro maitatu zuen. Honela erran zion, kasu, frankismo betean ezagutzen

dudan eta jadanik amatxi bilakatu den orduko ama bati: "Zure abizena euskalduna da, bazenekien? Bada, herri hartako inguruan euskara nagusi zen Nafarroa independentea zenean". Hortaz, Iruñeko historia herrikoari eutsi diola gainera-

□ Bere lanean, foruen denborako espainiar erregeordeaz trufatu egiten da Biurrun, katu alfer bihurtuz

tzen badugu, a zer nolako interesa pizten zaigun!

IRUÑEARI SO. Baina, erran bezala, Iruñeaz kezkatu dena ez da egile bakarra

izan, anitz baizik. Eta hemen dugu, bertze adibide erranguratsuren gisa, Gabriel Biurrun jauna, harridura sorrarazten duen idazle oparoa eta duela hagitz guti bere lana berriz ere argitaratu ahal izateko hemengoak nola konpondu diren ezagu-

tzeko zortea eta beta azken hogeita hamar urte- etan bertze mundutik izan duena.

Omenaldiak beti berant, baina etorkizunaz baino hemengo historiaz

arduratu zela mahaigaineratu beharra dago, zeren eta oraintxe plazaratu diren "Me dijo la virreina" eta, batik bat, "El coqueto don Sancho Sanchez" (1937) horren adibide garbia baitira.

EL COQVETO
DON SANCHEZ

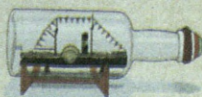
Por GABRIEL de BIVRRVN

PAMPLONA MCMXXXVII

LOS BARRVNTOS
DE LA BOTICA

Por MIGVEL SANCHEZ OSTIZ

PAMPLONA MCMXCIXI

ME DIJO
LA VIRREINA

Por GABRIEL de BIVRRVN

PAMPLONA MCMXCIXI

■ Ezker-eskuinekoak mende hasieran Biurrunek idatziak dira eta erdikoa berari buruz egindako biografia.

■ Biurrunek Iruñeko Sarasate pasealekuko eskolapioetan ikasi zuen.

"El licenciado Gabriel Biurrun Garmendia" da azken lan hau sinatu zuena, bere osaba Tomas Garmendia Biurrun jaunari eskainiriko liburua, alegia. Umoretsua, honela hasi zuen leerroalde: "Era en Pamplona y en su primavera de 1751, en donde ni lucía el Sol, ni cantaban los pájaros, porque hacía un tiempo endemoniado (...) convirtiendo en lagunas las

calles de la vieja Iruña". Ondoren, orduko Iruñeko botika bat deskribatzen du, aitzakia horren bidez garai haietako bizimodua, ohiturak (sanferminetako abere azoka zaharra, txistulariak), jantziak eta bertze agerian jarritz.

Bere lanean, foruen denborako espainiar erregeordeaz trufatu egiten da, katu alfer bihurtuz. Honela, katuaren heriotza

dela medio, "Pobre Virrey, que los Larranchiquis te sean leves" idatzi zuen. Bertze hainbat pertsonaia politiko, aldiz, errespetu handiagoz landu zituen: Ezpeleta, Kruzate, Labari, Ataun, Dolarea, Etxeberria edota Rekalde. Eszenatokia, bertzalde, ezin hobea: Jaun done Saturdi, Txapitela, Estafeta, Portalapea... Baita sanferminak ere!

ERDARAZ LARRI ZEBILEN EUSKALDUNA. Nobela horren mamia, edonola ere, maitasuna dela erraiten ahal dugu, edota maitasuna nobelan aztertzen diren gaiak bizitzaren hizkuntzan sakontzeko aitzakia soila ere izaiten ahal da, nork daki, baina edozein irakurlek testuan ongi erreparatuz gero oinarri historiko sendoa duten bitxikeriak nonahi azaltzen zaizkiola ohartuko da. Iruñerriko Ororbiako lagun baten pasadizoa kasu, hain zuzen ere erdaraz mintzatzeko gai ez zena. "Se interesó mucho Don Sancho en como había sido el curso de la curación y nuestro buen aldeano la explicó, más o menos de esta clásica forma: Primero picar, zirri zarra, mucho buru; guero 'después' tradujo Don Miguel, doler mucho buru; eta guero 'y luego' volvió a traducir el Boticario

■ Uruguaitik Iruñera

Miguel Sanchez Ostiz nafar idazleak 1999ko irailean Gorritxenean sinaturiko liburuan, hau da, "Los Barruntos de la Botica" izenekoan, Gabriel Biurrun Garmendiaren biografia zabala, erran nahi baita kritikoa, literarioa, eskaini digu.

Gabriel 1889an jaio zen, Uruguaiako Rotxa herrian. Aita Izarbeibarreko Olkozko karlista bat zela medio guda galdutakoan alde egin behar izan zuen, Hego Amerikako alde hartan aterpea erdietsiz. Bertan abeltzaintzaren bitartez aberastu zen, halere, abereak garraiatzeko itsasontziak ere erabiliz.

Gabriel Iruñerat itzuli zen, tikitan, ikasketak egiterat. Saratsate (Valentzia) pasealekuko eskolapioetan eta done Jose plazako institutuan ere batxilergoa burutu zuen. Salamankan zuzenbide ikasketak gaintitu eta abokatu bilakatu zen, Iruñean bertan bulegoa irekitzeko. Garai hartan, antza denez, hainbatetan Baiona, Iruñea eta Uruguai artean bidaiatu zuen. Uruguai Nafarroan zuen ordezkari ofiziala bera zela erraiteak, halaber, ez gaitu harritu behar.

Abertzalea, Gabriel Euskal Herriko zenbait aldizkari nahiz egunkariaren laguntzailea izan zen, "Gabirol" goitizena lekuko. Adibide gisa, EAJ alderdiak Iruñean karrikaritzen zuen egunkarian, "La Voz de Navarra" zelakoan kronika

batzuk idatzi zituen, 1934an bilduma moduan "Discreteos" izenburupean Bilbon argitaratuz. Lantxo horien mamia feminismoa, ezkontzak, ohiturak eta jendearen aitzinasmoak zirela dio Sanchez Ostizek.

Bere lagun minen artean aita Donostia, Alfonso Gaztelu, Felix Gastearena, Javier Ziga margolaria, Walter Starkie kazetaria ziren. Dirudienez, Bigarren Mundu Gerra zela eta hegazkina galduriko piloto aliatuendako bitartekari lanak bete zituen, gaulanean lizentziaturiko anitzen artean ere, horregatik, laguntzat hartuz.

"Ekin" argitaldaria abertzalearen bitartez "Rosas de Nini-ve" plazaratu zuen Buenos Airesen (1944) eta berrogeiko hamarkadan oraindik inprimatu gabe dagoen 172 orriko "Adios al viejo Pamplona" lana Iruñeko Udalak antolatzen ohi zuen "Olabe Liburutegia" lehiaketan aurkeztu zuen. Xalbadorren gisa, lirismoz eta tristuraz beteriko bere idazkeran XX. mendeko Iruñeko hizkera jaso zuen, "en la que pervivían, y lo harían por mucho tiempo, abundantes modismos vascos". Hamarkada horretan, ildo beretik, "Pregon" aldizkarian bertze kronika batzuk idatzi zituen, larunbateroko azokan bizi zen eta aspaldi desagertua den giro alaia islatuz. Iruñean hil zen, 1969an ●

■ Miguel Sanchezek idatzi du Biurruni buruzko "Los barruntos de la botica" biografia. Goian liburuko hiru marrazki.

polliki, polliki, surtir hizo el pelo, dijo concluyente el aldeano". (104-5 or.). Gabriel Biurrun 1751. urteaz ari zela oroitaraz dezagun: "un buen aldeano de Ororbia que a Pamplona vino (...) y en la botica le preguntó en lengua vascuence si le daría algo para curarse". Hots, egileak ongi baino hobeki ezagutzen zuen gure

historia, jakin bazekien urte horietan Iruñerriak, Iruñeak zuten komunikatzeko hizkuntz garrantzitsuena euskara zela. Eta ez zuen ezkutatu, 1937 izan arren.

"Me dijo la virreina" (1942 aldekoa), bere aldetik, garai beretsuan kokatzen da, baita botikako solasaldietan aritzen direnak ere, baina eszenatokia ponposoagoa

dela erraiten ahal da, baita eliteko pertsonaien nagusitasuna ere, haiek antolaturiko eta gaez burutu beharreko jai, dantzaldi bat lekuko. Testua irakurtzerakoan, halere, prosa baino olerkia dela dirudi, mamia baino estiloa landu baita, adierazten dena musika bailitzan ●

◆ ERLANTZ URTASUN

JOKIN ZAITEGI

XIV. Itzulpen laburren sariketa

GAIA: "URA"

EPEA: 2000ko urriaren 31a baino lehen

SARIAK: 1. Saria....200.000 pta
2. Saria....100.000 pta

INFORMAZIOA: AED Elkarte
"Jokin Zaitegi" sariketa
Pablo Uranga, 4 behe
20.500 ARRASATE (Gipuzkoa)
Tel.: 943 77 12 28

Arrasate 2000

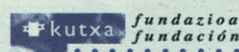

Zuk ere parte har dezakezu

Antolatzailea:

Laguntzaileak:

Andoni Egaña

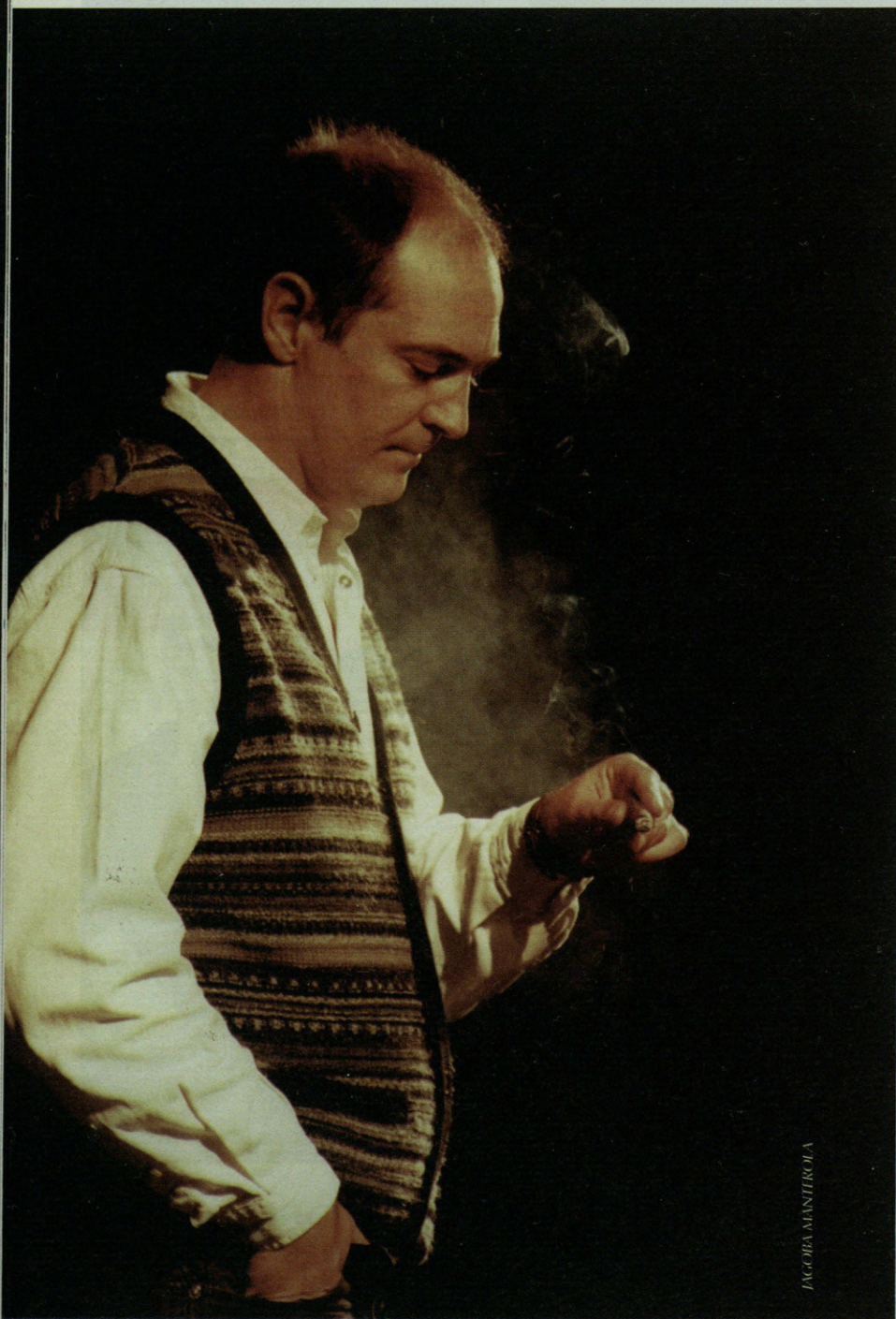
“Aspergarria da politikoki polit izan behar hori”

P E R F I L A

Tabako beltza baino herrikoia goa da eta moldakor eta liluragarri dira bere ke, bertso eta ideiak. Gainera urtean 180 saio eginda ere ez omen da erretzen. Izakera du “mortadelikoa”. Zaharrekin bere kintakoa bailitza portatzen da, gazteekin “kolega” eta umeekin bihurri. Ezetz ez esateagatik du ofizio “mortadelotasuna”: orain telebistako gidoilari, bi ordu barru bertsolari, tartean sagardotegi denboraldiaren inauguratzaile, arratsean futbol taldearen imno konposatzaile eta sobera dituen ordu luzeetan irakasle, hizlari, idazle, korrikalari... Eta kasualitate gehitxo daude bere bizitza komiki egiten dutenak: Bertsoarekiko maitasunaren frutua ote da bere alaba “Saioa”? Zergatik du kotxeko matrikula “BB”? Ez al digu beti sorpresaren bat ezkututzen Andoni Egaña?

Testuak:

Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre

JACOB MANRIOLA

Jaialdia da aspaldian nagusitu den formatoa: 6-8 bertsolari eta gai jartzailea oholtzan. Baina badirudi gaur egun krisian dagoela...

Entzule kopuruz oso natural gabilta. Krisian dagoena jaialdietan komunikatzeko era da. Gaur egungo bertsolaria ez da asetzen lau edo bost aldiz jaiki-eseri egin, hiru edo lau gaitan pikoteatu, bat arina, bestea sakona, bat paperean, bestea norbera... Horrelako nahasketekin, gertatzen zaio sentsazioa akaso ez zaiola parean tokatu gairik, edo ez duela esan esan zezakeen laurdenik ere.

Sumatzen dugu beste formato batzutan geu gehiago asebetetzen gaituzten gauzak esango genituzkeela.

■ **Eta entzulea asetzen al du jaialdi formatoak?**

Bertsolaritza orain dela hamar urte deskubritu zuen jende asko da. Horientzat hasieran dena zen ikaragarri harrigarri, eta orain harrigarri puntu hori galdu duenean, komunikazioa ere eten egiten da puntu batean.

■ **Garai batean aniztasun gehiago zegola esaten da...**

Guk 30 urte genituenean puntan zebilen generazioan askoz ere bertsolari diferenteagoak ginen orain puntan dabilzan generaziokoak baino. Sarasua, Eguzkitze, Sebastian, Murua, Peña, ni... Denak oso estereotipo ezberdinetan kokatzen gintuen publikoak. Gaur egungo punta-koak, Iturriaga, Elortza, Maia, Lujanbio, Mendiluze, Irazu... Horiek elkarren dife-

renteak dira, baina jendeak ez ditu perzibitzen elkarren hain diferente.

■ **Publikoa noraino da bertsozale eta noraino bertsolarizale?**

Bertsozale bertsozaleak testuarekin disfrutatzen du %90ean, eta testuinguruak %10eko disfrutea ematen dio. Gertatzen da orain dela 10 urte sartu zen bertso zalego berriarekin, agian gauzak desekilibratu egin direla eta beharbada testuarekin %40 gozatzen dutela eta testuinguruarekin %60.

■ **Bertsolaritza ez da, beraz, bertsoa bakarrik?**

“Esponjarena eginez entrenatzen dut, oso harkorra egonda. Zurrupatzen dut ahal dudana dena, gero bota ahal izateko”

batean izanik badute bere garrantzia, baina beti ere bigarren mailakoa. Ezdugu galdu behar perspektiba hori: testuaren aldetik eta bertsolari agenteen aldetik bertsolaritza era naturalean

doa aurrera. Nik

uste testuen aldetik

oraingo belaunaldi

hau potenteagoa ere

badela. Gertatzen

dena da publikoari

gustatzen zaiola perzibit-

zea beste zerbait ere bada-

goela, inoiz egon ez dena.

Benetako borroka bat, pike bat edo

erronka bat. Hortik falta zaio

agian pixka bat gaur egungo

bertsolaritzari: erronka itsura bat.

■ **Beste formato batzuek ere**

esperimentatu dira: Upeletan

erronka, poesiekin nahas-

tutako bertsoak, triki-bertsoa...

Nola egokitu da bertsoa ikus-

kizun horietan?

Aipatutako formato horietan beti

dago bertsolaria, baina beti ez da bat-

batekotasuna nagusi. Bertsolariak disfru-

tatzen du momentuan sortuz. Bat-bateko-

tasuna da preserbatu behar den zerbait,

edozein formatotan dela ere.

■ **Baina formato batzuetan ez al da**

bapatekotasuna arriskutsuegia?

Upeletan erronkan, esaterako, bat-batean

jarduten dugu, baina alferrak garelako.

Eta poesia lagunduta egin izan ditugun

saiotetan beti geratzen zaigu inutit sentsa-

zio bat: poema beti oso ona izaten da, eta

gainera deklamatu denak espiluaren

aurrean lantzen du nola deklamatu, eta

oso ondo deklamatzeko dute. Eta gu,

bertsolariek, ez poesia ezagutu, eta ez inolako

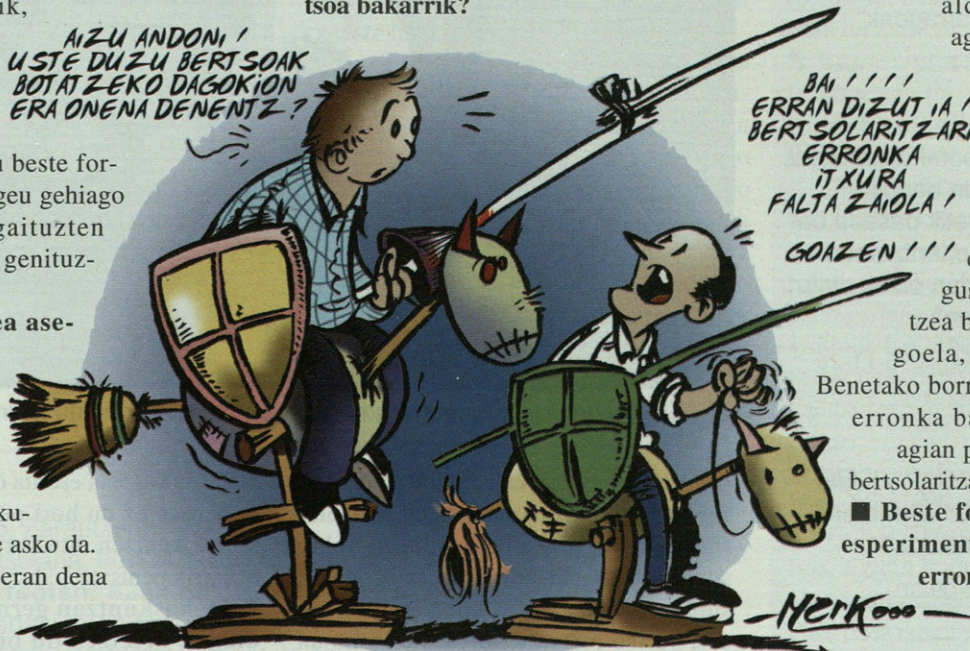
saiakerarik egin gabe poema horren gai-

nean diskurtsoa botatzen aritzen gara... Oso desproporzionatua da asuntua.

■ **Zer falta da bertsolaritzan esplora-**

tzeko?

AIZU ANDONI,
USTE DUZU BERTSOAK
BOTATZEKO DAGOKION
ERA ONENA DENENTZ?

BERTSOA

*Bertsolari ta korrikalari,
“euskalgintzaren zutabe”
Patzikurentzat funtzionario
askorentzat sormen labe
Etxenikeren aurrean berriz
zientzia gizon goi ta behe
ordu txikitán Glenn Grant doblea
Belodromoan altare
zenbat aurpegi eduki leizken
kara askorikan gabe.*

Jexux Mari Irazu

**“Publikoari gustatzen
zaio perzibitzea
benetako pike edo
borroka, eta egungo
bertsolaritzari erronka
itsura falta zaio”**

BERE HITZETAN

▼
"Emakume bertsolariak
deitzaerakoan positiboki
diskriminatzen dira, baina
baloratzaerakoan negatiboki"

Egin, 95-03-29

▼
"Nik ez dut sinisten politiko guztiak
berdinak direnik. Niretzat daude
txarrak eta txarragoak"

Egin, 94-12-22

▼
"Doinua, mendiko botak bezala, ez
da komeni 'egun handitan'
estreinatzerik. Aurretik pasada bat
eman behar zaie, entzuleen
belarriak eta ibiltarien oinak ohitu
daitezen"

Euskaldunon Egunkaria, 95-11-26

▼
"Ez diat uste beti txaloa bilatu
behar dugunik. Isiltasuna ere
interesgarria duk"

Zabalik, 92-09-30

▼
"Desgrazi moeta asko zeudek
mundu honetan, eta bat duk
senarra bertsolari izatea"

Zabalik, 92-09-30

▼
"Bi txapel ez da baten dolea
niretzat. Alde hortatik motibazio
gutxiagorekin nago"

Deia, 97-10-10

▼
"Batzuri oraindik ez zaie okurritu
ere egiten nazio proiektu jakin bat
batera ezina dela arratsaldeko hiru
t'erdietan 'Abigail' ikustearekin"

Diario Vasco, 93-07-26

■ "Guk badaukagu proiektu amankomun bat eta proiektu horren barne gaude"

Akaso denboraren erabilpena. Alegia, zer brilanteak izan gaitezkeen bertsolariak denbora pixka bat gehixeagorekin situazio txarretan, edo denbora berarekin situazio onetan. Etxeko duxan botatzen den bertso brilante hori Belodromoan botatzeko kapazitatea. Ez da denbora kontua bakarrik, patxada kontua ere bada. Eta patxadarena uste dut fisiologikoa dela: bihotz taupaden kontua... Sinesen dut gure muga pertsonalak arakatze-ko beste eraren bat egongo dela.

■ Eta hori nola lortzen da?

Falta dena da "tiempo muerto"aren posibilitatea, saskibaloian bezala. Gaijartzaileak jartzen du gaia, eta bertsolaria hasten da kantatzen eta esaten du "hau ez da esan nahi dudana, hau txerrikeria bat da", "tiempo muerto" eskatu eta berregin bertsoa ideia potente batekin. Gertatzen dena da horrek komunikazio dena eteten duela, astakeria bat dela. Baina inoiz probatu izan da hori, laguna atzean jarri eta hark txibatzea bertsoa aurrekoari. Eta denbora berean atzekoak, lasaiago dagoelako eta erantzun beharrik ez duelako bakarrik, bertso hobeak egiten ditu. Aurrean dagoenak tipoari heldu behar dio, doinu bat pentsatu behar du, pentsatu behar du "gai honekin zer esan behar

du..." eta atzean eserita dagoenak denbora berean ez du hori pentsatzen, zabor horiek kentzen ditu burutik, eta bertsoa bakarrik pentsatzen du.

■ Irakaskuntzan gero eta tarte handiagoa betetzen du bertsolaritzak... Zertan ari zarete?

Irakaskuntzan egin litekeenarekiko bi kontzeptu ezberdin daude: bertso eskolak, bata, non bertsoa den ardatz bakar, eta helburua den bertsolariak sortzea, edo entzuleak, edo epaileak, edo gai jartzaileak. Eta beste gauza bat da azken aldian Joxerra Garzia, Joantxo Oiartzabal eta besteekin egiten ari garena: bertsolaritzak nola erakuts dezakeen bidea ahozko-tasun orokorrerako.

■ Zer du bertsoak ahozko-tasuna lantzeko?

Bertsolaritza uste dut tresna ona dela

**"Sarri geratzen zaigu
sentsazioa ez dugula
esan esan genezakeen
laurdenik ere"**

MANU M.

ahozko espresioa lantzeko. Ez jatorra delako, edo musika duelako, edo betikoa delako. Berrogei segundutan estrategia bat beti erabiltzen duelako bertsolariak. Estrategiaren kontzeptuari garrantzia handia ematen diogu. Konturatu gara gaurko gaztetxoek ez dakitela diskurtso bat nondik hasi, nola segi eta non bukatu, ez dutela hori egituratzen, eta bertsoa izan liteke egitura polita gainerako diskurtsoetarako ere, bai ahozko zein idatzizkoetarako.

■ **Sekula ez da ahozkotasuna landu modu sistematizatuan. Zergatik hasi zarete hori ikertzen?**

Seguraski orain arteko euskara lantzeko modua oso paradigmaticoa izan da: aditzak ikasi... Guk egiten dugun diagnosian azaltzen da gero eta euskaldun gehiago dauzkagula, baina euskaldun horiek gero eta ahalbide urriagoak dauzkatala beraiek nahi dutena euskaraz era egokian eta era zuzenean adierazteko.

■ **Justifikatu ezazu etikoki zergatik irakatsi behar zaien umeei publikoaren eragiten, alegia, persuaditzen.**

Azaleko gaiztakeria beti da gauza

“Gero eta ahalbide urriagoak dauzkagu nahi duguna euskaraz era egokian adierazteko”

sanoa. Aspergarria da azaleko onberatasuna, eta politikoki polit izan beharreko hori... Nik uste dut azalean pixka bat gaiztotu egin behar ditugula gure neska-mutikoak, baina azalean, hori bai, sako-nean on izan daitezela.

■ **Bapatekotasuna mundu mailako fenomeno da. Beste herrialdeetako inprobisatzaileekin egin dituzuen topaketetan zer ikasi duzu?**

Ikasten dena da kultura bakoitzak dituela bere kodeak, eta zure parametroetatik ez besteak neurtzen. Haiekin agian lehenengo egunean liluratu egiten zara, eta bigarrenean nazkatu. Eta ikasten duzu erdibide bat topatzen: kode desberdinak zeuzkatek, beraz, atzoko lilurak ez zian hainbesteko oinarririk, eta gaurko nazkak ere ez.

■ **Eta bertsolariok zer irakatsi diezue beste herrialdeei?**

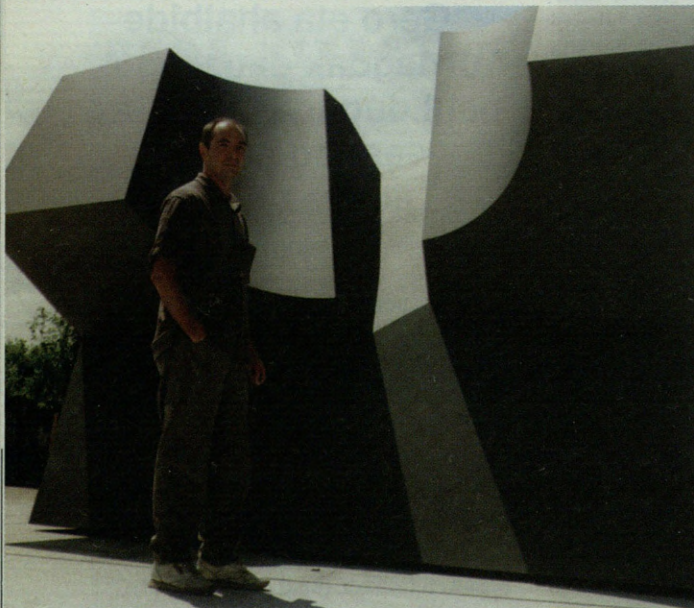
Guk irakatsi dieguna izan da kolektiboa. Ez dut munduan ezagutzen Euskal Herrian bezala Bertsozale Elkarterik. Guk badaukagu proiektu bat amankomuna, eta proiektu horren barne gaude bertsolariak. Beste herrialdeetakoek ez diet sumatu proiektu kolektiborik. Ezta kolektibo horrek erregulatzen duenik ere hedapena, edo telebista eta irratietan zer egin, edo transmisioa edo nola erakutsi troboa edo paiadoreen lana... Alde horretatik gabeziak dituzte, guk ere bai, baina gu gutxienez joan den 15 urtean ari gara hori autoantolatu nahian.

■ **Behin bertso munduko gailurra igurtzita, zer helburu dituzu?**

Aspektu pertsonalean, goren mailatik hurbil ibiltzea saio denetan. Ez dadila izan "berrehun saio egiten dizkiat, beraz, aldeztu aurretik zekiat 25 saio oso onak egingo ditudala, 25 onak, 100 normalak,

“Berrogei segundutan beti estrategia bat erabiltzen du bertsolariak”

- **Jaio:** Zarautzen, 1961ean.
- **Bertsolaria,** euskal filologoa, gidoigile, idazle...
- **Bertsotan:** 82an hasi zen bere kasa eta urte horretan bertan irabazi zuen Lizardi saria. Geroztik bi aldiz lortu du (93an eta 97an) *Bertsolari Txapelketa Nagusia* gailentzea.
- **Idazten:** Oso era ezberdinetako lanak argitaratu ditu: *"Sokratikoek ere badute ama"* ipuin liburua, *"Zozoak Beleari"* gutun-liburua, eta *"Pausoa noiz luzatu"* nobela. Literatur sari batzuk ere irabazi ditu: *Aldekoa* eta *Tene Mujika* ipuin sariak (*"Sokratikoek ere badute ama"* liburuko ipuinengatik). Gainera *Joseba Jakako nobelarako beka* lortu zuen 1997an (*"Pausoa noiz luzatu"* idazteko).
- Gasteizko udaletxeko Euskara-Zerbitzuko langile izan zen.
- **Kazetari:** Iritzigile aritu da *"Zabalik"*, *"La Voz de Euskadi"* eta *"Egunkaria"*n. Zabalik-eko bere *"Zimurdurak"* atalak *Rikardo Arregi kazetari saria* jaso zuen, eta bertako artikulua bilduma *"Aitaren batean"* liburuan dago argitaratuta.
- **Gidoigile** aritu da: *"Txirri, Mirri eta Txiribiton"* programan, *"Funtzioa"*n, *"Benta Berri"*n, eta *"Goenkale"* telesailan. *"Balinda"* programan gidoigile izateaz gain aurkezle lanetan ere aritu zen.
- Bikoizketa ahotsa jarri dio *"Pernando Amezketa"* marrazki bizi-dunetako epaileari.
- Bere bertsoak bildu, eta musikaz lagundurik *"Tximeletak sabelean"* CD-a osatu du.
- Bertsozale Elkartereko *Ikerketa saileko arduraduna* da 98az geroztik.
- Hezkuntzan ahozkotasuna lantzeko *"Garatu"* programan dihardu.

BERTSOLARI ALDIZKARIA

■ "Testuen aldetik oraingo belau-naldi hau potenteagoa da."

30 txarrak eta beste 30 oso txarrak". Hori da estatistika, eta seguru nago hurrengo urtean ere horrela izango dela, baina ez apalankatu hor, saiatu estatistika puskatzen nolabait. Eta gero, badut ardura bertsolari gazteekiko. Nere esperientzia horretan irakaskuntzan jartzea da nire lana sekretu batzuek erakutsi.

■ **Sekretuak erakutsi behar dituzun honetan, eman formula: nola entrenatzen duzu zuk bertsotan?**

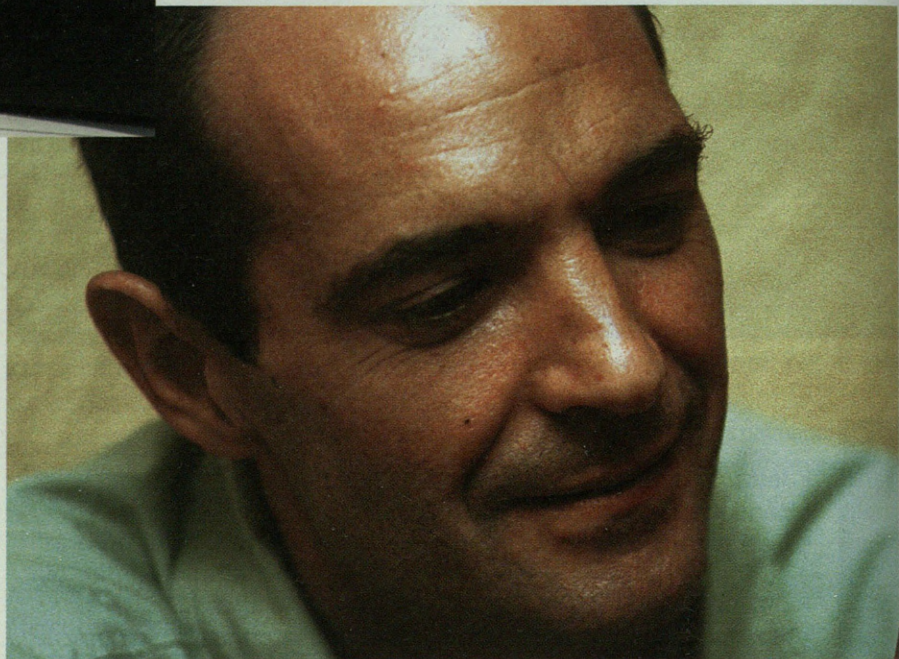
Esponjarena eginez. Oso harkor egonda. Zerbait irakurtzen ari zarelarik

esaldi bat, edo idea bat, edo errima hitz bat hartu eta almagaztatzea, edo pelikula bat ikusten ari zarelarik irudi bat, edo elkarrizketa bat, edo zerbait... eta nola saio asko egiten ditugun, esponja bete dagoenean beti daukagu zer askatua eta beti irteten da zerbait.

■ **Zuk ere izango**

duzu zertan hobetua, ezta?

Erriman, doinutan eta ideietan, arlo denetan dago hobetu beharra. Eta aspektu kinesikoetan ere bai. Jendaurrean ari den batentzat ez da aski oso testu ona botatzea, edo oso ideia ona. Testu horri dagokion ejekuzio bat eman behar dio, eta ez da batere erraza. Garai batean makroko aktoreak ziren bertsolariak, urrutitik ikusten zituen jendeak, eta beso mugimenduak eta abar garrantzitsuak ziren (Basarrirenak, eta abar). Gu jendeak nagusiki telebistatik ikusten gaitu, orduan mugimendu mikroak eta begi

DANI BLANCO

BIZITZAREN PASARTEA

Amurizak markatu nau. Seguru 80ko txapelketa bark barrapatu ninduela igande goiz batean, Zarautzen, futboleant. Ni orduan Filologia karrerako lehenengo urtean nengoen, eta hurrengo egunean gelakideren bat etorri, zintak ekarri zizkidan eta komentarioa hori izan zen, Baldako saioa.

Flasba Amuriza izan zen, beste eduki batzuk emateko beste era bat zuen bai kantaeran, bai esakeran eta bai ideietan, nik txikitzen ezagutzen nuen bertsolariaren oso ezberdina. 80ko txapelketa entzun nionean pentsatu nuen "nik ere bertsotan borrela egin nahi dut". Bertsotan hasi nintzen nire kasa 81ean, batez ere Amuriza entzun ondoren.

mugimendua, edo bekainena, edo irrifar txiki bat momentu batean edo haserre aurpegi bat... bertso baten jatzera dira, eta jatzera ere landu behar da.

■ **Urriaren 2an 39 urte betetzen dituzu. Zorionak. Esan izan duzu 40rekin jubilatuko zarela. Hala da, edo orain gertuago ikusita iritiz aldatu duzu?**

40 urtetik aurrera uste dut bertsotan jarraituko dudala. Harritzen nauena da jendeak hori gogoan daukala. De Pedrok aurten esan ditu zazpi gauza, ez ditu bate-re bete eta inork ez dio ezer galdetzen, eta politikoei ez gara sartuko... Eta niri berri, denek kontu hartzen didate...

■ **Zenbat gauza egin behar dira urtean bertsogintzaz bizi ahal izateko?**

Nola bizi nahi duzunaren arabera. Lanetik aberastea ezinezkoa da, lanetik bizitzea ez da hain zaila. Ni gauza pila bat egiten ari naiz, baina askotan ez hala

“Ziur nago herri honetan 35 orduko lan astearen alde greba bat irteten dela, eta hori aplikatuz gero beste bat irtengo litzatekeela gehiengoz, aplikazioaren kontra”

erabaki dudalako, ezetz esaten ikasi ez dudalako baizik. Nik sentsazioa edukitzen dut ez nabilela hain lanpetua, denbora dezente pasatzen dudala alferrarena egiten.. eta objektiboki neurtuta, lanpetuata baino lanpetuagoa nabil.

■ Bapatekotasunaren xarmari eusten diozu lanean ere?

Gauzak azkar egiten ditut, eta narrats, txikitatik. Eskolan marrazki bat egiteko esaten zigutenean txarrena nirea izaten zen baina lehenengo bukatzen nuen. Eta inportantea da hori ere.

■ Euskalgintzatik bizi zara. Nola dago osasunez?

Zifren aldetik, eta kanpoko ikuspegiaren aldetik... nahiko baikor. Baina halako masa kritikoa mugitzen du orain euskalgintzak, eta masa kritiko horren barruan jendearen ohitura, jendearen euskararekiko atxikimendu maila, jendearen euskararen kalidadearekiko atxikimendua, hori ez dut oso garbi ikusten. Nahiko ezkor alde horretatik.

■ Euskal Herria ez da euskalduna bakarrik. Beti euskal giroan sartuta egoteak ez al dizu bertako errealitatearen ikuspegia distortsionatzen?

Bai, nik Euskal Herri euskalduna dezente ondo ezagutzen dut, eta ez eus-

kalduna oso gutxi. Tafallako edo Biasteko berri apenas dudan, bertsolari izatearen problemak. Gu beti gaude jende gazte xamarra, eta zerbaiten kontzientzia daukan jende euskaldun aktiboen artean. Oso garbi eduki behar da hori dela Euskal Herriaren zati bat, baina ez bakarra, ezta gutxiagorik ere.

■ Nola dago euskal unibertsoa, pobre, aberats?

Euskal unibertsoan orokorrean dagoen problema bera dago: teknologia berri hauekin guztiekin komunikabide gehiago, komunikatzeko era pila bat (telefonoa, e-maila, aldizkariak, egunkariak...) dago eta sortze maila lehengo bera. Sortze maila lehengo bera baldin bada, eta hedatzeko erak gehiago, kalidadeak behera egingo du, formula matematikoa

da. Alde horretatik ikusten dut sekulako desoreka. Gero eta garrantzi gehiago ematen zaio medioari, eta sortzaileak betiko lau pijiloak gara. Gaur denak ari dira sarean jarri eta jarri, eta ea nork jartzen duen eduki berri bat sarean. Inor ez da dedikatzen ideiak edukitzera. Seguru nago instituzioek ere sarean jarri nahi duenari lagunduko diotela, baina ideiak eduki nahi dituenari ez.

■ Euskal Herriaren diagnostikoa bota

Politikoki eta sozialki ikuspegi etsi samarra daukat. Sinestuta nago herri honetan 35 orduko lan astearen alde greba bat irteten dela, eta 35 orduko lan astea aplikatuz gero beste bat irtengo litzatekeela gehiengoz aplikazioaren kontra ●

ARGAZKI ZAHARRA

JUANITO EGAÑA

Euskal Herriko Txapelketako finala Donostian, 1986ko martxoaren 23a. Laxaro Azkune gaia jartzen zozoari eta beleari.

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde!

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

PRINTZA

ARTEAREN
ELITEAK

Santi Erasok esanak dira hauek "Euskonews & Media" aldizkarian arteari buruz:

"Nire ustez, artearen egungo egitura, sorkuntza garaikidean sartzeko mekanismoak agortzen ari da. Ikuskizun-kulturaren tenpluetan izan ezik, inor ez dabil museoen sarean, arte gunetean eta ohiko galeriatan, fluxu endogamikoak kanpo utzita, bota egin dituztelako gainerrako hiritar guztiak, eta artea bizitzatik urrundu. (...)

Gaur egun oraindik ere egon badagoen mitologia kontserbadore eta elitista batek, honela ikusten du artista: gizarteko pribilegiatu gisa, bere askatasunaren eta nortasun paregabearen ondorio gisa besterendu gabeko lana egiten duena, eta, gainera, botere politiko eta ekonomikotik aske dagoena. Mendealdeko tradizio kulturalean errotutako estereotipoek iraun egiten dutela ikusten dugu, hau da, artistaren indibidualismoak, jenioari zaion kultuak, egiletzaren legitimazioak, kulturako objektu bilakatu den artelan kontzeptuaren zaharberritzeak, nahiz ikuslearen pasibitateak. Arte Ederrek inposatutako hierarkiei muzin eginez hedatzen da artea gaur egun, eta horretan datza hain zuzen ere uneotako zailtasuna. (...)"

EOS-EK RAVEL OMENALDIA

EUSKADIKO Orkestra Sinfonikoak eta Joakin Atxukarro piano joleak Maurice Ravel musikagilearen omenezko CDa grabatzeari ekin zioten abuztuaren 21ean. Diskoaren lehen zatia grabatu dute dagoeneko. Lehen atal horretan "Piano eta orkestrarako kontzertua sol maiorren" interpretatu dute. CDaren bigarren zatia 2001 urtean grabatuko dute eta "Ezker eskurako kontzertua" landuko dute bertan. Biak ere Gilbert Vargaren zuzendaritzapean interpretatuko ditu EOSek. Maurice Ravel lapurtarraren omenez plazaratuko den lan honetaz gain, orkestrak euskal musikagileei eskainitako bilduma kaleratzen jarraituko du. Honen baitan, irailean bertan Andres Isasi bilbotarraren omenezko CDa plazaratuko dute. Hau izango da bildumaren laugarren alea.

HAMABOST OIHARTZUN

UZTAILAREN 19an eskaini zen San Tel-

moko Klaus-troan Musika Hamabostaldia **re n** "Donostian sortua" zikloaren lehen kontzertua. Hamabostaldia egitarauari berez irailaren 3an emango zaio amaiera. Hala ere, konpositore donostiarren lanez osaturiko ziklo hau irailaren 12ra arte luzatuko da. Hone-

la irailaren 8an San Telmon Iosu Oquiena piano jolearen kontzertua izango da, eta 12an Kursaleko Kamara aretoan "Zein zera zu, nire herri maitea?" emanaldia eskainiko da. Bertan izango dira Jose Ignazio Ansorena hizlaria, San Ignacio abesbatza, Andoni Egaña bertsolaria, Francisco Aizpiri piano jolea, Ainhoa Zubillaga sopranoa eta Eustakio Iraola tenorea. Musika Hamabostaldia baitan ere, Zumarragako Antiguako XVII. Musikaldia burutuko da urtero legez. Guztira, bost kontzertu antolatu dira Zumarragako Antiguako Ermitan. Besteak beste, Hondore Abesbatza eta Ensemble Aksax taldeak izango dira bertan.

HASI DA
GAJARREKO
IKUSKIZUNA

ARGINDARRAREN instalazioaren aldaketa, eszenatokiaren handikuntza, eszenografiarako motorrak eta eserlekuaren aldaketa dira irailerako Iruñeko Gaiarre antzokian amaiturik izango diren lanak. Uztailean ekin zioten berrikuntza horiei eta udazkene-rako hainbat emanaldi daude antolatuta. Josep Maria Flotatsen "Arte" antzezlanak hasiko du denboraldia. Calderon de la Barca, Lope de Vega eta Bertolt Brechten lanak ere antzeztuko dira. Nacho Duatok zuzentzen duen Espainiako Dantza Konpainiak eta Miarritzeko Baletak

■ 61. edizioaren kartela.

H I T Z B I T A N

- Luis Haranburu Altunak honela zioen euskal irakurlegoari buruz "Galtzaundi" herri aldizkarian: "Euskal irakurlegoa militantea izatearen ondorioak jasaten ari gara. Liburuaren tiradak beheraka doaz. Literaturak, orohar, gaur egungo gizarteak dituen beharrei huts egiten die. Euskal literaturaren krisialdi baten aurrean gaude".
- Jagoba Zulueta herri hitzak dira hauek "Euskaldunon Egunkaria"n jasoak: "Euskarak ezin du itxaron. Euskarak etorkizuna izango badu urratsak orain behar ditu egin. Eraso-

L A K

emanaldia eskainiko dute. Musikari dagokionez, Ruper Ordorikak zuzeneko diskoa aurkeztuko du.

SALASEN ARRAKASTA SOINUAK

MIKEL Salas musikagile iruindarrak "Abuelitos" film laburrerako egindako musikagatik Urrezko Arrano saria irabazi du Aguilar de Campoo-ko jaialdian. Gainera, Salas Iñaki Elizalderen azken bi filmetako soinu bandengatik Goya sarietarako hautatua izan da.

IZARREK ITSUTUTA

Irailaren 21ean hasiko da aurten ere Donostiako Zinemaldia zine izarrei ongi etorria ematen eta hauen lan dizdiratsuak pantailan islatzen. Bernardo Bertolucci izango da horietako bat. Berari buruz egingo da aurten atzerabegirako garaikidea. Donostiara 22an etorriko da eta egun horretan "Novecento" eskainiko da Belodromoan. Iazko jaialdiak Kursaalaren berrikuntza izan bazuen, aurtengoak, 48.ak, badu berezitasunik. Zabaltegi sailaren filmak bi ataletan banatuko dira: batetik, Zuzendari Berriak izenekoa eta bestetik, Gailurra (Festivals' Top) deritzana. Azken honetan, beste zine jaialdietan eskaini diren film hoberenak proiektatuko dira. Gainera, Kursaalaren hilaren 15ean zabalduko den "1000 Irudi" erakusketak zinemaldiko historiaren berri emango du

■ Salasek eta Elizaldek 6 film egin dituzte.

aldiak ez du etenik. Euskararekin zerikusirik duen edozerk estatuengandik kolpea jasotzeko aukera handiak ditu. Kolpez kolpe gabiltza, norberak antola ditzakeen indarrekin erantzuten".

• Koldobika Jauregik honako adierazpenok egin zituen "Euskonews & Media"n euskal arteari buruz: "(...) Diru asko daukagu, gauza asko egiteko gaitasuna, baina ez daukagu ez bururik, ezta sentsibilitaterik ere (...) Dirulaguntzak eskasak dira, eta, bestetik, kultura gobernuaren menpe dago, eta ni ez nago inolaz ere horren alde".

ALBERTO ELOSEGI

■ Ramon Barea.

IZENAK

Ramon Barea eta Ana Fernandez dira David Illundain iruindar zinemagilea errodatzen hasi berri den film laburraren bi aktore nagusiak. Filma Auritz eta Ariben herrietan ari dira grabatzen abuztuaren 20az geroztik. 20 minututan filma arotz baten familiaren zorientasunaz mintzatuko da.

Carlos Canovasen "Itzulerak" izeneko erakusketaren ateak zabalik daude abuztuaren 23tik Bilboko BBKren Kultura Gelan. Bertan 60 argazki bildu ditu, horietatik 30 Lucien Roisin eta Josep Thomas argazkilarikatalanek Bilbon ateratakoak mende hasieratik mende erdialdera arte. Beste erdiak Canovas berak eginak, argazki zahar horiek ateratako leku berberetan.

Bide Ertzeanen "Grisa" izeneko lan berria irailaren amaieran kaleratuko da.

■ Bide Ertzean.

Testu liburuan, deskontua ez da errenta

Esanda daude, nire ustez, esan beharrekoak, potoloenak bai bederen, Espainiako gobernuak testu liburuen deskontu librea indarrean jartzeko uda aurretik hartu zuen erabakiari buruz. Laburbiltze aldera, bi multzo nagusitara ekar daitezke orain arte erabilitako argudio sendoenak: kultur ekoizpenak guztiz berezkoak dituen ezaugarriak ahaztuta, jokabide makroekonomiko neoliberalak lehenetsi izana, batetik, eta, bestetik, gezurra dela, Erresuma Batuan eta Frantzia aspaldian frogatu zenez, kontsumitzailearentzat onuragarria gertatuko denik Espainiako gobernuak aitzakia horrekin bultzatutako desregulazioa.

Inorentzat abantaila garbirik ez eta, demagogia kirats nabarmena dario testu liburuen merkatuak pairatuko duen egoera anarkikoari. Izan ere -eta hor dugu, bestela, gasolinaren prezioarekin gertatzen ari dena-, bada auzi honetan irabazlerik, eta garaile horiek ez dira, hurrik eman ere, kontsumitzaileon artean bilatu behar. Irabazle bakarra, saltoki erraldoien sareak gero eta era estuagoan kontrolatzen dituen banakuntza-oligopolioa da, eta ez beste inor. Espainiako gobernuak ezin du, noski, halakorik aldarrikatu, baina, praktikan, beste edozein produkturen parean jarri du testu liburua (oraingoz, zabalik geratzen baita atea bestelako liburuen salneurria ere desregulatzeke).

AUZIA puri-purian zegoenean, honako paradoxa triste hau entzun genuen iritzi publikoaren hainbat gidari profesionalen ahotan: gobernuaren alderdi ekonomikoa nagusitu zaio, oraingoan, atal kulturalari. Horraino lotsagabetu zaizkigu kontsumoaren kultura eta kulturaren kontsumoa hain modu susmagarrian nahasten dituztenak! Dena da zilegi, antza, "*España va bien*" leloaren aldrean sakrifizioak eskaintzeko garaian!

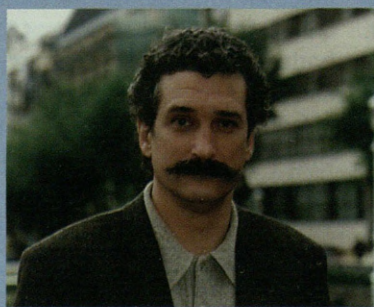
Onorioa, nire ustez, garbia da: Espainiako gobernuak asmo nabarmena du kultur ekoizpenaren berezitasunak behin betiko lurperatzeko, kultura eta kontsumoa bat eta bera izan daitezen salneurri librearen paradisuan. Eta paradisu horretan, noski, badakigu nor izango den jainko eta nor gurtzaile huts:

salneurrien kontrol erabatekoa eskuratuko duten kate handien loria goretsi beharko dugu, etengabea, gainerako gizaki aukeragabeok. Bidean, eskaintzaren ugaritasuna erabat murriztuko da, saltoki espezializatuen sare profesionalarekin eta kultur kezka sakonki errotua duten argitaletxe ertain eta txikienarekin batera, harik eta -berriz ere aipatu beharko dugu Europar izan diren eskarmentuak- gutxi batzuentzat testu liburua negoziobide garbi bilakatzen den arte. Orduan -eta berehala izango da- ordainduko ditugu, banan-banan, saltoki erraldoiak kontrolatzen dituzten oligopolioek, gainerakoekiko lehia basatien izenean, diru pittin bat galduz eginiko salmentak.

EZ da, beraz, arazo ekonomiko hutsa: testu liburuen kalitatea da, lehenik eta behin, Espainiako gobernuaren erabakiak eraso duena, ez baita bideragarria izango, aurrerantzean, testu liburua egiterakoan ezinbestekoa den lan profesionala era duinean ordaintzea, eta, are gehiago, nolako testu liburua behar diren ere ez da irakaskuntzaren eta argitaletxeen alorrean erabakiko, horien iritzia baino askoz ere eraginkorragoa gertatuko baita oligopolioen etekin azkarraren egarria.

Kalitatea eta industria oso bat dira kolokan jartzen direnak, eta, horiekin batera, irakaskuntzaren zutabe sendoenak. Baina bost axola horrek -eta industria sektore oso baten ahobateko protestak- gizarte hipermerkaturizatu baten eraikuntza beste helbururik ez dutenei.

Eta hori hala bada Espainiako gobernuak hainbat alortan kudeatzen dituen lurralde guztietan, are larriagoa da arazo euskal kulturgintzan ari garenontzat: gurean, dena da txikiago, dena ahulago; dena, oligopolioak izan ezik. Oraingo honetan ere, euskal gizartearen kontzientziaren baitan jarri beharko ditugu itxaropen guztiak. Eta bi bide geratzen zaizkio euskal gizarteari egoera latz hau gainditzeko: euskal instituzioek testu liburugintza independentea indar handiagoz babestu eta bultzatzea, eta euskal herritarrok lan eta zerbitzu benetan profesionalak lehenestea, epe laburreko mozkin arriskutsuen gainetik ●

ALBERTO ELOSEGI

Jorge Gimenez Bech
Euskal Editoreen Elkartearen lehendakaria

*"Espainiako gobernuak
asmo nabarmena du
kultur ekoizpenaren
berezitasunak behin betiko
lurperatzeko, kultura eta
kontsumoa bat eta bera
izan daitezen salneurri
librearen paradisuan"*

B E G O Ñ A V I C A R I O

Egungo zinea kontsumo bizkorreko produktua bihurtu dela dio. Errusieraz bikain hitz egiten duen arren, animazioaren bidez hitzekin baino hobe mintzo da. Aurtengo Gasteizko Ikus-entzunezkoen Jaialdian "Haragia" laburrarekin, esperimentazio sailan lehen saria lortu du.

"EZ DUT GOYA GEHIAGORIK NAHI"

MONIKA DEL VALLE

■ "Egun laburretan soilik ikus daiteke kalitatezko zinea, jendeak bihotzarekin egiten du interes ekonomikorik gabe".

Badu eskarmenturik lan honetan, horregatik, patxadaz hartzeko erabaki irmoa hartu du. Lau seme-alaben ama eta EHuko Arte Ederretako irakaslea ere bada. Apaltasun eta irudimen handikoa, Euskal Herriko zuzendaririk berritzaileenatarikoa dugu. Begoña du izena eta apaizekin zerikusirik ez duen arren, Vicario darama deitura. Larrabetzuko herria zeharkatzen duen errepide magaleko taberna izan dugu elkarriketaren lekuko, nahiz eta Begoña jaiotzez lezamarra izan.

■ Behin laburra ikusita, zalantza bat sortzen da: animazio teknikak bikain menperatzen dituzula erakusteko ala gai sakonago batetaz jarduteko baliabide bezala erabili duzu "Haragia"?

"Haragia" desagertuei buruzko laburra da, hausnarketa sakon baten ondoren eginiko lana. Gizakiok oro har, gorpuk ikusi arte ez ditugu desagertuak hildakotzat jotzen eta, "Haragia"n, bizidun bezala tratatu ditut. Niretzat kontraesan bortitza izan da, izan ere, pelikulan, hildakoak lur azpian mugitzen ikusten baitira, bizirik. Animazioaren bitartez gai hori lantzea interesgarria izan da oso.

Azken lanarekin, aurrekoekin izandako sentsazio bera nabaritu dut. Oraingotan ere, filma behin amaituta, arrotza egin zait. Ez dakit zergatik, aldendu egiten naiz beraiegangandik, beste zuzendari batek izango bailiran ikusten ditut.

■ Desagertu eta hildako gorpuez arietzeko, diskurtso positiboa aukeratu duzu. Zergatik ikuspuntu hori?

Esperientzia pertsonal batetik abiatu nintzen, eta terapia moduko bat izan zen niretzako. Egun batean nire gurasoak jatetxe batera joan eta afaltzen zeudela, bat-batean aita hil egin zen. Amak deitu eta gertatutakoa kontatu zidan. Une hartan aita desagertutzat jo eta gorpua ikusteko beharra sentitu nuen; sinestea zaila gertatzen zitzaidan eta agurra emateko beharra sentitu nuen. Askotan pentsatu izan dut gertakizun horren inguruan gaia berreskuratzea eta terapia bezala hartzea. Hausnarketarako denbora hartu, eta laburraren gidoia idazteari ekin nion.

■ Animazioko eta fikzioko laburrek filmaketa prozesu bera jarraitzen al dute? Zeintzuk dira eman beharreko funtsezko pausoak?

Labur bat egiteko dirua izatea beha-

MONIKA DEL VALLE

MONIKA DEL VALLE

■ "Ez dut luzemetrairik egin nahi, ez dut EEBBra joan nahi..."

MONIKA DEL VALLE

■ "Zinea interes gutxi duen kontsumo bizkorreko produktua bihurtu da eta harro nago zinezalea ez naizelako".

rezkoa da. Nik proiektu asko ditut baina soilik diru nahikoa biltzen dudanean burutzen ditut. Madrilen eta Gasteizen proiektua interesgarritzat jotzen dela ikusten dudanean eta, batik bat, diru laguntzak jasotzeko aukera dudala ikustean, orduan hasten naiz lanean. Ez diot teknikari garrantzi handiegirik ematen. Animazioa eta fikzioaren artean dagoen ezberdintasuna nabaria da, kamara mota bat edo bestea erabiltzen duzu, pausoz pausoko kamara edota kamara arrunta. Fikzioan adibidez, mugitzen dena jasotzen duzu eta animazioan aitzitik, guztiz kontrakoa, objektiboaren aurrean mugiarazi egiten dituzu mugitzen ez diren gauzak. Irudiari kutsu berezi bat ematen

askatasun osoa dut. Fikzioa egiten duzunean eta zuzendaria zarenean, egiten den gauza bakarra agintzea da, eta nik ez dut hori gustuko. Materiala ukitzea, kamara prestatzea, argazkiak eta musika egitea, muntatzea, soinuak sortzea, laborategitara joatea, filma fotogramaz fotograma ezagutzea da nik nahi dudana. Horregatik egiten zait hain interesgarria animazioa.

■ **Animazioarekin duzun maitasun harremanak zazpi urte ditu. Arte Ederretan lizentziatu eta gero, ba al zenezkien animazioan aritu nahi zenuela?**

Artegintzaren alor anitz gustatzen zaizkidalako hasi nintzen animazioa egiten. Lehendabiziko laburra 1993an egin nuen, "Geroztik ere". Hala eta guztiz ere,

animaziorako interesa txikitatik datorkit. Ez dut Bilboko laburren jaialdi bat bera ere galdu eta animazioko filmeek zur eta lur uzten ninduten beti. Azkenaldian, asko zabaldu da zine mota hau eta dagoeneko jendeak ezagutzen du. Hogeita bost urte nituenean, Arte Ederrak amaitu eta gero, aukera gutxi zeuden: bideo artegintza, bideo industrial edota publizitatea, eta hiruretatik bat bera ere ez nuen gogoko. Orain ez bezala, oso zaila iruditzen zitzaidan animazioa egitea, gainera ez nuen inor ezagutzen. Baina bizitza izugarria da eta, nik esan ohi dudana bezala, unibertsoa koherentea da. Beti gustatu izan zaizkit hizkuntzak, eta ikasketak amaitzeaz nengoela, errusiera ikasteari ekin nion ekialdeko irakasle batekin. Liburueta gogaitu nintzenean, irakasleari Errusiara joateko asmoa nuela esan nion eta familia bat aurkitu zidan bertan. Etxean hartu nindutenek animazioan egiten zuten lan. Animazio ikastaroa jarri zuten abian eta buru-belarri sartu nintzen. Ordutik garbi nuen animazioa egin nahi nuela, baina ezinezko iruditzen zitzaidan pelikula bat egitea. Euskal Herrira bueltatu nintzenean, Berasategi ekoizlea "Haizearen erronka" filma prestatzen ari zen. Ez nuen filman esku hartu nahi, baina animazioaz gehiago ikastea nuen helburu, beraz, taldean sartu eta sei hilabeteko ikastaroa egin nuen.

■ **Nahiz eta egun pelikulak filmatzeko erraztasun gehiago izan, asko ez dira zine aretoetara iristen eta zinemaldietan soilik ikus daitezke. Zeren arabera neurtzen da egun pelikula baten kalitatea? Zein izan da azkenaldian ikusi**

dutzen ekoizpenik itxurazkoena?

Estatuko zinea ezagutzen dut gehien, izan ere, Espainiako Akademiaren kidea naiz. Ekoiztetxe bakoitzak bere lanak bidaltzen ditu Akademiara, honek Goya sariak eman behar dituenean, eta aurkeztu diren filmak ikusten ditut, guztiak. Ez naiz inoiz joaten zinera, seme-alabekin ezinezkoa da. Lehen joaten nintzen, baina beti gustatu izan zait gehiago antzerkia zinea baino. Zinea interes gutxi duen kontsumo bizkorreko produktua bihurtu da eta harro nago zinezalea ez naizelako. Badaude salbuespenak, noski. Bartzelonan, saiatzen naiz pelikula ikusten: zine iraniarra, Pakistan-eko filmen bat...

■ **1997an "Pregunta por mi" zure hirugarren laburrak Goya saria eskuratu zuen. Aldaketarik egon da zure ibilbidean geroztik?**

Ez asko, poz handia hartu nuen eta batez ere, bultzada morala eman zidan. Hortik aurrera, lasaitasunarekin lan egin nezakeela ohartu nintzen, baina ez zen aldaketarik gertatu, nik ez nuelako nahi izan. Ez dut luzemetrai bat egin nahi, ez dut Estatu Batuetara joan nahi, ez dut enpresa handi batean lan egin nahi... horregatik, ez dut Goya gehiagorik nahi. Askok dira zinean aritu nahi dutenak baina nik laburrak egitea da dudana helburu bakarra eta ikasten jarraitzea. Lagunek esaten didate nire akatsik handiena handinahirik ez izatea dela, baina badut: bizitzan lasaitasuna mantentzea.

■ **Lau labur filmatu eta gero, "Geroztik ere" (1993), "Zureganako grina"**

(1996), "Pregunta por mi" (1996) eta "Haragia" (1999), bilakaerarik nabaritu duzu zure zinean?

Azken urte honetan zenbait lekutan atzera begirakoak egin dizkidate. Nire lanak ordena kronologikoan erakutsi ditut eta, orduan konturatu naiz zein bilakaera egon den, asko egin dut hobera,

MONIKA DEL VALLE

■ **"Filmak behin amaituta, arrotzak egiten zaizkit".**

baina oraindik asko dut ikasteko. Lau laburren artean koherentzia handia dagoela konturatu naiz. Animazioan dagoen tekniken aberastasuna ez da fikzioan aurkitzen, ezinezkoa da. Animazioan teknikak amaigabeak dira, edozein elementurekin egin daiteke animazioa. Batzuk egokiagoak dira gauza batzuk kontatzeko, eta kontu handiz aukeratu behar dira.

■ **Euskal Herrian animazioa ezagutzen dugunetik, zerbait aldatu al da? Badago zaletasunik ala moda bat da?**

Gauza asko aldatu dira. Geroztik eta zaletasun gehiago dago. Baina kontua da zaila dela zinean egitea, diru mordo behar delako. Bideoan aukera gutxiago

dago lanak erakusteko, esparrua txikiagoa da, kultur etxeetan soilik erakusten dituzu zure lanak. Zinean eginez gero, eremu izugarria zabaltzen zaizu.

■ **Gainera, geroztik eta zinemaldi gehiagoko dago, laburren kultura ezagunagoa da. Horren ondorioz landuagoak daukela uste al duzu?**

Askok gehiago zentzu guztietan. Aurrekontu txikiekin egindakoak dira eta gainera onak. Egundako laburretan soilik ikus dezakegu kalitatezko zinea, jendeak bihotzarekin egiten du inolako interes ekonomikorik gabe, urteetan mamitzen joan den argumentua errealitate bihurtuz. Nire ustez, jendeak 700 pezeta ordainduko lituzke zortzi labur on ikusteko. Baina aukera hori

ez dugu oraindik. Orain gutxi, Hollywood-eko akademiak interneten estreinatutako filmak ez dituela estreinaldi bezala onartuko esan du, ez duelako dirurik uzten. Gure esku dago, ez badugu zirkuitu komertzialetan ibili nahi, beste bide bat bilatu behar dugu.

■ **Gerorako proiekturik bai?**

Ezindu psikikoentzako txikitatik irakurtzen eta idazten ikasteko metodo bat sortu nahi dut. Ideiak baditut, animazio zintak filmatu nahi ditut, sinpleak eta didaktikoak era berean. Aurten hori egitea espero dut, bestelako proiektuak denbora gehiago dudanean landuko ditut.

◆ **IÑIGO BIDEtxea**

DONOSTIA

Irailaren 1etik 10era. Gipuzkoako Enparantzan

- Euskal musika eta liburririk onenak
- %10eko beherapena

Bizi irakurriz

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

Hainbat gertakariren lekuko izan zen 1919an jaiotako ZERUKO ARGIA. Lekukotasun horren adibideak jasoko ditugu astero, 1970eko aleetatik abiatuta.

Garai bateko idazlanak astintzeko unea

◆ Pilar Iparragirre

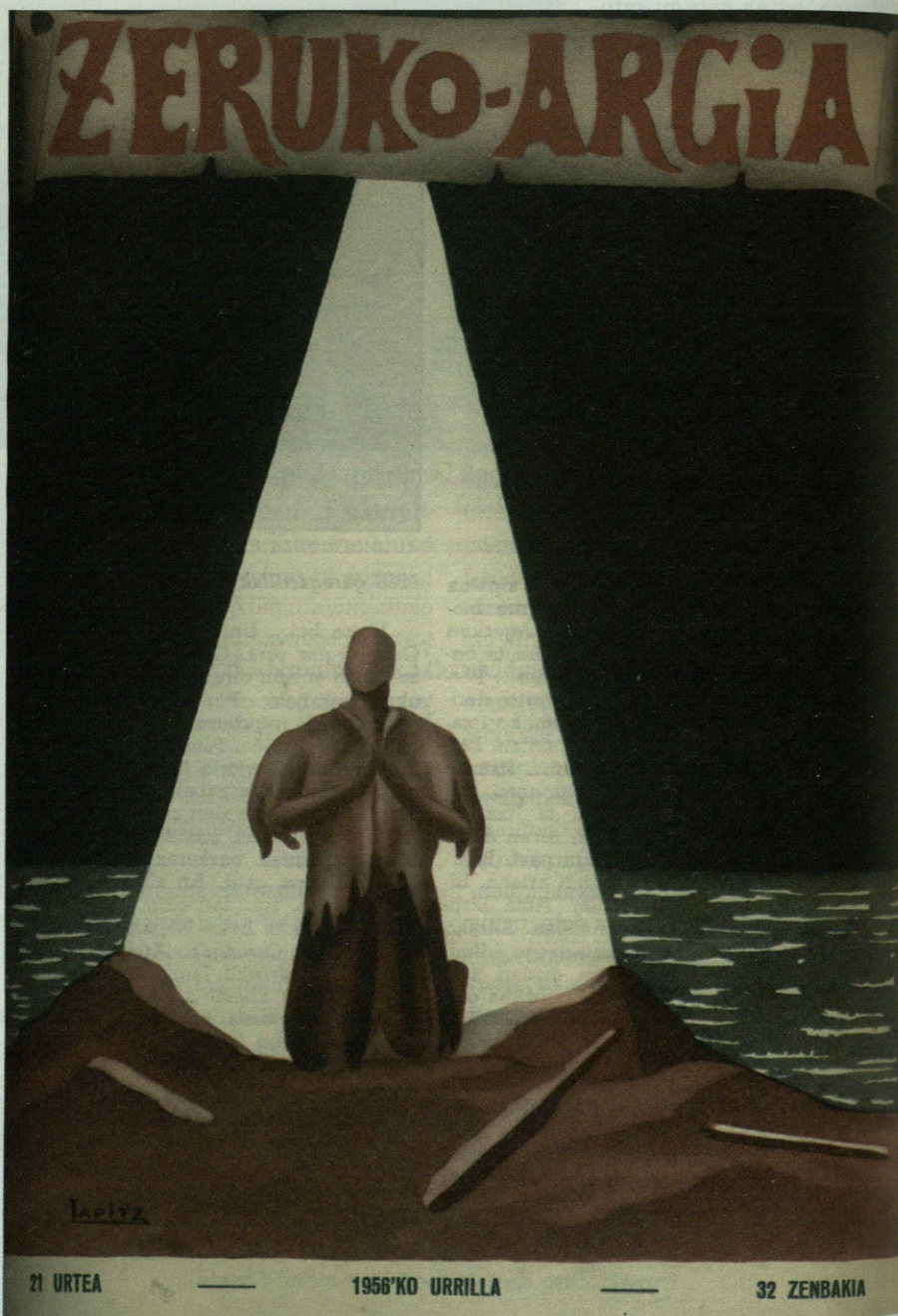
Bakoitzak berea aurkez dezake harro, eta horixe besterik ez da ARGIAren asmoa: duen ondare birplazaratzea, irakurle gazte eta ez hain gazteen mesedetan. Zer altxor preziatuz ari garen? Bada, ZERUKO ARGIAz, 1919an kaleratzen hasi eta, frankismoaren jazarpena eta antzeko gora-beheratxoak alde batera utzita, kasik atzo arte argitaratu zen aldizkariak. Horrela bada, jakinaren gainean zaude, irakurle: irailetik aurrera, orrialde haue-tan, astero-astero ZERUKO ARGIAren berri izango duzu.

LEHEN URRATSAK

Iruñeko gotzaiaren bedeinkapena eta guzti -"biotzetik nai diogu bizi luze ta zoriontsua" zioen garaiko prelatuak, 1919ko "ilbeltza"n eskaini zizkion irakurle euskaldunari lehen aldiz bere orrialdeak ZERUKO ARGIAk, Añamendi entziklopediaren hitzetan "illero-ko aldizkingi edergarri duna, Aita Kaputxinoek zuzendua" zen hark. Liburuxka baten antza zeukan orduan eta erlijio kutsu nabarmena. Sailei dagokienez, ezkontza prestaera, misioetako berriak, kantuen partiturak eta abarren artean, umeentzako tartea ere bazuen.

Nahikoa harrera ona izango zuela pentsa daiteke, urte hartako azken zenbakian hauxe adierazten baitzien bere ordu-ra arteko irakurleei: "Datorren urterako eztutela nai aurretik esaten eztingutenak arpedunetako edo artzale bezala iduki-ko ditugu. Artu nai dezuten guztiok bear dezute urteko saria, 2,50 pezeta, bidali guri lenbaitlen (...) Ondarribi'n ordaindu Leitza'r Franzisko A'ri, Donosti'n Azkoi-ti'ar Luis Aitari ta Lekarotz'en Elizondo'tar Damaso Aitari".

Itxura guztien arabera, diru premian zen orduan baita ere, urteko harpidetza aurretik ordaindu behar zela dezente aldiz gogoratzen zuen-eta... Baina publizitatea ere bazuen. Eta "Material de

■ 1919an jaiotako ZERUKO ARGIA gerraren ostean birplazaratu zen egun arte.

Construcción 'Langai'"ren propaganda-ren azpian, honako hau irakur zitekeen: "¡Saltzaleak! Zuen etxeen berria gure Errebista edo Aldizkingi ontan ezartzea

nai dezuten guztiok begiratu zeñen merke jarriko dizutegun bere iragarkia. Guztia euskaraz jarriko degu" eta jarraian, pre-zioak.

ISILDU BEHARRA

Martxa honetan joango zitzaizkion urteak, 18. alera ailegatu arte. Orduan, 1936 madarikatu hartan, Franco, Mola eta beste legez indarrean zegoen Errepublikaren aurka altxa zirenean, nahitanahiez bere atek itxi beharrean aurkitu zen. "1936'ko Orrila"n, Koldo Mitxelena kulturgunean aurkitu dugun ale bakarrean, zera galdetzen zion bere buruari: "Zer ikusi bear ote degu mundu onetan? Alde guzietatik naste, burruka ta guda otsa besterik ez datorkigu. Etxe barrenean gauza guziak koloka, ezertok ere ez du ematen tinko dagoenik"...

Urteak joan, urteak etorri, ordea, halako batean, 1954 urtera iritsi eta, mutu zegoena berriro hizketan hasi zen. Ez deiadarka, prezeski, baina hizketan halere: "Jaungoikoak egun on..." batekin, "urte on eta urte zoriontsu asko bai gorputzarentzat eta bai animarentzat" irakurleari desiratuz, "eta ez bakarrik zuretzat, bai zurentzat eta bai zure adiskide eta ezagunentzat ere". Frankismoak ezarritako zentsura eta zigorraren aurrean, gauzak adierazteko era bat zen, ez da hala? Orduko euskaldunek konprenitu zuten mezua, dena den. Horra, adibide gisa, 1956 urtean, "Egan" aldizkarian, M. (On Manuel?) Lekuonak ZERUKO ARGIAz zioena: "Benetan eskergarria, bera. Eta gero eta obeto egiña. Iñoiz gexa-antza izan badu, gaur guk oso gatzdun ta poliki jantzia arkitzen degu. Bixia. Gero ta gai geiago ukitzen ditu. Eta esku trebez uki. 'Ikasi ezazu' guretzat oso zati egokia da. Liburuena ere, bear bezela dator, bizi. Elerti-zatia, beti bezain polit. Eliz-gaiak beti ere ornituen eta sakonen. Zeruko Argiari dagokion bezela. Izenpeak ere gero ta ugariago. Eta ori ondo. Ez bait-da naikoa, gure lanak argitaltzeko Aldizkaririk ez daukagula-ta lantua jotzea. Ditu-gunai emai egun gure laguntasun, gure izenpe, gure lan" eta amaiera gisa, mezua: "Jarrai bide ortatik".

Eta nik ere jarraitu nahi nuke historia honekin, baina bukatu zait emandako lekua.

Luzera aundia emango diezu zere eliz-argizariet, argizari bereziak erosten ba dituzu.

Kintin Ruíz de Gaunaren Semeari

GAZTEIZ'EN (Vitoria-España)

Ortarako eskatu berari «Kapitel Gauna».

Itxaso bestealdera ere bigaltzen dira.

■ Goian, ZERUKO ARGIA agerturiko publizitatea. Eskuinean, 1936 urtean kaleraturiko aleetarikoa bat.

PAKEAREN AMA

ER ikusi bear ote degu mundu onetan? Alde guzietatik naste, burruka ta guda otsa besterik ez datorkigu. Etxe barrenean gauza guziak koloka, ezertok ere ez du ematen tinko dagoenik; atera begiratu eta erialde geienak etxibaiden eta mokoka ari dira, laixter elkarjoka asteko itxurari; batzuek aspalditik dabiliz batabestea garbituaiez. Alde guzietan neurgabeako ongosea nabari da ta menderatu ezit alako zentzueria. Jaungoikoari etzajo jaurrespenik egiten, animaren jainkozko bizia ez da

1936-1937-1938

1937-1938-1939

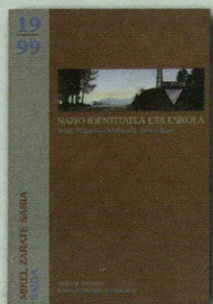
ZERUKO ARGIA

GAZTEIZ'EN, BILBAO, 21-SAN SEBASTIAN, 22-SAN SEBASTIAN, 23-SAN SEBASTIAN, 24-SAN SEBASTIAN, 25-SAN SEBASTIAN, 26-SAN SEBASTIAN, 27-SAN SEBASTIAN, 28-SAN SEBASTIAN, 29-SAN SEBASTIAN, 30-SAN SEBASTIAN, 31-SAN SEBASTIAN, 32-SAN SEBASTIAN, 33-SAN SEBASTIAN, 34-SAN SEBASTIAN, 35-SAN SEBASTIAN, 36-SAN SEBASTIAN, 37-SAN SEBASTIAN, 38-SAN SEBASTIAN, 39-SAN SEBASTIAN, 40-SAN SEBASTIAN, 41-SAN SEBASTIAN, 42-SAN SEBASTIAN, 43-SAN SEBASTIAN, 44-SAN SEBASTIAN, 45-SAN SEBASTIAN, 46-SAN SEBASTIAN, 47-SAN SEBASTIAN, 48-SAN SEBASTIAN, 49-SAN SEBASTIAN, 50-SAN SEBASTIAN, 51-SAN SEBASTIAN, 52-SAN SEBASTIAN, 53-SAN SEBASTIAN, 54-SAN SEBASTIAN, 55-SAN SEBASTIAN, 56-SAN SEBASTIAN, 57-SAN SEBASTIAN, 58-SAN SEBASTIAN, 59-SAN SEBASTIAN, 60-SAN SEBASTIAN, 61-SAN SEBASTIAN, 62-SAN SEBASTIAN, 63-SAN SEBASTIAN, 64-SAN SEBASTIAN, 65-SAN SEBASTIAN, 66-SAN SEBASTIAN, 67-SAN SEBASTIAN, 68-SAN SEBASTIAN, 69-SAN SEBASTIAN, 70-SAN SEBASTIAN, 71-SAN SEBASTIAN, 72-SAN SEBASTIAN, 73-SAN SEBASTIAN, 74-SAN SEBASTIAN, 75-SAN SEBASTIAN, 76-SAN SEBASTIAN, 77-SAN SEBASTIAN, 78-SAN SEBASTIAN, 79-SAN SEBASTIAN, 80-SAN SEBASTIAN, 81-SAN SEBASTIAN, 82-SAN SEBASTIAN, 83-SAN SEBASTIAN, 84-SAN SEBASTIAN, 85-SAN SEBASTIAN, 86-SAN SEBASTIAN, 87-SAN SEBASTIAN, 88-SAN SEBASTIAN, 89-SAN SEBASTIAN, 90-SAN SEBASTIAN, 91-SAN SEBASTIAN, 92-SAN SEBASTIAN, 93-SAN SEBASTIAN, 94-SAN SEBASTIAN, 95-SAN SEBASTIAN, 96-SAN SEBASTIAN, 97-SAN SEBASTIAN, 98-SAN SEBASTIAN, 99-SAN SEBASTIAN, 100-SAN SEBASTIAN, 101-SAN SEBASTIAN, 102-SAN SEBASTIAN, 103-SAN SEBASTIAN, 104-SAN SEBASTIAN, 105-SAN SEBASTIAN, 106-SAN SEBASTIAN, 107-SAN SEBASTIAN, 108-SAN SEBASTIAN, 109-SAN SEBASTIAN, 110-SAN SEBASTIAN, 111-SAN SEBASTIAN, 112-SAN SEBASTIAN, 113-SAN SEBASTIAN, 114-SAN SEBASTIAN, 115-SAN SEBASTIAN, 116-SAN SEBASTIAN, 117-SAN SEBASTIAN, 118-SAN SEBASTIAN, 119-SAN SEBASTIAN, 120-SAN SEBASTIAN, 121-SAN SEBASTIAN, 122-SAN SEBASTIAN, 123-SAN SEBASTIAN, 124-SAN SEBASTIAN, 125-SAN SEBASTIAN, 126-SAN SEBASTIAN, 127-SAN SEBASTIAN, 128-SAN SEBASTIAN, 129-SAN SEBASTIAN, 130-SAN SEBASTIAN, 131-SAN SEBASTIAN, 132-SAN SEBASTIAN, 133-SAN SEBASTIAN, 134-SAN SEBASTIAN, 135-SAN SEBASTIAN, 136-SAN SEBASTIAN, 137-SAN SEBASTIAN, 138-SAN SEBASTIAN, 139-SAN SEBASTIAN, 140-SAN SEBASTIAN, 141-SAN SEBASTIAN, 142-SAN SEBASTIAN, 143-SAN SEBASTIAN, 144-SAN SEBASTIAN, 145-SAN SEBASTIAN, 146-SAN SEBASTIAN, 147-SAN SEBASTIAN, 148-SAN SEBASTIAN, 149-SAN SEBASTIAN, 150-SAN SEBASTIAN, 151-SAN SEBASTIAN, 152-SAN SEBASTIAN, 153-SAN SEBASTIAN, 154-SAN SEBASTIAN, 155-SAN SEBASTIAN, 156-SAN SEBASTIAN, 157-SAN SEBASTIAN, 158-SAN SEBASTIAN, 159-SAN SEBASTIAN, 160-SAN SEBASTIAN, 161-SAN SEBASTIAN, 162-SAN SEBASTIAN, 163-SAN SEBASTIAN, 164-SAN SEBASTIAN, 165-SAN SEBASTIAN, 166-SAN SEBASTIAN, 167-SAN SEBASTIAN, 168-SAN SEBASTIAN, 169-SAN SEBASTIAN, 170-SAN SEBASTIAN, 171-SAN SEBASTIAN, 172-SAN SEBASTIAN, 173-SAN SEBASTIAN, 174-SAN SEBASTIAN, 175-SAN SEBASTIAN, 176-SAN SEBASTIAN, 177-SAN SEBASTIAN, 178-SAN SEBASTIAN, 179-SAN SEBASTIAN, 180-SAN SEBASTIAN, 181-SAN SEBASTIAN, 182-SAN SEBASTIAN, 183-SAN SEBASTIAN, 184-SAN SEBASTIAN, 185-SAN SEBASTIAN, 186-SAN SEBASTIAN, 187-SAN SEBASTIAN, 188-SAN SEBASTIAN, 189-SAN SEBASTIAN, 190-SAN SEBASTIAN, 191-SAN SEBASTIAN, 192-SAN SEBASTIAN, 193-SAN SEBASTIAN, 194-SAN SEBASTIAN, 195-SAN SEBASTIAN, 196-SAN SEBASTIAN, 197-SAN SEBASTIAN, 198-SAN SEBASTIAN, 199-SAN SEBASTIAN, 200-SAN SEBASTIAN, 201-SAN SEBASTIAN, 202-SAN SEBASTIAN, 203-SAN SEBASTIAN, 204-SAN SEBASTIAN, 205-SAN SEBASTIAN, 206-SAN SEBASTIAN, 207-SAN SEBASTIAN, 208-SAN SEBASTIAN, 209-SAN SEBASTIAN, 210-SAN SEBASTIAN, 211-SAN SEBASTIAN, 212-SAN SEBASTIAN, 213-SAN SEBASTIAN, 214-SAN SEBASTIAN, 215-SAN SEBASTIAN, 216-SAN SEBASTIAN, 217-SAN SEBASTIAN, 218-SAN SEBASTIAN, 219-SAN SEBASTIAN, 220-SAN SEBASTIAN, 221-SAN SEBASTIAN, 222-SAN SEBASTIAN, 223-SAN SEBASTIAN, 224-SAN SEBASTIAN, 225-SAN SEBASTIAN, 226-SAN SEBASTIAN, 227-SAN SEBASTIAN, 228-SAN SEBASTIAN, 229-SAN SEBASTIAN, 230-SAN SEBASTIAN, 231-SAN SEBASTIAN, 232-SAN SEBASTIAN, 233-SAN SEBASTIAN, 234-SAN SEBASTIAN, 235-SAN SEBASTIAN, 236-SAN SEBASTIAN, 237-SAN SEBASTIAN, 238-SAN SEBASTIAN, 239-SAN SEBASTIAN, 240-SAN SEBASTIAN, 241-SAN SEBASTIAN, 242-SAN SEBASTIAN, 243-SAN SEBASTIAN, 244-SAN SEBASTIAN, 245-SAN SEBASTIAN, 246-SAN SEBASTIAN, 247-SAN SEBASTIAN, 248-SAN SEBASTIAN, 249-SAN SEBASTIAN, 250-SAN SEBASTIAN, 251-SAN SEBASTIAN, 252-SAN SEBASTIAN, 253-SAN SEBASTIAN, 254-SAN SEBASTIAN, 255-SAN SEBASTIAN, 256-SAN SEBASTIAN, 257-SAN SEBASTIAN, 258-SAN SEBASTIAN, 259-SAN SEBASTIAN, 260-SAN SEBASTIAN, 261-SAN SEBASTIAN, 262-SAN SEBASTIAN, 263-SAN SEBASTIAN, 264-SAN SEBASTIAN, 265-SAN SEBASTIAN, 266-SAN SEBASTIAN, 267-SAN SEBASTIAN, 268-SAN SEBASTIAN, 269-SAN SEBASTIAN, 270-SAN SEBASTIAN, 271-SAN SEBASTIAN, 272-SAN SEBASTIAN, 273-SAN SEBASTIAN, 274-SAN SEBASTIAN, 275-SAN SEBASTIAN, 276-SAN SEBASTIAN, 277-SAN SEBASTIAN, 278-SAN SEBASTIAN, 279-SAN SEBASTIAN, 280-SAN SEBASTIAN, 281-SAN SEBASTIAN, 282-SAN SEBASTIAN, 283-SAN SEBASTIAN, 284-SAN SEBASTIAN, 285-SAN SEBASTIAN, 286-SAN SEBASTIAN, 287-SAN SEBASTIAN, 288-SAN SEBASTIAN, 289-SAN SEBASTIAN, 290-SAN SEBASTIAN, 291-SAN SEBASTIAN, 292-SAN SEBASTIAN, 293-SAN SEBASTIAN, 294-SAN SEBASTIAN, 295-SAN SEBASTIAN, 296-SAN SEBASTIAN, 297-SAN SEBASTIAN, 298-SAN SEBASTIAN, 299-SAN SEBASTIAN, 300-SAN SEBASTIAN, 301-SAN SEBASTIAN, 302-SAN SEBASTIAN, 303-SAN SEBASTIAN, 304-SAN SEBASTIAN, 305-SAN SEBASTIAN, 306-SAN SEBASTIAN, 307-SAN SEBASTIAN, 308-SAN SEBASTIAN, 309-SAN SEBASTIAN, 310-SAN SEBASTIAN, 311-SAN SEBASTIAN, 312-SAN SEBASTIAN, 313-SAN SEBASTIAN, 314-SAN SEBASTIAN, 315-SAN SEBASTIAN, 316-SAN SEBASTIAN, 317-SAN SEBASTIAN, 318-SAN SEBASTIAN, 319-SAN SEBASTIAN, 320-SAN SEBASTIAN, 321-SAN SEBASTIAN, 322-SAN SEBASTIAN, 323-SAN SEBASTIAN, 324-SAN SEBASTIAN, 325-SAN SEBASTIAN, 326-SAN SEBASTIAN, 327-SAN SEBASTIAN, 328-SAN SEBASTIAN, 329-SAN SEBASTIAN, 330-SAN SEBASTIAN, 331-SAN SEBASTIAN, 332-SAN SEBASTIAN, 333-SAN SEBASTIAN, 334-SAN SEBASTIAN, 335-SAN SEBASTIAN, 336-SAN SEBASTIAN, 337-SAN SEBASTIAN, 338-SAN SEBASTIAN, 339-SAN SEBASTIAN, 340-SAN SEBASTIAN, 341-SAN SEBASTIAN, 342-SAN SEBASTIAN, 343-SAN SEBASTIAN, 344-SAN SEBASTIAN, 345-SAN SEBASTIAN, 346-SAN SEBASTIAN, 347-SAN SEBASTIAN, 348-SAN SEBASTIAN, 349-SAN SEBASTIAN, 350-SAN SEBASTIAN, 351-SAN SEBASTIAN, 352-SAN SEBASTIAN, 353-SAN SEBASTIAN, 354-SAN SEBASTIAN, 355-SAN SEBASTIAN, 356-SAN SEBASTIAN, 357-SAN SEBASTIAN, 358-SAN SEBASTIAN, 359-SAN SEBASTIAN, 360-SAN SEBASTIAN, 361-SAN SEBASTIAN, 362-SAN SEBASTIAN, 363-SAN SEBASTIAN, 364-SAN SEBASTIAN, 365-SAN SEBASTIAN, 366-SAN SEBASTIAN, 367-SAN SEBASTIAN, 368-SAN SEBASTIAN, 369-SAN SEBASTIAN, 370-SAN SEBASTIAN, 371-SAN SEBASTIAN, 372-SAN SEBASTIAN, 373-SAN SEBASTIAN, 374-SAN SEBASTIAN, 375-SAN SEBASTIAN, 376-SAN SEBASTIAN, 377-SAN SEBASTIAN, 378-SAN SEBASTIAN, 379-SAN SEBASTIAN, 380-SAN SEBASTIAN, 381-SAN SEBASTIAN, 382-SAN SEBASTIAN, 383-SAN SEBASTIAN, 384-SAN SEBASTIAN, 385-SAN SEBASTIAN, 386-SAN SEBASTIAN, 387-SAN SEBASTIAN, 388-SAN SEBASTIAN, 389-SAN SEBASTIAN, 390-SAN SEBASTIAN, 391-SAN SEBASTIAN, 392-SAN SEBASTIAN, 393-SAN SEBASTIAN, 394-SAN SEBASTIAN, 395-SAN SEBASTIAN, 396-SAN SEBASTIAN, 397-SAN SEBASTIAN, 398-SAN SEBASTIAN, 399-SAN SEBASTIAN, 400-SAN SEBASTIAN, 401-SAN SEBASTIAN, 402-SAN SEBASTIAN, 403-SAN SEBASTIAN, 404-SAN SEBASTIAN, 405-SAN SEBASTIAN, 406-SAN SEBASTIAN, 407-SAN SEBASTIAN, 408-SAN SEBASTIAN, 409-SAN SEBASTIAN, 410-SAN SEBASTIAN, 411-SAN SEBASTIAN, 412-SAN SEBASTIAN, 413-SAN SEBASTIAN, 414-SAN SEBASTIAN, 415-SAN SEBASTIAN, 416-SAN SEBASTIAN, 417-SAN SEBASTIAN, 418-SAN SEBASTIAN, 419-SAN SEBASTIAN, 420-SAN SEBASTIAN, 421-SAN SEBASTIAN, 422-SAN SEBASTIAN, 423-SAN SEBASTIAN, 424-SAN SEBASTIAN, 425-SAN SEBASTIAN, 426-SAN SEBASTIAN, 427-SAN SEBASTIAN, 428-SAN SEBASTIAN, 429-SAN SEBASTIAN, 430-SAN SEBASTIAN, 431-SAN SEBASTIAN, 432-SAN SEBASTIAN, 433-SAN SEBASTIAN, 434-SAN SEBASTIAN, 435-SAN SEBASTIAN, 436-SAN SEBASTIAN, 437-SAN SEBASTIAN, 438-SAN SEBASTIAN, 439-SAN SEBASTIAN, 440-SAN SEBASTIAN, 441-SAN SEBASTIAN, 442-SAN SEBASTIAN, 443-SAN SEBASTIAN, 444-SAN SEBASTIAN, 445-SAN SEBASTIAN, 446-SAN SEBASTIAN, 447-SAN SEBASTIAN, 448-SAN SEBASTIAN, 449-SAN SEBASTIAN, 450-SAN SEBASTIAN, 451-SAN SEBASTIAN, 452-SAN SEBASTIAN, 453-SAN SEBASTIAN, 454-SAN SEBASTIAN, 455-SAN SEBASTIAN, 456-SAN SEBASTIAN, 457-SAN SEBASTIAN, 458-SAN SEBASTIAN, 459-SAN SEBASTIAN, 460-SAN SEBASTIAN, 461-SAN SEBASTIAN, 462-SAN SEBASTIAN, 463-SAN SEBASTIAN, 464-SAN SEBASTIAN, 465-SAN SEBASTIAN, 466-SAN SEBASTIAN, 467-SAN SEBASTIAN, 468-SAN SEBASTIAN, 469-SAN SEBASTIAN, 470-SAN SEBASTIAN, 471-SAN SEBASTIAN, 472-SAN SEBASTIAN, 473-SAN SEBASTIAN, 474-SAN SEBASTIAN, 475-SAN SEBASTIAN, 476-SAN SEBASTIAN, 477-SAN SEBASTIAN, 478-SAN SEBASTIAN, 479-SAN SEBASTIAN, 480-SAN SEBASTIAN, 481-SAN SEBASTIAN, 482-SAN SEBASTIAN, 483-SAN SEBASTIAN, 484-SAN SEBASTIAN, 485-SAN SEBASTIAN, 486-SAN SEBASTIAN, 487-SAN SEBASTIAN, 488-SAN SEBASTIAN, 489-SAN SEBASTIAN, 490-SAN SEBASTIAN, 491-SAN SEBASTIAN, 492-SAN SEBASTIAN, 493-SAN SEBASTIAN, 494-SAN SEBASTIAN, 495-SAN SEBASTIAN, 496-SAN SEBASTIAN, 497-SAN SEBASTIAN, 498-SAN SEBASTIAN, 499-SAN SEBASTIAN, 500-SAN SEBASTIAN, 501-SAN SEBASTIAN, 502-SAN SEBASTIAN, 503-SAN SEBASTIAN, 504-SAN SEBASTIAN, 505-SAN SEBASTIAN, 506-SAN SEBASTIAN, 507-SAN SEBASTIAN, 508-SAN SEBASTIAN, 509-SAN SEBASTIAN, 510-SAN SEBASTIAN, 511-SAN SEBASTIAN, 512-SAN SEBASTIAN, 513-SAN SEBASTIAN, 514-SAN SEBASTIAN, 515-SAN SEBASTIAN, 516-SAN SEBASTIAN, 517-SAN SEBASTIAN, 518-SAN SEBASTIAN, 519-SAN SEBASTIAN, 520-SAN SEBASTIAN, 521-SAN SEBASTIAN, 522-SAN SEBASTIAN, 523-SAN SEBASTIAN, 524-SAN SEBASTIAN, 525-SAN SEBASTIAN, 526-SAN SEBASTIAN, 527-SAN SEBASTIAN, 528-SAN SEBASTIAN, 529-SAN SEBASTIAN, 530-SAN SEBASTIAN, 531-SAN SEBASTIAN, 532-SAN SEBASTIAN, 533-SAN SEBASTIAN, 534-SAN SEBASTIAN, 535-SAN SEBASTIAN, 536-SAN SEBASTIAN, 537-SAN SEBASTIAN, 538-SAN SEBASTIAN, 539-SAN SEBASTIAN, 540-SAN SEBASTIAN, 541-SAN SEBASTIAN, 542-SAN SEBASTIAN, 543-SAN SEBASTIAN, 544-SAN SEBASTIAN, 545-SAN SEBASTIAN, 546-SAN SEBASTIAN, 547-SAN SEBASTIAN, 548-SAN SEBASTIAN, 549-SAN SEBASTIAN, 550-SAN SEBASTIAN, 551-SAN SEBASTIAN, 552-SAN SEBASTIAN, 553-SAN SEBASTIAN, 554-SAN SEBASTIAN, 555-SAN SEBASTIAN, 556-SAN SEBASTIAN, 557-SAN SEBASTIAN, 558-SAN SEBASTIAN, 559-SAN SEBASTIAN, 560-SAN SEBASTIAN, 561-SAN SEBASTIAN, 562-SAN SEBASTIAN, 563-SAN SEBASTIAN, 564-SAN SEBASTIAN, 565-SAN SEBASTIAN, 566-SAN SEBASTIAN, 567-SAN SEBASTIAN, 568-SAN SEBASTIAN, 569-SAN SEBASTIAN, 570-SAN SEBASTIAN, 571-SAN SEBASTIAN, 572-SAN SEBASTIAN, 573-SAN SEBASTIAN, 574-SAN SEBASTIAN, 575-SAN SEBASTIAN, 576-SAN SEBASTIAN, 577-SAN SEBASTIAN, 578-SAN SEBASTIAN, 579-SAN SEBASTIAN, 580-SAN SEBASTIAN, 581-SAN SEBASTIAN, 582-SAN SEBASTIAN, 583-SAN SEBASTIAN, 584-SAN SEBASTIAN, 585-SAN SEBASTIAN, 586-SAN SEBASTIAN, 587-SAN SEBASTIAN, 588-SAN SEBASTIAN, 589-SAN SEBASTIAN, 590-SAN SEBASTIAN, 591-SAN SEBASTIAN, 592-SAN SEBASTIAN, 593-SAN SEBASTIAN, 594-SAN SEBASTIAN, 595-SAN SEBASTIAN, 596-SAN SEBASTIAN, 597-SAN SEBASTIAN, 598-SAN SEBASTIAN, 599-SAN SEBASTIAN, 600-SAN SEBASTIAN, 601-SAN SEBASTIAN, 602-SAN SEBASTIAN, 603-SAN SEBASTIAN, 604-SAN SEBASTIAN, 605-SAN SEBASTIAN, 606-SAN SEBASTIAN, 607-SAN SEBASTIAN, 608-SAN SEBASTIAN, 609-SAN SEBASTIAN, 610-SAN SEBASTIAN, 611-SAN SEBASTIAN, 612-SAN SEBASTIAN, 613-SAN SEBASTIAN, 614-SAN SEBASTIAN, 615-SAN SEBASTIAN, 616-SAN SEBASTIAN, 617-SAN SEBASTIAN, 618-SAN SEBASTIAN, 619-SAN SEBASTIAN, 620-SAN SEBASTIAN, 621-SAN SEBASTIAN, 622-SAN SEBASTIAN, 623-SAN SEBASTIAN, 624-SAN SEBASTIAN, 625-SAN SEBASTIAN, 626-SAN SEBASTIAN, 627-SAN SEBASTIAN, 628-SAN SEBASTIAN, 629-SAN SEBASTIAN, 630-SAN SEBASTIAN, 631-SAN SEBASTIAN, 632-SAN SEBASTIAN, 633-SAN SEBASTIAN, 634-SAN SEBASTIAN, 635-SAN SEBASTIAN, 636-SAN SEBASTIAN, 637-SAN SEBASTIAN, 638-SAN SEBASTIAN, 639-SAN SEBASTIAN, 640-SAN SEBASTIAN, 641-SAN SEBASTIAN, 642-SAN SEBASTIAN, 643-SAN SEBASTIAN, 644-SAN SEBASTIAN, 645-SAN SEBASTIAN, 646-SAN SEBASTIAN, 647-SAN SEBASTIAN, 648-SAN SEBASTIAN, 649-SAN SEBASTIAN, 650-SAN SEBASTIAN, 651-SAN SEBASTIAN, 652-SAN SEBASTIAN, 653-SAN SEBASTIAN, 654-SAN SEBASTIAN, 655-SAN SEBASTIAN, 656-SAN SEBASTIAN, 657-SAN SEBASTIAN, 658-SAN SEBASTIAN, 659-SAN SEBASTIAN, 660-SAN SEBASTIAN, 661-SAN SEBASTIAN, 662-SAN SEBASTIAN, 663-SAN SEBASTIAN, 664-SAN SEBASTIAN, 665-SAN SEBASTIAN, 666-SAN SEBASTIAN, 667-SAN SEBASTIAN, 668-SAN SEBASTIAN, 669-SAN SEBASTIAN, 670-SAN SEBASTIAN, 671-SAN SEBASTIAN, 672-SAN SEBASTIAN, 673-SAN SEBASTIAN, 674-SAN SEBASTIAN, 675-SAN SEBASTIAN, 676-SAN SEBASTIAN, 677-SAN SEBASTIAN, 678-SAN SEBASTIAN, 679-SAN SEBASTIAN, 680-SAN SEBASTIAN, 681-SAN SEBASTIAN, 682-SAN SEBASTIAN, 683-SAN SEBASTIAN, 684-SAN SEBASTIAN, 685-SAN SEBASTIAN, 686-SAN SEBASTIAN, 687-SAN SEBASTIAN, 688-SAN SEBASTIAN, 689-SAN SEBASTIAN, 690-SAN SEBASTIAN, 691-SAN SEBASTIAN, 692-SAN SEBASTIAN, 693-SAN SEBASTIAN, 694-SAN SEBASTIAN, 695-SAN SEBASTIAN, 696-SAN SEBASTIAN, 697-SAN SEBASTIAN, 698-SAN SEBASTIAN, 699-SAN SEBASTIAN, 700-SAN SEBASTIAN, 701-SAN SEBASTIAN, 702-SAN SEBASTIAN, 703-SAN SEBASTIAN, 704-SAN SEBASTIAN, 705-SAN SEBASTIAN, 706-SAN SEBASTIAN, 707-SAN SEBASTIAN, 708-SAN SEBASTIAN, 709-SAN SEBASTIAN, 710-SAN SEBASTIAN, 711-SAN SEBASTIAN, 712-SAN SEBASTIAN, 713-SAN SEBASTIAN, 714-SAN SEBASTIAN, 715-SAN SEBASTIAN, 716-SAN SEBASTIAN, 717-SAN SEBASTIAN, 718-SAN SEBASTIAN, 719-SAN SEBASTIAN, 720-SAN SEBASTIAN, 721-SAN SEBASTIAN, 722-SAN SEBASTIAN, 723-SAN SEBASTIAN, 724-SAN SEBASTIAN, 725-SAN SEBASTIAN, 726-SAN SEBASTIAN, 727-SAN SEBASTIAN, 728-SAN SEBASTIAN, 729-SAN SEBASTIAN, 730-SAN SEBASTIAN, 731-SAN SEBASTIAN, 732-SAN SEBASTIAN, 733-SAN SEBASTIAN, 734-SAN SEBASTIAN, 735-SAN SEBASTIAN, 736-SAN SEBASTIAN, 737-SAN SEBASTIAN, 738-SAN SEBASTIAN, 739-SAN SEBASTIAN, 740-SAN SEBASTIAN, 741-SAN SEBASTIAN, 742-SAN SEBASTIAN, 743-SAN SEBASTIAN, 744-SAN SEBASTIAN, 745-SAN SEBASTIAN, 746-SAN SEBASTIAN, 747-SAN SEBASTIAN, 748-SAN SEBASTIAN, 749-SAN SEBASTIAN, 750-SAN SEBASTIAN, 751-SAN SEBASTIAN, 752-SAN SEBASTIAN, 753-SAN SEBASTIAN, 754-SAN SEBASTIAN, 755-SAN SEBASTIAN, 756-SAN SEBASTIAN, 757-SAN SEBASTIAN, 758-SAN SEBASTIAN, 759-SAN SEBASTIAN, 760-SAN SEBASTIAN, 761-SAN SEBASTIAN, 762-SAN SEBASTIAN, 763-SAN SEBASTIAN, 764-SAN SEBASTIAN, 765-SAN SEBASTIAN, 766-SAN SEBASTIAN, 767-SAN SEBASTIAN, 768-SAN SEBASTIAN, 769-SAN SEBASTIAN, 770-SAN SEBASTIAN, 771-SAN SEBASTIAN, 772-SAN SEBASTIAN, 773-SAN SEBASTIAN, 774-SAN SEBASTIAN, 775-SAN SEBASTIAN, 776-SAN SEBASTIAN, 777-SAN SEBASTIAN, 778-SAN SEBASTIAN, 779-SAN SEBASTIAN, 780-SAN SEBASTIAN, 781-SAN SEBASTIAN, 782-SAN SEBASTIAN, 783-SAN SEBASTIAN, 784-SAN SEBASTIAN, 785-SAN SEBASTIAN, 786-SAN SEBASTIAN, 787-SAN SEBASTIAN, 788-SAN SEBASTIAN, 789-SAN SEBASTIAN, 790-SAN SEBASTIAN, 791-SAN SEBASTIAN, 792-SAN SEBASTIAN, 793-SAN SEBASTIAN, 794-SAN SEBASTIAN, 795-SAN SEBASTIAN, 796-SAN SEBASTIAN, 797-SAN SEBASTIAN, 798-SAN SEBASTIAN, 799-SAN SEBASTIAN, 800-SAN SEBASTIAN, 801-SAN SEBASTIAN, 802-SAN SEBASTIAN, 803-SAN SEBASTIAN, 804-SAN SEBASTIAN, 805-SAN SEBASTIAN, 806-SAN SEBASTIAN, 807-SAN SEBASTIAN, 808-SAN SEBASTIAN, 809-SAN SEBASTIAN, 810-SAN SEBASTIAN, 811-SAN SEBASTIAN, 812-SAN SEBASTIAN, 813-SAN SEBASTIAN, 814-SAN SEBASTIAN, 815-SAN SEBASTIAN, 816-SAN SEBASTIAN, 817-SAN SEBASTIAN, 818-SAN SEBASTIAN, 819-SAN SEBASTIAN, 820-SAN SEBASTIAN, 821-SAN SEBASTIAN, 822-SAN SEBASTIAN, 823-SAN SEBASTIAN, 824-SAN SEBASTIAN, 825-SAN SEBASTIAN, 826-SAN SEBASTIAN, 827-SAN SEBASTIAN, 828-SAN SEBASTIAN, 829-SAN SEBASTIAN, 830-SAN SEBASTIAN, 831-SAN SEBASTIAN, 832-SAN SEBASTIAN, 833-SAN SEBASTIAN, 834-SAN SEBASTIAN, 835-SAN SEBASTIAN, 836-SAN SEBASTIAN, 837-SAN SEBASTIAN, 838-SAN SEBASTIAN, 839-SAN SEBASTIAN, 840-SAN SEBASTIAN, 841-SAN SEBASTIAN, 842-SAN SEBASTIAN, 843-SAN SEBASTIAN, 844-SAN SEBASTIAN, 845-SAN SEBASTIAN, 846-SAN SEBASTIAN, 847-SAN SEBASTIAN, 848-SAN SEBASTIAN, 849-SAN SEBASTIAN, 850-SAN SEBASTIAN, 851-SAN SEBASTIAN, 852-SAN SEBASTIAN, 853-SAN SEBASTIAN, 854-SAN SEBASTIAN, 855-SAN SEBASTIAN, 856-SAN SEBASTIAN, 857-SAN SEBASTIAN, 858-SAN SEBASTIAN, 859-SAN SEBASTIAN, 860-SAN SEBASTIAN, 861-SAN SEBASTIAN, 862-SAN SEBASTIAN, 863-SAN SEBASTIAN, 864-SAN SEBASTIAN, 865-SAN SEBASTIAN, 866-SAN SEBASTIAN, 867-SAN SEBASTIAN, 868-SAN SEBASTIAN, 869-SAN SEBASTIAN, 870-SAN SEBASTIAN, 871-SAN SEBASTIAN, 872-SAN SEBASTIAN, 873-SAN SEBASTIAN, 874-SAN SEBASTIAN, 875-SAN SEBASTIAN, 876-SAN SEBASTIAN, 877-SAN SEBASTIAN, 878-SAN SEBASTIAN, 879-SAN SEBASTIAN, 880-SAN SEBASTIAN, 881-SAN SEBASTIAN, 882-SAN SEBASTIAN, 883-SAN SEBASTIAN, 884-SAN SEBASTIAN, 885-SAN SEBASTIAN, 886-SAN SEBASTIAN, 887-SAN SEBASTIAN, 888-SAN SEBASTIAN, 889-SAN SEBASTIAN, 890-SAN SEBASTIAN, 891-SAN SEBASTIAN, 892-SAN SEBASTIAN, 893-SAN SEBASTIAN, 894-SAN SEBASTIAN, 895-SAN SEBASTIAN, 896-SAN SEBASTIAN, 897-SAN SEBASTIAN, 898-SAN SEBASTIAN, 899-SAN SEBASTIAN, 900-SAN SEBASTIAN, 901-SAN SEBASTIAN, 902-SAN SEBASTIAN, 903-SAN SEBASTIAN, 904-SAN SEBASTIAN, 905-SAN SEBASTIAN, 906-SAN SEBASTIAN, 907-SAN SEBASTIAN, 908-SAN SEBASTIAN, 909-SAN SEBASTIAN, 910-SAN SEBASTIAN, 911-SAN SEBASTIAN, 912-SAN SEBASTIAN, 913-SAN SEBASTIAN, 914-SAN SEBASTIAN, 915-SAN SEBASTIAN, 916-SAN SEBASTIAN, 917-SAN SEBASTIAN, 918-SAN SEBASTIAN, 919-SAN SEBASTIAN, 920-SAN SEBASTIAN, 921-SAN SEBASTIAN, 922-SAN SEBASTIAN, 923-SAN SEBASTIAN, 924-SAN SEBASTIAN, 925-SAN SEBASTIAN, 926-SAN SEBASTIAN, 927-SAN SEBASTIAN, 928-SAN SEBASTIAN, 929-SAN SEBASTIAN, 930-SAN SEBASTIAN, 931-SAN SEBASTIAN, 932-SAN SEBASTIAN, 933-SAN SEBASTIAN, 934-SAN SEBASTIAN, 935-SAN SEBASTIAN, 936-SAN SEBASTIAN, 937-SAN SEBASTIAN, 938-SAN SEBASTIAN, 939-SAN SEBASTIAN, 940-SAN SEBASTIAN, 941-SAN SEBASTIAN, 942-SAN SEBASTIAN, 943-SAN SEBASTIAN, 944-SAN SEBASTIAN, 945-SAN SEBASTIAN, 946-SAN SEBASTIAN, 947-SAN SEBASTIAN, 948-SAN SEBASTIAN, 949-SAN SEBASTIAN, 950-SAN SEBASTIAN, 951-SAN SEBASTIAN, 952-SAN SEBASTIAN, 953-SAN SEBASTIAN, 954-SAN SEBASTIAN, 955-SAN SEBASTIAN, 956-SAN SEBASTIAN, 957-SAN SEBASTIAN, 958-SAN SEBASTIAN, 959-SAN SEBASTIAN, 960-SAN SEBASTIAN, 961-SAN SEBASTIAN, 962-SAN SEBASTIAN, 963-SAN SEBASTIAN, 964-SAN SEBASTIAN, 965-SAN SEBASTIAN, 966-SAN SEBASTIAN, 967-SAN SEBASTIAN, 968-SAN SEBASTIAN, 969-SAN SEBASTIAN, 970-SAN SEBASTIAN, 971-SAN SEBASTIAN, 972-SAN SEBASTIAN, 973-SAN SEBASTIAN, 974-SAN SEBASTIAN, 975-SAN SEBASTIAN, 976-SAN SEBASTIAN, 977-SAN SEBASTIAN, 978-SAN SEBASTIAN, 979-SAN SEBASTIAN, 980-SAN SEBASTIAN, 981-SAN SEBASTIAN, 982-SAN SEBASTIAN, 983-SAN SEBASTIAN, 984-SAN SEBASTIAN, 985-SAN SEBASTIAN, 986-SAN SEBASTIAN, 987-SAN SEBASTIAN, 988-SAN SEBASTIAN, 989-SAN SEBASTIAN, 990-SAN SEBASTIAN, 991-SAN SEBASTIAN, 992-SAN SE

Astia Hartuta

A S T E K O L I B U R U A

1999 "SAIOA" MIKEL ZARATE SARIA

NAZIO-IDENTITATEA ETA ESKOLA
J.M Odriozola
EUSKALTZAINDIA,
BBK, 2000
198 orrialde
1.000 pta./40 libera

Hirugarrenez jaso du Joxe Manuel Odriozolak Euskaltzaindiaren "Saioa" Mikel Zarate saria, "Nazio-identitatea eta eskola" lanarekin, non aztertzen duen Espainia eta Frantzia bezalako estatu-nazioek nola erabili duten eskola beren nazio identitatea sortzeko eta finkatzeko, alegia sentimendu nazional bakar bat hedatzeko, eta horren arabera euskaldunok zer egin beharko genukeen irakaskuntzan geurea finkatzeko. Halaber, galdetzen da ea egungo eskolak zer eginik ba ote duen nazio identitatearen finkapenean gainera datorrigun globalizazio fasean, kon-tuan harturik komunikabideek eta

teknologia berriak izugarritzko eragina dutela identitate horren sorkuntzan eta hedapenean. Iker-laria baiezkotan dago, bere iritziz identitate eta kolektibo kontuetan globalizazioaren aurretik eta gainera datorrelako estatu-nazioen nazionalismoa: estatu-nazioek oso ondo adierazi nahi dute zeintzuk diren beren hizkuntza, beren historia, beren nazio identitatearen zeinu nagusiak. Beraz, euskaldunok ere zerbait egin beharko genukeela dio, irakaskuntzan zeinu horiek transmititzeko orduan. Tamalez, oso kezkatu ageri da hezkuntzaren munduan gure zeinuak transmititzeko egin diren ahalegin urrien aurrean.

▼ Egileari Galdezka

"Euskal identitatearen transmisioa oso txarra da"

Joxe Manuel Odriozola

■ Zeintzuk dira zu hain goibel azaltzeko arrazoiak?

Euskal identitatearen zeinu nagusiak transmititzeko orduan oso apal gabilta, defentsiban oso. Euskal hezkuntza programa oso gaizki dabil maila horretan, %15ean bakarrik funtzionatzen du, nik dakidanez. Horrek esan nahi du euskal identitatearen transmisioa eskoletan, irakaskuntzan oro har, oso txarra dela.

Euskara bilutsik agertzen da, bere bakardadean, eta badirudi euskararen transmisio horrek ez duela funtzionatzen, testuinguru sozio-kultural batetik aparte hizkuntzaren transmisioak funtzionatzen ez duelako, ez hemen eta ez inon. Eta horretaz ohartu beharko lukete euskalgintzan dihardutenek. Hor sartuko nituzke euskaltegiak eta unibertsitatea baita ere, ez soilik oinarritzko irakaskuntza.

■ Nola berma daiteke euskararen erabilera?

Hezkuntza programa global baten barruan euskara eta euskaltasuna garatuz ziurta daiteke bere erabilera. Ikaslea euskal sentimendurekin ateratzen bada eskolatik, euskara erabiliko du, bestela bazterrean utziko du.

■ Erraza ikusten al duzu transmisio hori, globalizazioaren munduan?

Aniztasuna dela eta ez dela, beste gauzarik ez da aipatzen gure herri honetan. Badirudi identitate nazionala gainbehera doala, estatu kontuak XIX. mendekoak direla... Konpartitu behar omen dugu... Oso ondo. Horrekin batera existitu beharko lukete hizkuntzek, historiak, kulturek eta gainerakoek... Eta hemen euskaldunak ezin gara beti hain tontoak izan, harreman horiek beti daude hierarkia baten menpe.

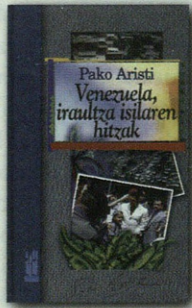
L I B U R U A K

**VENEZUELA,
IRAULTZA
ISILAREN
HITZAK**
Pako Aristi
TXALAPARTA, 2000

150 orrialde

1.800 pezeta

72 libera

VENEZUELA EZAGUTZEKO BIDAIDE ATSEGINA

Venezuelarren izaera, ohiturak, esakerak, kezkak eta bizipozak ezagutze-ko parada eskaintzen da liburu interesgarri honetan. Nolako da Hugo Chavez nazio horren lehendakari aukeratu zuen herriaren gehiengo? Batik bat pobrea. Eta nolakoak dira Chavez boteretik gustura botako luketenak? Aberatsak gehientsuenak. Horrela dela esan behar, sinpleegia badirudi ere: Venezuelarren %80a txiroa baitugu, eta multzo horren erdia baino gehiago miseri gorrian bizi dena. Baina egoera berean jarraitu nahi ez duenez, gauzak aldatzeko gogoia agertu duen gizonaren aldeko apustua egin du. Venezuelaren artean euskaldunak ere badira, gerra ostean hara joandakoak eta azken hogeitaz urteotan bertara joan beharrean izan direnak. Eta hauen guztien bizimodu eta helburuen berri ere ematen du Pako Aristik.

**HISTORIA DE LA
LITERATURA
VASCA**
Batzuen artean
UNED, 2000

685 orrialde

5.000 pezeta

200 libera

EUSKAL LITERATURAREN HISTORIA GAURKOTUA

Koldo Mitxelenak bere "Historia de la Literatura Vasca" argitara eman zuenetik berrogei urte igaro direnean, euskal literaturazale orok ezagutu beharko lukeen lana burutu berri dute, Patri Urkizuren zuzendaritzapean, EHUKo irakasle diren Mari Jose Olaziregi, Xabier Altzibar, Iñaki Aldekoa, Joxerra Gartzia eta Josu Chuecaren. Gaztelaraz idatzia bada ere, adibideak euskaraz ditu, noski. Euskal kanten azterketatik hasiz, mendez mendez, gaur egun arte, euskaraz sortu diren ipuin, elezahar, otoitz, erretratu, olerki, antzerki, bertso, nobela eta saiakera esanguratsuenen berri ematen du, oso era didaktikoan eta lan bakoitza bere garaian eta testuinguruan kokatuz, bai ahozko literaturari dagokionean, eta baita beste edozein idazlan mota aztertzerakoan ere.

IZOKINA
Batzuen artean
GIPUZKOAKO
FORU ALDUNDIA,
2000

36 orrialde

500 pezeta

20 libera

IZOKIN ATLANTIARRA, GIPUZKOAR BIZTANLE BERRIRO

Pozik ageri da Gipuzkoako Foru Aldundiko Nakezaritza eta Ingurugiro saila, izokin atlantiarra Urumea edo Oria bezalako ibaietara berriz itzuli delako. Izan ere, espezie horrek bizirik irauteko eta ugaltzeko baldintza egokietan dagoen ibai behar du, alegia ur garbiez gain ubide eta ibai bazter ondo zainduak dituenak. Horrela bada, aipatu sail horrek "Izokina" liburua kaleratzea erabaki du, non, Andrey Urcelayeta arrantzaleak eginiko argazkien laguntzaz, izokin atlantiarren bizitza kontatzen den, hala nola itsas arrain hori paraje hauetatik desagertu zeneko historia tamalgarria -gure ibaien degradazioa eta neurririk gabeko arrantza izan baitziren desagertzera behartu zuten arrazoi nagusiak- eta izokina berritoki gurekin izateko egin diren eginalak ere.

**EZ EROSI ZURE
PROGRESIBOAK
ITSU ITSUAN**

Urrutira eta hurbilera betaurreko berekin bikain ikusteko ez dira aski kristal progresibo onak. Hoberenak behar dira: VARILUX, oso ongi graduatuak eta aditu batek egokituak: MULTIOPTICAS.

Horregatik, VARILUX MULTIOPTICASekin fidatzen da eta MULTIOPTICASek VARILUX gomendatzen du.

Ez erosi itsu itsuan.

MULTIOPTICAS kreditu txartelarekin ordain ezazu nahi duzun moduan eta unean

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**

ZERBITZU OPTIKOETAN 1a

Hernani, 4 - DONOSTIA

**VARILUX BEZALA,
FIDA ZAITEZ
MULTIOPTICASekin**

LIBURUAK

**GAZTELUKO
MAMUA**

John Escott
ELKARLANEAN,
2000
53 orrialde
595 pezeta
24 libera

IRAKURZALETASUNA BULTZATZEKO ASMOA

Jabeturik hizkuntza bat ikasteko orduan hizkuntza horretan irakurtzeak nolako garrantzia duen, Irakurmendi bilduma kaleratu du Elkarlanean argitaletxeak, euskara ikasten ari den orori bere gaitasuna eta entrenamenduaren araberrako desafioa bota nahi dion ahalegina. Euskara erraz eta ez bortxatu batean mailaka egokitutako materiala eskainiko du irakurketa prozesua erraztea helburu duen saiakera honek. "Gazteluko mamua" beheko mailan dihardutenentzat egokituta dago. Hamabost urteko neskatxa bat du protagonista. Gaztetxoa bere izebaren herrira doa, oporrak igarotzeko asmoz. Baina herri horretan gaztelu zahar misterioitsu bat dago, non animalia zein jendeari istripuak suertatzen zaizkion. Sekretu arriskutsuren bat ezkututzen duela somaturik, bertan sartzea erabakitzen du Clairek.

**MITO HURBILAK.
EUSKAL MITOLOGIA JENDEEN BIZITZAN**

Anuntxi Arana
GATUZAIN
228 orrialde
2.500 pezeta
100 libera

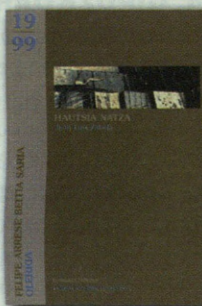

BETIKO EUSKAL MITOEN ITZAL LUZEA

Gure arbasoek, bere eguneroko bizitzan eta sinismen erligiosoetan oinarriturik, aspaldi sortu zituzten mitoak, hau da, eguraldiaren arazoei, heriotzari edo bizitzako beste arduren beldurrei aurre egiteko baliagarri zitzaizkien bere aldeko izpirituak eta baita gaiztotzat hartzen zituztenak ere: Anbotoko anderea, herensugea eta abar bezalako jainko eta jainkosak. Baina Anuntxi Aranak bere lanean dioenez, mito horiek ez dira desagertu, ez dira historia hutsa, gaur ere bizirik diraute nolabait, mendez mende euskal jendeak bereganatu dituelako. Beraz, mito eta pentsaeraren arteko harremanak aztertzen ditu, kondaira ugaritan oinarrituz eta beste herrietako tradizioekin alderatuz. Gainera, "Mari" delakoaz eta hizkuntzaren sexismoaz ezohiko iritziak ematen ditu bertan.

HAUTSIA NATZA

Juan Luis Zabala
EUSKALTZAINDIA,
BBK Fundazioa,
2000
85 orrialde
600 pezeta
24 libera

1999 FELIPE ARRESE BEITIA SARIA

Euskaltzaindiak antolatutako Literatura sarien artean, "Olerkia" Felipe Arrese Beitia deritzana irabazi zuen iaz Juan Luis Zabalaren lan honek. Inongo jainkoren eta inolako federen babesik gabe eta hil behar duela jakinik bizi den gizakiaren haustura ardatz nagusi duen poemarioa dugu "Hautsia natza". Idazle azkoitiarraren azken emaitza honek, bertso librean, nitasun guztiz pertsonal baten barne-haustura plazaratzen du, hain zuzen ere egungo eta hemengo gizakiak bizi dezakeena. Kaosa kaiolatzeo ahalegin ordenatu batean murgiltzen da poeta, bere ahaleginaren antzutasunaz kontzientzia osoz jabetua dagoen arren. Surrealismoaren eta abangoardiaren zordun den poemagintza honek, ordea, badu bestelako arrasto eta oihartzunik ere, after-punk deitu izan den joera musikalarrena adibidez.

DISKOA

BESTE ALDEAN

Bittor Aiape
IZ, 2000
12 kanta
2.500 pezeta
100 libera

BIZITZA ELEKTRIKOA

Hamabi kanta berri eskaintzen ditu Bittor Aiapek bere azken emaitzan. Oraingoan bere kitarra eta ahotsak Jean-Lou Corrihonsen kitarra, Mikel Azpirozaren organoa, Mikel Irazokiren baxua eta Karlos Aranzegiren bateria dauzka laguntzaile. "Gorrotoa", "Komandante makala", "Tren luze bat", "Bizitza elektrikoa", "Beste aldean", "Egun haiek", "Nere herriko neskarik ederrena", "Etsi-

tuen askatasuna", "Polizia hiltzaila", "Lainoetatik", "Milaka kilometro" eta "Kaseda euskaraz" dira plazaratzen dituen kanta latz bezain hunkigarriak, oztopo guztien gainetik gaztetetasunak soilik eragin dezakeen bizitzeko grina adierazten dutenak. Itxaropena, maitasuna, iragana, milaka kilometrotara preso daudenak, polizia hiltzaileari zuzendutako galderak... ditu hizpide kantariak.

BILBO urriaren 31a arte

Lehiaketa

Bilboko Udalak antolatutako XVIII. Ipuin Lehiaketan mundu osoko interesatuek parte har dezakete eta gaia ere norberak aukeratu behar du. Udaleko kultura salla

DONOSTIA irailaren 15a arte

Erakusketa

Txirain elkarteak Aitor Galbarriarturen "Viet-Nam" argazki erakusketa antolatu du. Oraindik ikusteko garaiz zabiltzate. Erregezainen kalea-Escolta Real 34

MIARRITZE irailaren 17a arte

Maitialdia

Pietragalla, Béjart, Forsythe, Roland Petit, Bocca, Parisko Opera Nazionala, Harlemgo Antzerki Dantza, Boston Balleta... hauek eta dantzaldi gehiago ikusteko aukera da oraindik Miarritzen

ELIZONDO irailaren 3a arte

Erakusketa

Tomás Sobrino Habans margolariaren olio-pinturak ikusgai dira. Jaime Iturría 23. Egutero: 11:00-13:00 eta 19:00-21:00

ELGOIBAR irailaren 16a arte

Erakusketa

Santos Montes argazkilariak 2x1 metro formatuan eginiko dozena bat argazki erakusgai ditu "Diptikoak" izenburupean. Kultur Etxea Astelehenetik larunbatera 18:00etatik 21:00etara.

ARRIGORRIAGA azaroaren 22a arte

Lehiaketa

Zuri-beltzeko argazkiak zein kolorezkoak bidali ahal dira XIII. Argazki Lehiaketara. Edonork du horretarako eskubidea eta gaia ere norberak aukera dezake. Arrigorriagako Udala

BASAURI irailaren 29a arte

Lehiaketa

Musika maketa lehiaketarako Nerbioi-Ibaizabaleko arroko, Basauriko, Bilboko, Durangaldeko, Arratiako, Txorierriko, Aialako, Amurrioko eta Balmasedako gazteek eman dezakete izena. Kultur Etxea. Tlf. 94-4492212

LASARTE-ORIA irailaren 2

Bertso saioa

Lazkao Txikik abestutako bertsoak Xabier Amurizak kantatuko ditu "Lazkao Txiki bat-bateko sorgina" saioan. Jalgi Kafe Antzokia 20:00

IRUÑEA irailaren 3a arte

Erakusketa

Pablo Picassok margotuz gain eskultura lanak egin zituen. Erakusketa honetan hainbat zeramika lan ikus daitezke. Nafarroako Museoa Asteartetik larunbatera: 10:00-14:00 eta 17:00-19:00 Ostegunetan: 21:00ak arte Jaiegunetan: 11:00-14:00

IZABA irailaren 3a arte

Erakusketa

Antonio Loperenak eta Ismael Loperenak interesa duenarentzat erakusgai dituzte pintura lanak. Etnografia Museoa Etxea Lanegunetan: 12:00-14:00 eta 17:00-21:00 Jaiegunetan: 12:00-14:00

Agendarako deialdiak hogeit egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioiko laguntzaile:

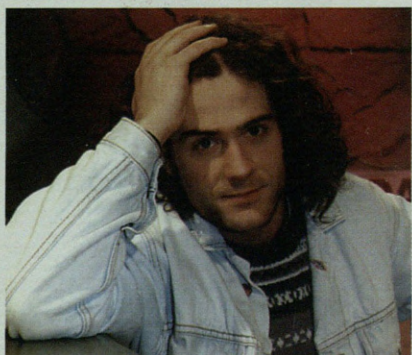

kutxa

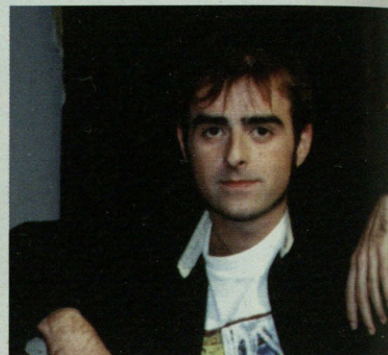
gizarte-ekintza obra social

“Por qué a mí”, “Platos sucios” eta “Alquilados”. Hauek dira ETBk ekoiztuta hastear den denboraldi berrian estreinatuko diren telesailak, eguneroko bizitzaren egoerak islatzea dute hiru ekoizpenek helburu eta umorea erabiliko dute denek bitarteko gisa.

BERTAKO PRODUKTU BERRIAK

ALBERTO ELOSEGI

ALBERTO ELOSEGI

■ Besteak beste, Joxe Kruz Gurrutxaga, Klara Badiola eta Anartz Zuazua ikusi ahal izango ditugu telesail berrietan.

Uda honetan hiru telesail berri grabatzeko lanetan jardun du Euskal Telebistak. Hiruak udazkeneko denboraldi berrian pantailaratuko dira ETB-2n.

Unibertsitateko Campus bat du koka-gune “Por qué a mí” telesailak, eta ikasle nahiz irakasleen gorabeherak jorratuko ditu umorea eta drama uztartuz. Joxe Kruz Gurrutxaga, Javier Anton, Susana Soletto, Miriam Martín eta Alfonso Torregrosa aktoreak izango dira, besteak beste, protagonistak. Zuzendari lanetan, aldiz, Tito Martínez de Eulate eta Aitor Osa gazteak ari dira. Galdakaoko K-2000 estudioan burutzen ari dira grabaketa lanak eta horretarako barrualde naturalak erabiltzea erabaki dute, errealismoaren

mesedetan (horrek iluminazio lan handia eskatzen duen arren).

“Platos sucios” egoera komediak berrikuntza bat ekarri du: ikusleak platon bertan direla grabatutako lehen fikzio telesaila da Euskal Herrian. Iaz TV3en pantailaratu zuten “Plats Bruts” ekoizpen katalana du jatorri telesail honek. ETBrentzat Koma etxea ari da berau ekoizten eta zuzendari lanetan, aldiz, Kepa Sojok dihardu. 13 ataletatik 6 grabatu dituzte dagoeneko eta telesaileko arduradunek positiboki baloratu dute publikoarekin batera buruturiko lehen esperientzia hau. Anartz Zuazua, Klara Badiola, Gorka Aginagalde, Leire Berrocal, Asier Gomez, Alejandro Garrido eta Lola Markaida aktoreak izango dira pro-

tagonistak eta etxebizitza batean bildu diren pertsonaia bitxiaren pasadizoak eskainiko dizkiete ikusleei.

Udazkeneko hirugarren estreinaldiak “Alquilados” du izena eta etxeko gela batzuk alokatu beharrean diren anai-arra-ben istorioak ekarriko ditu. Igeldo Komunikazioa ari da telesail honetaz arduratzen. Zuzendaritza Kike Santiagoren esku dago eta errealizazioa Maria Mujikaren ardurapean. Fede Barriola eta Dorleta Urretabizkaia ikusiko ditugu anai-arreba protagonisten rolean eta Aitor Beltran eta Gema Hassen-bey homosexual baten eta ezindu baten azalean ipini dituzte, hurrenez hurren ●

◆ NAGORE IRAZUSTABARRENA

T x o r i B a t e k E s a n D i g u

■ «QUEER AS FOLK» INGALATERRATIK ETB-RA

Channel 4 ingelesak ekoiztutako “Queer as folk” telesail polemikoa ETBn izango da ikusgai udazken honetan. Hiru gazte homosexual ditu telesail honek protagonista eta Ingalaterrako hainbat sektoretan eskandalua sortu dute bertan agertzen diren sexu eszenek. Polemika sortzeaz bat, audientziak gora egitea ere lortu du telesailak ●

■ FILM BERRIAK IKASTURTE BERRIAN

Hastear dagoen denboraldian ETBk hainbat zinema estreinaldi eskainiko du ETB-1eko “Zine Oro”, zein bigarren kateko “La noche de...” saioetan. Besteak beste, “Men in Black”, “Double Team”, “Fargo”, “Anaconda” eta “My best friend’s wedding” filmak ikusi ahaliko dira hemendik aurrera ETBren bi kateetan ●

■ EITB-KO WEB GUNEAK BUBER SARIA JASO DU

@Euskadi buletin elektronikoak hilero ematen duen web onenaren Buber saria EITBko web orriak jaso zuen iragan uztaillean. Modu honetan azaroan burutuko den Euskadinternet biltzarrean Euskal Herriko web onenari emango zaion sarian lehiazteko txartela lortu du gune honek. eitb.com gune berritua maiatzetik dago abian ●

Xiberoko Botza egoitza berrira pasatzeko lanean ari da. Udan diru biltze kanpaina bati ekin dio. Artean, formakuntza talde gazte bat prestatzen ari da irratia sendotzeko.

GAZTEEN FORMAZIOA HELBURU

Isabel Barreitx eta Maite Davant dira formakuntza talde berriak burutzen ari diren ikas-taroen arduradunak: "Lehen formazio taldea duela bi urte hasi zen zortzi jendeekin. Iragan neguan, berriz, bertze hogeit bat gazte hurbildu ziren". Formakuntza ikastaro hauetan zeregin bi burutzen dira: lehenik eta behin, gazteek irratigintzarako tresnerien erabilpena menperatzen ikasten dute. Bigarrenik, ikaskideek berek beren emanaldia sortzen ikasten dute. Berekin nahi dituzten gaiak aipatzeko askatasun osoa omen daukate: "Irratilarik berri hauek askatasun osoa dute nahi duten formatoa asmatzeko. Gainera, gu ez gara sartzen haiek adierazi nahi duten gauzetan", adierazi digu Isabele Barreitx kazetariak.

Emaitzak agertzen hasia dira dagoneko: "Bi talde sortu dira jada. 'Kukuxo-

rrer partehartzea eskasa izan da eta arrazoiak aztertu dituzte. Bigarren talde bat eratu da bestalde, 'Inozentak' deitzen dena. Ber printzipioa dute, aktualitateko gauzak lantzen dituzte, eztabaida eta elkarrizketa eran. Berezitasun bat dute, musika eremua lantzen ari da. Militantismoaren eta erlijioaren eragina musikan, adibidez".

Ikastaroa segitu duten gaineratiko kideek oraindik emankizunik sortu ez badute ere, Isabelen aburuz, heldu den irail honetan, beren ekarpenak sentituko dira hainbat irratsaiotan. Zuberioan gero eta gutxiago egiten da euskaraz gazteen

artearen. Ikastaro eta emankizun hauen bidez gazteria euskal hedabide honetara hurbiltzeko molde bat izan daiteke ●

◆ MIKEL AGIRRE

■ Xiberoko Botzaren formakuntza ikastaroan aritutakoak.

andereak' izeneko bat. Hiru neskek osatzen dute talde hau. Aktualitatea lantzen dute umoretsuki. Euskal Kantu Txapelketa kudeatu dute, konparazione. Xiberota-

Pertsonaia

Garbiñe Eraso

"Garbiñe Eraso Versaillesen sortua da orain dela hogeita bost urte. Nafar jatorrikoa da ordea. Duela sei urte Parisko Txalaparta Irratian hasi zen esatari moduan. Uda honetan Baionan aurkitu dugu.

"Etxera iritsitakoan dei egilea nire ama zela jakin nuen"

Garbiñe Erasoren hasierak irratan nahiko larriak izan bide ziren: "Irratian hasteko ikastaro tekniko batzuk egin nituen. Ez nuen esatari gisa aritzeko asmorik. Gero poliki-poliki asteartean Txalaparta irratan buru-tzen den saio batean parte hartzen hasi nintzen". Saio hau Frantzia preso dauden euskaldunen sostenguaren

aldekoa da. Lehiaketak eta musika eskaintzak burutzen dituzte, besteak beste. Garbiñek pasadizo bat gogoratu digu: "Behin emakumezko batek deitu zigun, erantzun zuzena eman zigun, baita saria irabazi ere". Ordurarte dena normala. Ustekabea etxeratzean hartu zuen: "Etxera iritsitakoan dei egilea nire ama zela jakin nuen". Paris mundu bat da dudarik gabe ●

Bagak

■ "KOMATXO ARTEAN" LITERATUR SAIOAREN BOSGARREN URTEALDIA ABIAN

"Komatxo artean" literatura saioaren bosgarren urtealdia abiatuko da irailaren 6an. Ohiko egunean eta orduan: azteazkenean, 22:00etan. Ana Urkiza idazle ondarrutarra izanen da Mikel Asurmendi kazetariak kudeatzen duen saioaren gonbidatu berria. Ana Urkizak plazaraturiko "Desira Izoituak" liburua izanen dute aipagai. Herri Irratiaren uhinen bidez zabaltzen den saio hau Gipuzkoan eta Araban entzun izan zen lehen lau urteetan. Iaz, bestalde, Bilbo Hiria irratiaren bidez ere zabaltzen zen saio hau ●

*Zientziari unea eta gunea
eskaintzeko garaia da.*

Miramon.Zientziaren KutxaGunea

Kutxan beti eskaini izan diogu tarte oparoa kulturari: hor ditugu, esate baterako, Erakusketak, Kontzertuak, Argitalpenak, eta makina bat lankidetzak garrantzitsu, Zinemaldiarekin, Musika-Hamabostaldiarekin, Aquarium, Kilometroak eta beste hamaika jarduerarekin.

Eta halaxe jarraituko dugu etorkizunean ere.

Baina gure gizartea ez dago geldirik. Etengabe aurrera doa. Horregatik, pentsatu dugu bazela garaia, modu erraz eta atseginean, zientziaren ezkutukiak aurkitu ahal izango ditugun gune bat eraikitzekoa: **Miramon.Zientziaren KutxaGunea**, hain zuzen. Dena askoz ere argiago ikusiko duzun gunea.

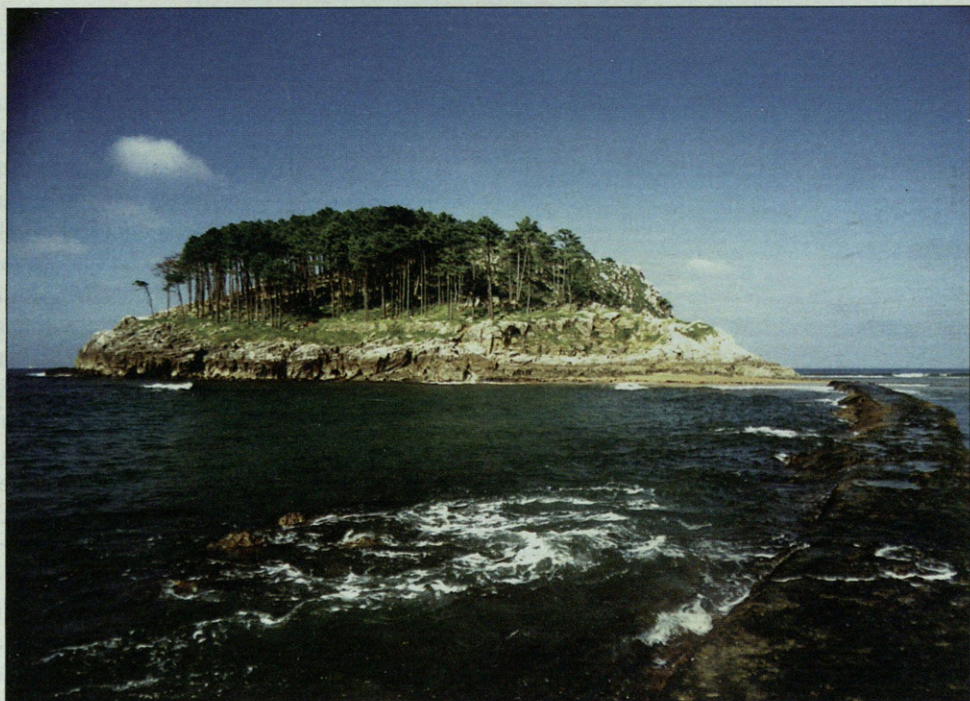
Lea-Artibai Eskualdea.

75 km • 2-3 egun

Kontxako Badia txikia (I)

Bizkaiko ipar-ekialdeko ertzean,
euskara, euskal izaera eta
tradizioak hoberen gordetzen
jakin izan dituen Hego Euskal
Herriko eremua dugu, Lea eta
Artibai ibaiek markatzen duten
eskualdea alegia.

Gure nazioan gure hizkuntza
gehien entzuten den inguru hau,
baita ere, pilotarekiko
zaletasunagatik da bereziki
ezaguna, bertako mutil asko eta
asko bertan zein Ameriketan
xisteralari bikainak izan baitira,
gure kirola nazioartean
hedatzeari izugarri lagunduz.
Paisajeari eta ondare artistikoari
dagokionez ere, emaitza ez da
makala: Lekeitio herriko eta
inguruko berezko edertasuna,
Santa Eufemia ermita isolatuko
bista ikusgarriak, Bolibarko

■ Itsasbeheran San Nikolas Uharteraino oinez hurbiltzea ez da oso zaila.

seme gorenaren arrastoa, Ziortzako antzinako istorioa, Markina eta Arretxinagako etxe eta monumentu
interesgarriak, Ondarroako kaiak isurtzen duen itsas-izaera... Bisita merezi duten hamaika arrazoi.

BBK
Bilbao Bizkaia Kutxa

Bizkaia **beti** gure **bihotzean**

ORAINGO HONETAN GURE BIDEA hondartza batean hasiko dugu, Lekeitio ondoan (berez Mendexan) dagoen Karaspio Hondartza atseginean hain zuzen, gure aurre-aurrean San Nikolas Uhartea dugula. Gogoratu, itsasbeheran irlara oinez hurbiltzeko aukera duzuela.

Errepidean eskumara, Lekeitio dugu zain, itsasoarekin lotura zuzena duen herri eder-ederra, aintzinako kale-trazaduraz gain Andra Mari eliza ikusgarria eta portualdeko etxe-multzo eta giro atsegina nabarmen ditzakegun herria. Kokatzen den inguru natural ederra ahaztu barik, noski.

LEKEITIO

Herrialdea: Bizkaia

Bilbora: 56 km.

Altitudea: 10 m.

Biztanleak: 7.483

Euskaldunak: % 87

Azalera: 2 km²

Dentsitatea: 3.741 bizt./km²

Jaiak:

San Pedro (ekainak 29)

San Antolin (irailak 1-8)

Antzar Eguna (irailak 5, asteburu gertatzen ez bada)

Berarekin antza nabaria duelakoan gaudenez (desberdintasunak oso ugariak badira ere), Lekeitio "Donostia txikia" izenda genezake.

Horrela, herri hau ere badia eder baten barrualdean altxatzen da, ezkerlaldeko talaia izugarria den lur mutur baten eta eskuinaldeko Lea ibaiaren bokalearen artean.

Gainera, badiaren bestaldean San Nikolas uhartea geratzen zaio eta azkenik, bertako hiru hondartzek herriaren berezko edertasuna dotore jantzen dute.

■ Lekeitioko kaialdea San Nikolas Uhartetik.

HISTORIA

Lumentzako kobazuloan agertutako aztarnek inguru hau azken 30.000 urtetan populatua izan dela erakusten dute, eta erromatarren garaiko aztarnek jada bertan gune populatu iraunkorra bizi zela diote, erabat ziurtaturik ez badago ere.

Dena den, Lekeitioko historia ofiziala 1325ean hasten da. Lehenago batipat arrantzale eta itsasgizonez osatutako gunea zen. Urte horretan Maria Diaz de Haro Bizkaiko Andreak fundazio-gutuna eman zuen, hiri bihurtuz eta zenbait pribilegio luzatuz. Urte batzuk beranduago, Alfonso XI.ak fundazio-agiri hau berrestez gain, hiriko harresiak altxarazi zituen.

Hurrengo mendeetan bere ekonomia itsasoari lotua ibili zen, arrantzan ala itsas-garraioan (kortsariak ere izan ziren); itsasuntziak ere bertan eraiki eta konpontzen zituzten. Baita ere, denbora aurrera joan ahala, merkatarisare handia sortzen joan zen eta azkenik, sendiek beren baratze eta mahastiak zaintzen zituzten.

Hala ere, nahiz eta itsasoari begira bizi, hainbat mendetan zehar, itsasgizon lekeitiarrak beren portuaren izaeraz kexu izan dira, txikia, hondartsua eta sakontasun txikikoa zelako. Arazoak arazo, XVI. eta XIX. mendeen artean Lekeitiokoa Bizkaiko bigarren arrantza-portua izan da (Bermeoren atzetik), XX.ean Ondarroako postu hori kendu zion arte.

ENPARANTZA ETA ELIZALDEA

Herriaren erdian, ezkerlaldean erdigunea, aurrean portua eta

■ Isuntza Hondartza eta Andra Mari elizaldea.

badia eta eskuinaldean hondartzak dituela, Independentziaren Enparantza kokatzen da, eta bertan, Jasokundeko Andra Mari Eliza.

Bizkaiko monumenturik baliotsuenetakoa den eliza honen izaera bi hitzetan laburbiltzen badugu, 720 urtean fundatu, XIII. mendean kontsagratu eta XV.ean handitutako estilo gotiko berantiarreko eraikina dela esan genezake, barruan gotiko eta flandiar estiloko erretaula ederrak dituen.

Gehiago zehatzuz, aintzinako tenplu erromaniko baten gainean eraikia, Santiago katedralarekin batera Bizkaiko gotikoaren eraikuntzarik ederrena da.

Amaitu zenetik behin baino gehiagotan berritu izan da, eta horrela, kanpoko dorrea eta barruko girola XIX.ekoak dira. Hasieran hiru nabe bazituen ere, gaur egun bost erakusten ditu.

Barruko kaperen artean Santa Anarena azpimarratu behar dugu, flandiar jatorriko erretaula eta hilobiak direla-eta. Erretaula nagusia 1514koa da, Estatus osoko hirugarren handiena (Oviedokoarekin batera eta Sevillako eta Toledokoan atzetik) bihurtuz. Datu hori duen garrantziaren lekuko da.

Kanpoaldeko itxura gotiko hutsa da, kontrahorma, trazeria-dun-lehiatila, arrosa-leiho, arku ezin meheagoetara loturiko arbotanteak, gargolak, orratzak... miresteko aukera eskainiz.

■ *Elizaldea erakusten duen aspaldiko grabatua.*

Hau guztia gutxi balitz, bere aurrealdea Bizkaiko gotikoen artean apaingarri gehien erakusten duena da.

Sarrera nagusitik irtenez, ezkerrean XIX.eko Arostegi jau-regi ederra dugu, eta honen atzean monumentu multzo interesgarria. Lehenbiziko eraikin handia 1368ko Dominikoen Monastegia da (Berpizkundeko, gotiko eta barroko elementuekin), eta alboan duena Salinastarren Etxea.

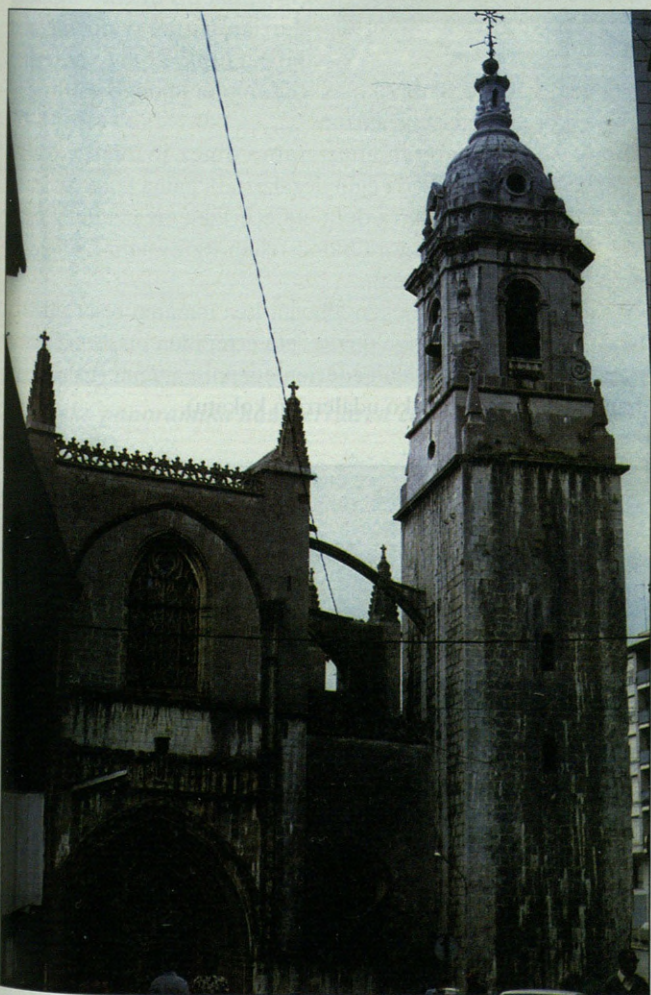
Bien artean igaroz, Santo Domingo kalean, segituan eta erdian Uriarte Jauregi barroko ederra (eskailera, armari eta arkupedun atari eta Erdi Aroko dorre batekin), Berpizkundeko Turpin Dorrea (aurrekoari itsatsita) eta Torre Zaharra (Dominikoen Monastegiari itsatsita) ikusiko ditugu.

Azken hau seguraski hiriko eraikin zaharrena izango da, eta aintzinako harresietako zatia zen. Erdi Aroko harresi honek metro batzuk aurrerago ere segitzen du (komentuaren beste aldean ere bai).

Kale tipikoetan zehar ibiliz, berriz ere hasierako puntura itzuliz, hots, enparantzara, honen beste aldean dagoen Udaltxea bisita dezakegu, XVIII. mendeko barroko estiloan egina.

ERDIALDEA

Udaltxearen izkina batean hasten den Apaltoa kalearen

Euskadi
PAIS VASCO
Atsegin handiz

Ezpeleta kalean, San Pedroren Irudia dugu ikusgai, eta azkenik, talaia izugarriaren muturrean, San Juan gotorleku-baseliza.

BADIA INGURATUZ

Talaia honetatik, itsaso, badiaren erdiko irla, portu, eliza, herri eta hondartzetako ikustaldia benetan zoragarria dela esan dezakegu.

Izan ere, herriaren ikuspegi osoa edukitzeko alderik garrantzitsuena falta zaigu, itsasaldea hain zuzen ere.

Horrela, Talaitik, Arrantzaleen Kofradia ondotik pasatuz arrantza-portua inguratzen hasiko gara, urtero Antzar-Egunaren jaialdian giro izugarria sortzen den portua alegia. Berau Txatxo Kaitik inguratuz, zuzenean Isuntza hondartzan sartu gaitzke, edo bestela bere gaineko pasealekutik igaro. Herrian bertan dagoen hondartza honen beste aldean,

kantoiari XVII.eko Oxangoiti jauregia dugu (ohar zaitezte atalde eta landutako hegalek ederretaz), eta piskat aurrerago ezkerrean XVII.eko San Jose eliza barrokoa. Honen aurreko zabalgunearen beste aldean Kofradia zaharra topatuko dugu.

Apaltoa kaleari jarraikiz, lorategi erromantiko baten erdian dagoen Agustinatarren Komentura iritsiko gara, neobarroko frantziarraren estilokoa, eta piskat aurrerago eta ezkerrean, XVII. mendeko Kristo Piedad basiliza, Kristoren irudi flandiar batekin.

Puntu honetan ere, bide beretik edo alboko batetik, etxe lekeitiarren artean paseatuz, berriz ere Udaletxeko izkina horretaraino itzuliko gara.

PORTUKO AUZOA

Leku horretxetan bertan ezkerrean hasten den Arranegi kalean zehar ibiltzen hasten bagara itsas-herri honen ariman sartuko gara. Izan ere, portuarekiko paraleloki doan kale hau (geroago Arranegiko Zabala eta Ezpeleta kalea deitua) arrantzaleen auzoaren bide nagusia da.

Jauntxoaren eta herri xehearen bizileku izandako kale honetan zehar erreparatu ezazue ezkerrean ateratzen joango diren kaleetan, auzo eta herri osoaren irudi orokorra hartzen joateko.

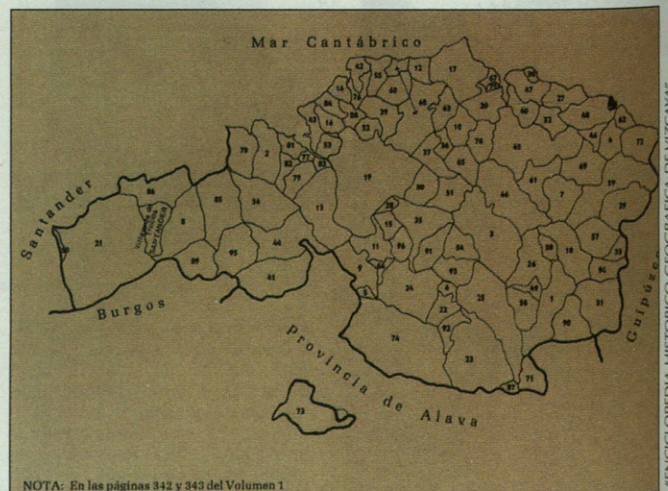
Adibidez, lehenean, Azpiri kalean, Uribarri Jauregi-Etxea eta XV. mendeko sua geratzeko harresiaren zati bat ikusteko parada izango duzue. Harresi honek auzunea bitan zatitzen zuen.

Aurrerago, eskumarako lehen kaleahoa pasatu ostean, Upaetxea dugu, XVII. mendeko armariarengatik zein landutako hegalek eta balkoiengatik nabarmentzen dena. Aurreraxeago, jada

itsasbehera badago San Nikolas irlaraino eramango zaituzten harrizko bide bat agertuko zaizue.

Beraz, itsasbeheretan uharteraino oinez joateko aukera duzue (bestela bidaia igeriz egin dezakezue), baina kontuan izan bidea nahikoa labainkorra dela eta erortzea erraza dela. Eta noski, joan ostean itsasgora baino lehen itzuli nahi baduzue, uhartearen ordu gehiegi ez egin.

Azkenik, hondartza honen alboan, Lea ibaiaren bestaldean Karraspio Txiki hondartza duzue, eta errepeidea piskat segituz Karraspiokoa, hiruen artean ederren eta animatuena (nahiz eta bi hauek berez Mendexako udalerrian kokatu).

■ Adan Iartzakotarren Jauregiaren sarrera handiosoa.

■ Aireko panoramika hau herriaren edertasunaren lekuko garbia da.

Informazio Praktikoa

LEKEITIO

Udal Turismo Bulegoa: Independentzia

Enparantza. ☎ 94- 684 40 17.

Udaletxea: ☎ 94- 684 00 01.

Udaltzaingoa: ☎ 94- 684 20 00.

Ertzaintza: Basotxo 2. ☎ 94- 444 14 44 / 624 36 25.

Anbulategia: Larroategi auzoa 1.

☎ 94- 684 28 91 / 410 00 00.

Gurutze Gorria: San Juan Talako 8.

☎ 94- 684 18 88.

Botikak:

Arrieta- Paskual Abaroa Etorbidea 22.

☎ 94- 684 01 02.

Castro- Atea 14. ☎ 94- 684 30 23.

Markuerkiaga- Arranegiko Zabala 5.

☎ 94- 684 08 56.

Bankuak:

BBK- Paskual Abaroa Etorbidea.

BBVA- San Kristobal Enparantza 1.

Kotxe-Tailerrak:

Lantegi- Sabino Arana Etorbidea.

☎ 94- 684 14 09.

Zatika- Buenaventura Zapirain z/g.

☎ 94- 684 15 06.

Arritola- Sabino Arana Etorbidea 35.

☎ 94- 684 14 07.

Jatorduan:

Egaña Jatetxea- Antiguako Ama.

Txopi Jatetxea- Independentzia Enp.

Kaia Erretegia- Txatxo kaia.

Epermendi Jatetxea- Oleta auzoa.

Jan eta lo egiteko:

***Hotel Emperatriz Zita- Santa Elena Etorbidea.

☎ 94-684 26 55. Logela bikoitza 10.500-11.000 pzta.

*Hotel Beitia- Pascual Abaroa 25 Etorbidea.

☎ 94-684 01 11. Logela bikoitza 7.700-8.800 pzta.

Camping Leagi- Mendexara bidea 1. km.

(Mendexa). ☎ 94-684 23 52.

Lo egiteko:

**Hotel Zubieta- Zubieta Etxea z/g. ☎ 94-684 30 30. Logela bikoitza 8.000-9.250 pzta.

*Hotel Piñupe- Pascual Abaroa 10. ☎ 94-684 29 84 / 07 72. Logela bikoitza 6.800-8.100 pzta.

Camping Endai- Ondarroara bidea. (Mendexa).

☎ 94-684 24 69.

Udan ikusten da bereziki lorazain eta paisajisten lana. Lorategiak gehiegizko kolorez eta forma geometrikoz, bete ohi dituzte, naturari mugak ezarriz.

EKOITZI ETA EKOITZI

Badira perfekzio zuzenegi bat eskuratu nahian lan eta lan, dituzten guztiak emanez lanean diharduten nekazariak. Gehienetan lorazainak deitzen zaie. Hauen artean ere denetatik dago, baina natura gainditu eta geure behar xelebreetara makurrarazte moderno gero eta zorrotza-goaren erasotzaileetan punta-puntako puntaren puntta dira. Udaoro azaleratzen zait goragale kolpe ia-ia eramanezinen bat edo beste. Udaoro, zer... sasoi hau baita espektakulu hutsa helburu duten lorazain artisten lanak puri-purian diren sasoiak: kolore eta lore desdtxak, arbustu marra zuzenegiak, tapizgileen belazeak... Lore gutxixeago, fruitu mikazxeago, petalo ajatuak edo hos-

taje berdosta eman nahi duten landareak alfertzat jotzen dira eta ezin onartu. Natura humanizatua besterik ez dugu nahi ingu-

ruan. Astalarrosa deitzen dugun arrosa-landare basatiak urtean behin loreak eman eta gero bizi egiten du. Lorategietan urte osoa loreak eman eta loreak eman, dituenak eta ez dituenak ematen dituzten arrosa-landareak soilik ametitzen dira.

Neolitikoan landareak ezagutzen hasi eta baratzetara bildu zirenean haietxek ziren lorategiak. Gero erlijioekin gizakia bezalaxe landareak ere lorategi ikusgarrietan esklabutu genituen. Esklabutza honetan paisajista eta lorazain gehien zigorren zartadak entzuten dira egun. Tarteka kate etentzaile batzuen lana ere ikusten denari eskerrak... ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@redestb.es

O S A S U N A

1989tik 1993ra Erresuma Batuko ospitale batean 122 haurrekin esperimentuak egin ziren gurasoei baimenik eskatu gabe. Horietatik 28 inguru hil egin ziren.

ESPERIMENTUAK UMEEKIN

Gezurra dirudi gaurkoa bezalako albisteak gertatzea. Eta lotsagarria da bestalde horrelako gauzak gizarte garatu eta beste gauza batzuetarako moralitasunaren eredu den batean gertatzea. Baina guztion haridura eta disgusturako bada ere, horrelako izugarrikeriak Erresuma Batuan gertatu ziren, eta ez orain 100 edo 200 urte, 1989tik 1993ra bitartean baizik.

Ingalaterrako North Staffordshire Hospital-ean lan egiten zuen David Southall izeneko pediatriari jaiaberrien arnas-keta errazteko aparatu batekin esperimentuak egitea otu zitzaion nonbait. Eta horretarako 122 haur hartu zituen, garaia baino lehenago jaiotakoak (prematurak alegia) eta inori ezer esan gabe, ez bere

nagusiei (itxuraz, oso argi ez dagoen arren) eta batez ere umeen gurasoei inolako baimenik eskatu gabe, arnasmailua-

ren esperimentazioari ekin zion.

Zoritarrez esperimentu horrek ondorio ezin latzagoak eduki zituen, eta 28 ume inguru (zeren zifrak ez baitaude erabat zehaztuak) hil egin ziren. Medikua bere lanetik apartatua izan da, baina nork berpizten ditu ume horiek? Eta okerre-na da arnasmailu mota hori ez dela erabat baztertua izan, ume koxkortuagoetan oraindik ere erabiltzen omen baita.

Arazo honek hauts asko harrotu zituen Erresuma Batuan, jendaurrea atera zenean, eta ospitaleko iturriek esan zuten "ez omen zegoen frogarik esateko heriotza horiek azterketaren ondorio zuzena zirela". Hamaika ikusteko jaiok gara, esaera zaharrak dioen bezala ●

◆ JABIER AGIRRE

Denborapasak

Kike Amonarrizen
Umorea

SENARRAK

Edurne aspaldian ikusi gabeko ikas-
kide bat topatu du Bilboko Mazarredo
etorbidean:

- Kaixo aspaldiko! Zer moduz?
- Ongi, ongi,... Duela bost urte, lana
zela medio Bilbora etorri behar izan
nuen, orduantxe mutil bat ezagutu
nuen, duela hiru urte ezkondu ginen
eta geroztik bertan bizi naiz.
- Azkenean, ezkondu egin zinen,
beraz?
- Bai, eta ez naiz damutzen. Egia
esan, senarra aingeru bat da.
- Hori zortea! Nirea oraindik bizi
da.

INGELERA IKASTEN

Ingelerako ordua amaitutakoan
Mirentxuk Patxiku Txikiri:

- Niri ingelera oso erraz sartzen zait.
- Niri ere sartu, oso erraz sartzen
zait, baina ateratzea gehiago kostatzen
zait.

Mirentxu pentsakor geratu da lipar
batez eta:

- Baina zu gai al zara turista ingeles
bat ulertzeko?

MANIXUT?

2AZPIAK
BATMAN

Asteko Lokuzioa

ASKI ETA SOBERA / ASKI ETA ABASTO UKAN

Nahikoa eduki

**Goenkaleko ehun kapitulu ikusi ditut.
Aski eta sobera!**

TENER MÁS QUE SUFICIENTE /
EN AVOIR RAS LE CUL / COMING OUT OF MY EARS.

- Bai, noski, baina horretarako hitz
egin behar dit, mantso, garbi eta ...
euskaraz!

MAITEENA

Atsedan ordua da eta Patxiku Txiki
eta Mirentxu estropozuka eta jauzika
jaitsi dira patiora daramaten eskailere-

tatik. Iturrian tragoxka bat hartu eta
Mirenek:

- Aizu Patxiku, zuk nor duzu maite-
en, aita, ama, izeba ala aitona?
- Bada, orain ez dakit zer esan, baina
hurrengo astean beteko ditut urteak eta
erantzungo dizut biharamunean.

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

GOITIK BEHERA

Letra Zopa

Aurreko asteko soluzioak

A	K	R	A	Z	G	O	N	T	U	S	U	L	B	T	Z
S	T	A	R	I	O	K	L	A	D	N	E	O	P	S	
A	S	U	M	A	R	A	B	O	S	I	R	D	E	R	M
O	A	T	R	K	I	U	O	M	E	R	N	D	I	A	U
I	G	S	T	E	N	P	E	R	A	T	U	R	A	K	I
S	Z	A	R	T	I	B	S	E	N	E	M	Z	A	N	
E	S	O	A	E	L	K	O	L	A	I	N	O	A	S	
R	A	L	T	D	I	A	T	R	S	L	E	K	G	I	N
P	A	S	A	Z	I	A	E	R	K	O	S	O	T	M	A
N	D	E	L	N	A	K	E	R	E	T	B	Z	J	O	

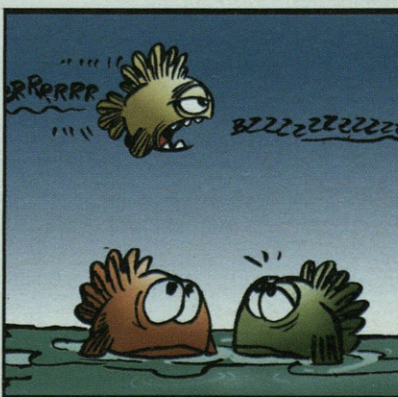
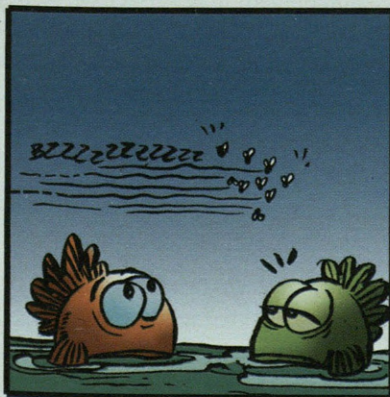
Hitz Gezidunak

	Ergelak	▼		Alderdi karlista	▼		Bururatuak	▼		Solista	▼		Potasioa
	Baldarrak			Kolore-mota			Ez eskuina			Atzizkia			
	▶			▼			▼			▼			▼
	Marrak	▶											Musika nota
	Emakume dotoreak												
Gizon izena	▼		Errep., ikara	▶	▼		Errep., gorotza	▶		Artsenikoa	▶	▼	
Aldizkari-mota			Frantziako dirua				Infusio-mota			Aldamena			
▶			▼				▼			▼			
Adaska	▶					Erbioa	▶			Errep., kontso.	▶		Mila kilo
Lisiba						1. eta 4. bokalak				Bokala			
▶						▼	Marokoko hiriburua	▶		▼			▼
							Zein						
Deitura	▶					▼				Denak	▶		
Gehiegi										Musika nota			
▶													
			Lehenengo	▶		Oxigenoa	▶		Bezainbat	▶	▼		
			Röntgen			Zero			Kontsonantea				
Erraz sartzen dena	▶			▼		▼		▼				Bokal errepikatua	▶

Denborapasak: LUMA • Umorea: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO ARMSPACH

ERROBIKO PIRANJAK

IÑAKI MENDIGUREN

PENTSAMENDU BAKARRA ALA PENTSAMENDURIK EZA?

Eguneroko barre eta negarretan itotzen gara askotan, oinarrian ditugun gabeziei erreparatu gabe, nahiz eta gero horiek baldintzatu egunerokotasuna. Adibidez, ez al da kezgarria gure artean askok ia ezer ere ez irakurtzea, ezertaz, ez euskaraz, ez erdaraz? Horrek ez du ondorio onik.

Zenbat irakurtzen da psikologiaz, geure burua hobeto ezagutu eta zoriontsuago izateko? Edo pedagogiaz, seme-alaben heziketan sakontzeko? Edo soziologiaz, gizarteko arazo nagusien irtenbide bila? Edo ekonomiaz, zorioneko globalizazioaren ondorioak ulertzeko? Edo historiaz, geure herriaren iragana kontuan izanda, egungo egoera eta etorkizuna argitzeko? Edo zientziaz, filosofiaz, etikaz...

Liburua ez dela jakintza eta kultura geureganatzeko bide bakarra? Konforme. Iru-diaren aroan gaudela eta multimediak askoz eraginkorragoak direla? Xede batzuetarako bai, beste batzuetarako ez: bakoitzari berea. Benetan edo "birtualki" (zorioneko Sarean!) bidaiatuz ere asko ikasten dela? Bai, nahi duzun guztia. Baina horretaz gain, irakurri egin behar da, gai askotaz gainera, eta gero hausnartu, eta beste batzuei entzun eta eztabaidatu!

HAIZEAK lastoa eraman ondoren, kultura eta etika pixka bat dira gizakion -eta herrien- ondare baliotsuena. Horiek egin gaitzakete burujabe, aske eta kritikoago... besteak beste, hain modan dagoen "pentsamendu bakarraren" aurrean.

Baina pentsamendu bakarra ez da soilik kapitalismo eta ultraliberalismoaren balioak, beste aukerarik ez balego bezala, mundu osoan ezarri nahi dituen. Norberaren alderdiari, egunkariari, sindikatuari, elizari... irizpide pertsonalik gabeko fede itsuaz jarraitzea ere pentsamendu bakarra (eta kaskarra) da.

Kultur pobrezia horren ondorio tamalgarriz edonork arduratu beharko luke, eta bereziki, ezkerak. Alde batera utzita tirohots gehiegi dagoela batasun-prozesuek

sendo aurrera egiteko, eztabaida-prozesu baten inguruan milaka jende biltzea ez da gutxi; baina ez da nahikoa. Jendea bildu eta isil-isilik, zer esan ez dakiela geratzeak, edo aztergai diren txostenak irakurri ere egin gabe azkenean "amen" esateak zerbaitek huts egiten duela esan nahi du (eta ez daukat orokortzeko oinarririk, baina inguruan sarri ikusten dudana egoera da). Ez da aski subiranotasuna, sozialismoa, lurraldetasuna, borroka eta abar eslogan gisara errepikatzea; horiek gaur eta hemen zer esan nahi duten, sortzen dituzten arazoak, nola gauza daitezkeen (txakur-ametsik gabe)... gehixeko zehaztu eta sakontzeko gaitasuna beharko genuke.

"Euskal Herriari hitza ematea" goiburu ederra da, baina horretarako gizon-emakume bakoitzak hitz egiteko gaitasuna eta atzean pentsamendu mamitsua izatea lortu behar dugu (ez sigla batzuei botoa ematea soilik). Borroka-era asko dago, eta, modan ez badago ere eta errazkeria guztien gainetik, geure jakintza areagotzea da premiazkoenetako bat. Baina ez dakit ez ote diren kirol-orriak gehiegitxo (eta bakarrik!) irakurtzen, edo telebistaren aurrean ordu askotxo ematen... gauza onerako!

EZKERRAK, eta ezker abertzaleak bereziki, zerbait berria sortu eta eskaini nahi badu, jakin-mina, etengabe ikasteko gosea piztu behar du beretarren artean, eta hori asetzeko bideak jarri. Agian, horrela ez da erakunde eroso, otzan eta esanekoa lortuko, baina hori nahi duenak badu, bestela ere, aukera franko.

Noski, prestakuntza teorikoak ezer gutxi balio du gero noizbait ekintza ez bada bihurtzen. Baina hausnarketa sakonik gabeko aktibismo hutsak ere ez garamatza urrutira ●

"Baina pentsamendu bakarra ez da soilik kapitalismo eta ultraliberalismoaren balioak, beste aukerarik ez balego bezala, mundu osoan ezarri nahi dituen. Norberaren alderdiari, egunkariari, sindikatuari, elizari... irizpide pertsonalik gabeko fede itsuaz jarraitzea ere pentsamendu bakarra (eta kaskarra) da"

[illegible]

TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea,
☎ 37 03 04
20160 Lasarte-O